

Zpráva o plnění Národního programu přípravy na stárnutí na období let 2008 až 2012

- Podklad pro 13. zasedání Rady vlády pro seniory a stárnutí populace
konané dne 10. června 2010

Obsah

Úvod	2
Část 2 Základní principy	3
Část 4 Aktivní stárnutí	21
Část 5 Prostředí a komunita vstřícná ke stáří	38
Část 6 Zdraví a zdravé stárnutí	50
Část 7 Rodina a péče	60
Část 8 Participace a lidská práva	65
Část 9 Implementace a spolupráce	78

Úvod

Usnesením vlády České republiky ze dne 9. ledna 2008 č. 8 byl schválen Národní program přípravy na stárnutí na období let 2008 až 2012 (dále jen „Program“). Celé znění Programu lze nalézt na stránkách Rady vlády pro seniory a stárnutí populace (viz <http://www.mpsv.cz/cs/5045>).

Program vychází z předpokladu, že ke zvýšení kvality života ve stáří a k úspěšnému řešení výzev spojených s demografickým stárnutím je nezbytné zaměřit se na následující strategické oblasti a priority, které je žádoucí prosazovat horizontálně napříč sektory a na všech úrovních veřejné správy:

- Aktivní stárnutí
- Prostředí a komunita vstřícná ke stáří
- Zlepšení zdraví a zdravotní péče ve stáří
- Podpora rodiny a pečovatелů
- Podpora participace na životě společnosti a ochrana lidských práv

JUDr. Petr Šimerka, ministr práce a sociálních věcí a předseda Rady vlády pro seniory a stárnutí populace (dále jen „Rada“), obdržel v souladu s usnesením vlády ze dne 9. ledna 2008 č. 8 od příslušných ministrů v termínu do 31. května 2010 zprávu o plnění opatření Programu v rámci jednotlivých resortů. Níže je uveden přehled plnění Programu podle jednotlivých opatření, který byl zpracován na základě obdržených podkladů. Informace v této zprávě tedy odrážejí stav platný do 31. května 2010.

Zpráva o plnění Programu se předkládá jako podklad pro 13. zasedání Rady, které se koná dne 10. června 2010. Rada jako poradní a iniciativní orgán vlády může v případě potřeby navrhnout a realizovat kroky k aktualizaci, resp. posílení plnění Programu.

Vzhledem k tomu, že výše uvedené usnesení v bodě III. vyzývá hejtmany, primátora hlavního města Prahy, primátory měst Brna, Ostravy a Plzně a představitele místní samosprávy ke spolupráci na realizaci cílů a opatření Programu a k podpoře regionálních a místních aktivit v této oblasti požádalo Ministerstvo práce a sociálních věcí hejtmany a primátory uvedených měst o zaslání informací o aktivitách a iniciativách kraje (města) v této oblasti, a současně jim nabídlo možnost uplatnit podněty a návrhy na aktualizaci, doplnění či zpřesnění stávajících opatření Programu dle zkušeností a priorit samosprávy v této oblasti, a to v termínu do 11. června 2010. Obdržené informace budou následně zpracovány a předány členům Rady.

Část 2 Základní principy

2. A. Prosazovat uplatňování uvedených principů v jednotlivých oblastech a úrovních veřejné správy a posuzovat politiky a opatření z hlediska jejich dopadu na starší osoby. Klást důraz na zabránění diskriminaci na základě věku a ochranu lidských práv.

Gesce: Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Spolugesce: MPSV, MZ, MŠMT, MMR, MD, MV, MF, MO, MK, MPO, MZe, Ministryně pro LP

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace; vědecké, výzkumné a vzdělávací instituce

Termín: průběžně

Plnění:

Rada v roce 2009 nepřipomínkovala žádný návrh právního předpisu nebo jeho novely.

Na úrovni regionálního školství probíhá v rámci kurikulární reformy řada aktivit týkajících se výchovy k lidským právům. Hlediska ochrany lidských práv byla zapracována do rámcových vzdělávacích programů pro předškolní, základní, základní umělecké, speciální, gymnaziální, odborné, jazykové i neformální vzdělávání, jež vymezují povinný rozsah, obsah a podmínky vzdělávání, podle kterých se řídí tvorba školních vzdělávacích programů jednotlivých konkrétních škol. Výuka podle školních vzdělávacích programů, připravených na základě příslušných rámcových vzdělávacích programů, probíhá od roku 2008. Začala nejdříve v mateřských školkách a některých ročnících základních škol a postupně je rozšiřována na základní školy a na jednotlivé typy středních škol. Za účelem podpory tvorby školních vzdělávacích programů a jejich zavádění do praxe vznikl rovněž metodický portál www.rvp.cz zajišťovaný Výzkumným ústavem pedagogickým. Probíhající reforma školství klade veliký důraz na výchovu dětí a žáků v oblasti lidských práv a na to, aby ve výuce získávali klíčové občanské kompetence – jako je např. respekt k vnitřním hodnotám druhých lidí, schopnost vcítění se do situace ostatních lidí, odmítání útlaku a hrubého zacházení, rasová i mezigenerační snášenlivost atd. Výchova zabývající se lidskými právy je obsažena např. v průřezových tématech osobnostní a sociální výchova, multikulturní výchova, výchova demokratického občana, mediální výchova nebo ve vzdělávacích oborech výchova k občanství, dějepis, výchova ke zdraví.

Problematika mezigeneračních vztahů, výchovy ke kladným mezilidským vztahům v rodině a společnosti je zahrnuta do Rámcových vzdělávacích programů pro jednotlivé obory vzdělání.

V RVP PV (předškolní vzdělávání) je tato problematika řešena ve vzdělávacích oblastech Dítě a společnost a Dítě a ten druhý, kde se děti seznamují s pravidly chování k druhým lidem, posilují své prosociální chování ve vztahu k ostatním lidem a vytváří si prosociální postoje jako je tolerance, respekt, přizpůsobení apod.

V návrhu zákona o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, který měl nahradit zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, byl stanoven rovný přístup ke zdravotním službám pro všechny pacienty a byla stanovena konkrétní

vymahatelná práva pacientů. Bylo tak zabráněno diskriminaci v přístupu ke zdravotním službám na základě věku. Pacient by se měl stát hlavním účastníkem procesu poskytování zdravotních služeb, důraz by měl být kladen na jeho práva a individuální potřeby.

Navrhovaná právní úprava reagovala na potřeby vyplývající z Úmluvy na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny. Při přípravě zákona bylo též přihlíženo k požadavkům na ochranu práv pacientů vyjádřených například v Deklaraci práv onkologických pacientů, která byla přijata dne 29. června 2002 v Oslo na valném shromáždění Asociací evropských lig proti rakovině, a to v obecné rovině ochrany pacienta a respektování jeho práv jako rovnocenného „partnera“ účastníčoho se poskytování zdravotních služeb, který se aktivně podílí na procesu léčby, dále k Zásadám ochrany duševně nemocných, které byly přijaty rezolucí Generálního shromáždění OSN číslo 46/119 dne 17. prosince 1991 a k Akčnímu plánu duševního zdraví pro Evropu, který schválili v roce 2005 ministři zdravotnictví evropských členských států Světové zdravotnické organizace v Deklaraci o duševním zdraví pro Evropu.

Návrh zákona byl bohužel stažen z dalšího projednávání v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR.

Zajedno ze základních opatření v prosazování a uplatňování sledovaných principů odpovědného přístupu ke starším spoluobčanům na úrovni veřejné správy je důsledná kontrola dodržování příslušných ustanovení zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele. V rámci resortu MPO kontrolu vykonává především Česká obchodní inspekce. Do zmíněného zákona byla transponována směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách a v roce 2009 byl takto novelizovaný zákon v plném rozsahu uplatňován v dozorové praxi. Mimo jiné tak byla zcela nově ošetřena situace, kdy je nekalá obchodní praktika zaměřena na spotřebitele, kteří jsou z důvodu svého věku zvláště zranitelní. Nekalost této praktiky se přitom hodnotí z hlediska průměrného člena skupiny seniorů.

Zákonné vymezení toho, co se za nekalou obchodní praktiku považuje, určuje poměrně jednoznačně, co je sankčně postižitelné a co lze označit „jen“ za nemorální chování prodávajícího. Přijatá právní úprava vytvořila předpoklady pro důslednější a účinnější postup dozorových orgánů.

Důležité je rovněž nově formulované ustanovení v uvedeném zákonu, které ukládá prodávajícímu, že nesmí při prodeji výrobků nebo poskytování služeb spotřebitele diskriminovat. Uplatňování tohoto zákazu je důležité i z pohledu starších občanů. Česká obchodní inspekce důsledně prošetřuje veškeré podněty občanů, které se týkají oblasti diskriminace. Z 202 podání, která tento dozorový orgán řešil v roce 2009, se ani jedno přímo netýkalo diskriminace starších občanů.

V roce 2009 byl zpracován návrh zákona o spotřebitelském úvěru. Zákon je transpozicí směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS. Těžiště nové právní úpravy spočívá zejména ve větším důrazu na rozsah informací, které musí poskytnout věřitel spotřebiteli před uzavřením smlouvy, při uzavření samotné smlouvy a v průběhu trvání smluvního vztahu. Novinkou oproti stávající právní úpravě je povinnost věřitele posoudit před uzavřením smlouvy schopnost spotřebitele nabízený úvěr splácet a podat náležitě vysvětlení. Dále zákon mimo jiné upravuje právo spotřebitele na odstoupení od úvěrové smlouvy do 14 kalendářních dnů od jejího uzavření. Všechna tato nová ustanovení přispívají i ke zvýšené míře ochrany

seniorů, kterým jsou věřitelé ochotni úvěr poskytnout, úvěrové podmínky však někdy pro ně bývají obtížně srozumitelné, nedostatečné a nevyhovující. Legislativní proces byl v letošním roce ukončen a zákon byl podepsán prezidentem republiky 10. 5. 2010.

2. B. Navázat spolupráci s grémiem pro regulační reformu a efektivní veřejnou správu tak, aby při hodnocení dopadů regulace mohly být důkladně hodnoceny a analyzovány dopady na seniorskou populaci.

Gesce: Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace; vědecké, výzkumné a vzdělávací instituce

Termín: 2008

Plnění:

Navrhujeme opatření vypustit.

2. C. Vyhodnocovat dopady reformy a opatření v oblasti důchodového systému, zdravotnictví, bydlení a sociálních služeb na současnou a budoucí situaci starších osob.

Gesce: MPSV, MZ, MMR

Spolupráce: MF, ČGGS, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace; vědecké, výzkumné a vzdělávací instituce

Termín: průběžně

Plnění:

Průběžně se analyzuje stav celého důchodového systému a připravují se možné úpravy, které by přispěly ke zlepšení jeho fungování, finanční udržitelnosti a k přiměřenému zabezpečení nejen ve stáří, ale i při invaliditě či úmrtí živatele.

Zákonné podmínky pro zvyšování důchodů (§ 67 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění) zajišťují, aby u průměrného důchodu zvýšení činilo částku odpovídající nejméně 100 % nárůstu cen a dále též částku odpovídající nejméně jedné třetině růstu reálné mzdy. Naprostá většina valorizací od roku 1990 byla provedena nad zákonem stanovené minimum a v roce 2008 bylo rovněž přistoupeno k mimořádné valorizaci základní výměry od srpna o 470 Kč. V roce 2009 nebyly naplněny zákonem definované podmínky pro valorizaci důchodů od 1. 1. 2010. Výše náhradového poměru, nebo-li podíl výše průměrného vypláceného důchodu k průměrné hrubé mzdě, je v současné době na hodnotě přibližně 40 % a v posledních letech se nijak zásadně nemění. Naopak reálná hodnota průměrného samostatně vypláceného starobního důchodu se postupně neustále zvyšuje a v roce 2010 dosáhne hodnoty cca 112 % reálné hodnoty samostatně vypláceného starobního důchodu v roce 1989. Vzhledem ke konstrukci důchodů je zabezpečeno, že náhradový poměr nízkopříjmových osob (s nízkou mzdou) je, vzhledem k zabudované solidaritě ve výpočtovém vzorci, výrazně vyšší než u osob s vyšší mzdou.

Důchodci, kteří pobírají důchody v nízké výměře, mohou k pokrytí svých výdajů, např. na bydlení, využít možnosti, které upravuje zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. Zákon definuje situace spojené s nedostatečným zabezpečením – nastanou-li, je osoba či rodina v hmotné nouzi oprávněna uplatnit

nárok na pomoc. O dávkách pomoci v hmotné nouzi rozhodují a vyplácejí je pověřené obecní úřady.

Mezinárodní srovnání ukazuje, že relativní příjmová situace starších osob v České republice se pohybuje těsně pod úrovní průměru zemí EU25, kdy mediánový disponibilní příjem osob starších 65 let dosahuje úrovně 82 % mediánového příjmu skupiny 0 – 64 let (u EU25 je to 85 %), přičemž u mužů je to 84 % (EU25 – 88 %) a u žen 80 % (EU25 – 83 %). Při srovnání příjmů osob v prvních letech v důchodu a těsně v předdůchodovém věku je ČR těsně nad úrovní průměru EU25 (52 vs. 51 %, u mužů 50 vs. 54 % a u žen 56 vs. 50 %). Náhradový poměr a podíl výdajů na HDP nicméně nijak nevyovídá např. o udržitelnosti důchodových systémů v jednotlivých státech. Nutné je také upozornit na skutečnost, že mezinárodní srovnatelnost těchto údajů má svá úskalí spočívající v tom, že v některých zemích dochází k zdaňování důchodů či placení zdravotního pojištění seniory. Naprostá většina států se také prostřednictvím důchodových a sociálních reforem snaží tyto výdaje snížit nebo alespoň stabilizovat tak, aby nezačaly ohrožovat jejich udržitelnost a konkurenceschopnost.

Vzhledem k výše uvedenému tedy lze konstatovat, že ČR nijak zásadním způsobem nevybočuje svými důchodovými – a obecně sociálními – výdaji z kontextu podobně rozvinutých členských států EU. ČR patří v mezinárodním srovnání v rámci EU k zemím s nejmenším podílem chudoby u seniorů (počet osob s příjmem pod 60 % mediánového příjmu).

Příslušené resorty (MMR, MPSV) vyhodnocují dopady deregulace nájemného na situaci jednotlivých skupin domácností.

Proces jednostranného zvyšování nájemného je doprovázen sociálními opatřeními, která dopad deregulace na domácnosti v odůvodněných případech zmírňují. Sociální dávky určené na bydlení – příspěvek na bydlení a doplatek na bydlení, jejichž výše zohledňuje zátěž konkrétní domácnosti výdaji na bydlení, pomáhají sociálně potřebným domácnostem hradit část nákladů spojených s bydlením v přiměřeném bytě.

I přes výše uvedená sociální opatření má jednostranné zvyšování nájemného v různých částech ČR různé sociální dopady. V důsledku neočekávaného růstu cen nemovitostí v minulých letech došlo k postupnému výraznějšímu nárůstu hodnot cílového nájemného a tedy také růstu původně „regulovaného nájemného“, a to zejména v některých, zpravidla největších městech ČR. Vláda ČR proto novelizovala zákon o jednostranném zvyšování nájemného – novela zákona č. 107/2006 Sb., o jednostranném zvyšování nájemného z bytu a o změně zákona č. 40/1964, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, ve znění zákona č. 150/2009 Sb. Tato novela stanovuje, že ve vybraných lokalitách bude dosažení cílového nájemného pro rok 2010 rozloženo do tří let.

Kriteriem výběru měst a obcí, ve kterých byla prodloužena možnost jednostranného zvyšování nájemného, byla skutečnost, že v roce 2009 zde toto nájemné dosahovalo hodnot vyšších než cca 40 Kč/m². Jedná se o krajská města (kromě Ostravy a Ústí n. L.) a některé obce Středočeského kraje, kde může být cílového nájemného dosaženo až v roce 2012 (cca 40 % nájemních bytů s regulovaným nájemným). V ostatních městech a obcích může být cílového nájemného dosaženo v roce 2010, v dalších letech již nebude možné v těchto místech zvyšovat nájemné jednostranně.

Cílem tohoto opatření je zmírnění sociálních dopadů jednorázového zvýšení nájemného na hodnotu cílového nájemného. Pro dotčené nájemce se tak uvolní prostor pro přizpůsobení svého bydlení příjmovým možnostem.

2. D. Podporovat odpovědný přístup ke zdraví a hmotnému zabezpečení ve stáří a zvyšovat zdravotní a finanční znalosti a kompetence lidí. Zvyšovat informovanost starších osob o způsobech řešení obtížných životních situací v různých oblastech života.

Gesce: Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Spolugesce: MPSV, MZ, MŠMT, MMR, MD, MV, MF, MO, MPO, MZe, Ministryně pro LP

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace; vědecké, výzkumné a vzdělávací instituce

Termín: průběžně

Plnění:

Rada a její v roce 2008 nerealizovaly v této oblasti žádné aktivity.

MŠMT se zabývá výchovou k odpovědnému přístupu ke zdraví a zdravým životním stylem v řadě oblastí. Například určuje obsah takto zaměřeného vzdělávání ve školách a školských zařízeních, podporuje sportovní aktivity lidí všech věkových kategorií, podporuje lékařský výzkum a vědu orientované na zdravotní stav obyvatelstva a způsoby jeho zlepšování. MŠMT také sleduje potřeby a koordinuje způsoby prosazování a podpory zdraví např. při vyhlásování nejruznějších soutěží, dotačních programů a ve všech koncepčních materiálech MŠMT. Zdraví představuje velmi širokou oblast, která zahrnuje vedle problematiky tělesného a duševního zdraví také např. problematiku úrazů, stravování, osobního bezpečí, první pomoci, sociálně patologických jevů, sportu a pohyb a mnoho dalších oblastí. Z těchto důvodů byla na MŠMT zřízena pracovní skupina Zdraví 21, v níž jsou zastoupeni pracovníci jednotlivých skupin MŠMT, která koordinuje aktivity resortu v oblasti zdraví a prostřednictvím zprávy Zdraví 21, pravidelně popisuje aktuální stav podpory zdraví v rámci resortu. MŠMT na problematice zdraví a způsobech jeho zlepšování spolupracuje s dalšími resorty (např. s ministerstvem zdravotnictví a zemědělství), vysokými školami, nevládními organizacemi a dalšími partnery. V současné době se MŠMT zaměřuje především na problematiku úrazů a problematiku stravování, které souvisí s obezitou dětí, mládeže i dospělých. ČR se bohužel řadí mezi státy s vysokou mírou úrazovosti. V ČR jsou dětské úrazy nejčastější příčinou úmrtí dětí a mladých dospělých a třetí nejčastější příčinou úmrtí v celé populaci. Přestože úmrtnost na úrazy v poslední době mírně klesá, což svědčí zvláště o dobrém systému zdravotní péče, celkový počet úrazů neklesá. Podle údajů České školní inspekce narůstá i počet úrazů, které se stanou ve školách a školských zařízeních. Přitom řada těchto úrazů je zbytečných a šlo by jim předejít, jak ukazují názorně mnohé příklady ze zahraničí. Protože je zdraví základním předpokladem pro aktivní a spokojený život a pro optimální pracovní výkonnost, stalo se poznávání a praktické ovlivňování rozvoje a ochrany zdraví jednou z priorit již základního vzdělávání (viz Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, závazný dokument pro základní školy). S četností úrazů souvisí také to, že se děti i dospělí méně pohybují, klesá jejich obratnost i odolnost. V současné době trpí nadváhou nebo obezitou kolem 50% evropské populace, obézních je 1025% Evropanů a zvláště varující je

trvalý vzestup výskytu nadváhy a obezity. V České republice výskyt obezity i nadváhy u dospělých i u dětí stoupá obdobně jako v Evropě bez ohledu na vzestupný trend poruch příjmu potravy, anorexie a bulimie. K problematice zdraví se vztahují např. následující koncepce uplatňované v resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy: *Národní plán boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí na období 2006 – 2008* přijat usnesením vlády č. 949 ze dne 16. srpna 2006, *Národní strategie prevence násilí na dětech v ČR na období 2008 – 2018* přijatá usnesením vlády č. 1139 ze dne 3. září 2008, *Dlouhodobý program zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva České republiky Zdraví pro všechny v 21. století – Zdraví 21* přijatý usnesením vlády č. 1046 dne 30. října 2002, *Koncepce prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže* (viz *Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže*, MŠMT, č. j.: 14514/2000 – 51 ze dne 29. srpna 2000) apod. Mezi vybrané dotační a rozvojové programy MŠMT podporující zdraví patří např. programy *Národní program sportu pro všechny*, *Sport a škola*, *Sport zdravotně postižených*, *Programy prevence sociálně patologických jevů*, *Údržba a provoz sportovních a TV zařízení* aj. MŠMT trvale podporuje zdraví a zdravotní životní styl dětí, žáků i dospělých a seniorů. Výchova ke zdraví je vyjádřena v očekávaných kompetencích oblasti *Dítě a jeho tělo* (Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání), oblasti *Člověk a zdraví* (RVP pro základní vzdělávání a RVP pro gymnaziální vzdělávání) dělící se na vzdělávací obory: *Výchova ke zdraví a Tělesná výchova* včetně *Zdravotní tělesné výchovy*. Zde se žáci učí aktivně rozvíjet a chránit své zdraví a být za své zdraví odpovědní. Problematika zdraví byla také MŠMT zdůrazňována při vzdělávání učitelů i v rámci metodické pomoci zaměřené na tvorbu školních vzdělávacích programů. Konkrétní činnosti v oblasti podpory zdraví v resortu MŠMT lze nalézt strukturované podle jednotlivých oblastí na webových stránkách MŠMT na adrese: <http://www.msmt.cz/socialni-programy> – Zdraví a zdravý životní styl – Zdraví 21 – zpráva o plnění dílčích úkolů a aktivit v resortu školství, mládeže a tělovýchovy za rok 2008. Problematika zdravotní tělesné výchovy je v RVP základního vzdělávání začleněna přímo do tělesné výchovy žáků všech typů škol. Učitelé tvořící ŠVP byly metodickými texty při seminářích i v dostupných metodických materiálech vedeni k formulování vhodných postupů pro zapojování zdravotně oslabených do Tělesné výchovy a při vytváření samostatného předmětu Zdravotní tělesná výchova. Zařazování hodin Zdravotní tělesné výchovy je plně v kompetenci ředitelů škol. MŠMT každoročně v rámci pedagogicko-informačních opatření doporučuje ředitelům škol zřizovat, při dostatečném počtu žáků zařazených do III. zdravotní skupiny, oddělení Zdravotní tělesné výchovy. Odpovědný přístup k hmotnému zabezpečení ve stáří a finanční znalosti a kompetence podporuje MŠMT již v rámci základního vzdělávání, kdy modul finanční gramotnosti se stal integrální součástí Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. K výuce problematiky finanční gramotnosti jsou připravováni také studenti všech učitelských programů orientovaných na základní vzdělávání.

Problematika řešení obtížných životních situací v různých oblastech života je součástí studia absolventů bakalářských, magisterských i doktorských lékařských i nelékařských studijních programů vysokých škol, kteří nacházejí své uplatnění v rezortech zdravotnictví a práce a sociálních věcí i v oborech vzdělání zdravotnický a sociálně orientovaných vyšších a středních odborných škol. Problematika řešení obtížných životních situací je přednášena i seniorům v rámci univerzit třetího věku.

MZ uvedené opatření naplňuje prostřednictvím zdravotně výchovných akcí jako např. „Dny zdraví,“ které jsou realizovány odbornými pracovníky podpory zdraví

Státního zdravotního ústavu ve spolupráci s dalšími subjekty, jako jsou krajské hygienické stanice, Národní síť zdravých měst, krajské úřady jednotlivé municipality, nevládní neziskové organizace apod.

Opatření programu 2. D. není vhodně stylizováno. Jsou zde sloučeny dvě problematiky, a to zvyšování zdravotní gramotnosti seniorů (úloha zdravotnictví) a zvyšování finančních znalostí a řešení obtížných situací seniorů (mimo kompetence zdravotnictví). Navrhujeme rozdělení kompetencí. MZ dále navrhuje zařadit do bodu 3 Strategické priority jako prioritu „Edukace a podpora zdravého životního stylu seniorů.“

Podle MPO přeshraniční stížnosti spotřebitelů vůči obchodníkům a další otázky pomáhalo řešit tuzemským i zahraničním spotřebitelům Evropské spotřebitelské centrum pro ČR. i zde byli často obětí nekalých praktik seniorů, obvykle jazykově nevybavení, kteří uzavírali různé nevýhodné smlouvy.

V současné době je na jednání vlády předložen materiál, jehož obsahem je jednak informace o Projektu mimosoudního řešení spotřebitelských sporů, který Ministerstvo průmyslu a obchodu realizuje od 1. dubna 2008, a jednak návrh na zajištění jeho dalšího fungování. Na základě dosavadního průběhu fungování Projektu a hodnocení jeho výsledků zejména za rok 2009 je zřejmé, že mimosoudní řešení spotřebitelských sporů je efektivní a akceptovaná forma řešení sporů a Projekt tak naplňuje svůj účel. Proto je navrhováno mimosoudní řešení spotřebitelských sporů dále podporovat a rozvíjet. Základem by měl být nadále systém založený na třech pilířích, tj. kvalifikované radě, mediaci a rozhodčím řízení, s využitím stávajících možností institucionálního zajištění. K zefektivnění a zkvalitnění systému jsou navrženy legislativní i nelegislativní úpravy procesů řešení sporů. Vzhledem k úspoře času a finančních prostředků je tento systém zvláště výhodný pro starší spotřebitele, kteří mají obavy ze složitého a dlouhého soudního projednávání sporu.

MPSV realizuje aktivity informující zejména o systému důchodového pojištění a změnách v této oblasti. Informovanost je zajišťována konzultačních dnů, přednáškových, školících a publikačních činností, včetně průběžné aktualizace internetových stránek MPSV. V rámci metodického vedení orgánů pomoci v hmotné nouzi jsou doporučovány v souvislosti s uplatněním metod a postupů sociální práce specifické přístupy k osobám v seniorském věku. Příslušné orgány pomoci v hmotné nouzi mají povinnost poskytovat základní sociální poradenství každé osobě, která se na ně obrací s žádostí o radu a pomoc.

V rámci soutěže Obec přátelská celé rodině byla kritéria hodnocení prarodičských aktivit rozšířena i o vztahy hodnocení v rámci širší rodiny, tj. nejenom mezi dětmi a rodiči, ale i mezi těmito skupinami a prarodiči, tj. osobami v seniorském věku.

Problematicke související se stárnutím se věnují také periodika MPSV „Práce a sociální politika“ (prům. náklad 25 tisíc), které se distribuují zdarma v rámci MPSV, na úřady práce, ČSSZ, okresní správy sociálního zabezpečení (OSSZ) atd. Podobně vydává ČSSZ odborný měsíčník Národní pojištění. V roce 2008 vycházel v průměrném nákladu 14 500 ks, v roce 2009 se jednalo o cca 10 500 ks, v roce 2010 je průměrný náklad obdobný. Národní pojištění se distribuuje na jednotlivá pracoviště ČSSZ, tj. OSSZ a také předplatitelům z řad státních i komerčních organizací. Vedoucí tiskového oddělení MPSV byla rovněž členkou redakční rady časopisu Rady seniorů ČR „Doba seniorů“.

Od roku 2008 do května 2010 uspořádaly MPSV a ČSSZ celkem sedm tiskových konferencí, které souvisely s tématem stárnutí a vydaly celkem 81

tiskových zpráv. Detailní informace jsou v části 1) Přehled tiskových konferencí a zpráv MPSV a ČSSZ v souvislosti s tématem stárnutí této zprávy.

Níže uvádíme Přehled tiskových konferencí a zpráv MPSV a ČSSZ v souvislosti s tématem stárnutí.

1) Přehled tiskových konferencí a zpráv MPSV a ČSSZ v souvislosti s tématem stárnutí

a) tiskové konference MPSV

rok 2008 - 6 tiskových konferencí:

28. 2. 2008	Mimořádná valorizace důchodů
5. 5. 2008	Zvýšení důchodů od srpna 2008
23. 6. 2008	Shrnutí před závěrečným hlasováním o I. etapě důchodové reformy, včetně stanoviska k pozměňovacím návrhům
17. 7. 2008	1) Dopady reformy veřejných rozpočtů na sociální dávky a sociální výdaje za období leden - květen 2008 2) Stanovisko k aktuálním návrhům ČSSD v sociální oblasti (<u>důchodový systém</u> , nemocenské, sociální dávky, mzdy)
4. 9. 2008	Návrh valorizace důchodů od 1. 1. 2009
27. 11. 2008	Třetí etapa důchodové reformy

rok 2009 - 0 tiskových konferencí

rok 2010 - 1 tisková konference

květen 2010	TK k výtvarné soutěži „Šťastné stáří očima dětí“
-------------	--

b) tiskové zprávy MPSV

rok 2008 - 8 tiskových zpráv

únor	Mimořádná valorizace důchodů
květen	Zvýšení důchodů od srpna 2008
červen	Stanovisko k aktuálnímu projednávání I. etapy důchodové reformy Aktuální stav II. etapy důchodové reformy
září	Valorizace důchodů od 1. ledna 2009 Valorizace důchodů od 1. ledna 2009 Změna výplaty důchodů po 31. 12. 2009 se současných důchodců netýká, pro nové důchody zůstává možnost volby výplaty
listopad	III. etapa důchodové reformy

rok 2009 - 6 tiskových zpráv

srpen	Důchody by se měly od ledna 2010 zvýšit
září	Od ledna 2010 se zvýší zvláštní příspěvek k důchodu

	Parametry pro výpočet důchodu v roce 2010 jsou známy
říjen	Vláda rozhodla o změně důchodů horníků Kdy se jedná o předčasný starobní důchod
prosinec	Přehled nejvýznamnějších změn v důchodovém pojištění od 1. ledna 2010

rok 2010 - 8 tiskových zpráv

březen 2010	Oblast předčasného odchodu do důchodu zaznamenala několik změn, přivýdělků se však netýkají
březen 2010	Ministři práce a sociálních věcí České republiky a Sýrie podepsali smlouvu o sociálním zabezpečení
duben 2010	Rada vlády pro seniory a stárnutí populace chce využít informační a komunikační technologie v podpoře života v přirozeném prostředí, zaměřit se na Alzheimerovu chorobu a posílit mezigenerační soudržnost
duben 2010	MPSV se zabývá nálezem Ústavního soudu k důchodům
duben 2010	Pro sociální zabezpečení v Evropské unii budou od května platit nová pravidla
květen 2010	Představy dětí o stáří podhalí výtvarná soutěž „Šťastné stáří očima dětí“
květen 2010	Mezirezortní skupina odborníků připravuje novou koncepci systému dlouhodobé péče
květen 2010	Hodnocení plnění priorit resortu práce a sociálních věcí od května 2009 do května 2010

c) **ČSSZ** v roce 2008 vydala 27 tiskových zpráv, které se týkaly důchodů a důchodců, v roce 2009 jich bylo celkem 21, do 28. května 2010 pak ČSSZ vydala 11 tiskových zpráv.

2) Přehled ediční činnosti MPSV a ČSSZ v souvislosti s tématem stárnutí

Název titulu	Forma	Anotace	Náklad v ks	Distribuce	Rok vydání
MPSV					
Sociální služby a plánování jejich rozvoje	Leták	Informativní leták ke změnám a vývoje sociálních služeb v ČR na další období	35 tis.	MPSV, sociální partneři, poskytovatelé soc. služeb v ČR	2008
Národní program přípravy na stárnutí na období let 2008-2012	Publikace, čes., angl. verze	Národní program přípravy na stárnutí na období let 2008 až 2012 je strategický dokument stanovující priority a opatření v oblasti přípravy na stárnutí a kvality života seniorů.	700 + 300	KÚ ČR, Ministerstva ČR, obce III. typu, MPSV	2008
Dva roky sociálních	Brožura	Informativní brožura o veškerých změnách v sociální	1 000	MPSV, sociální partneři,	2008

reforem		politice v rámci MPSV za obd.2007-2008		Parlament, Senát, Vláda ČR	
Národní zpráva o strategiích sociální ochrany a sociálního začleňování na léta 2008-2010 v ČR	Publikace, čes., angl. verze	Národní zpráva shrnuje problémy, se kterými se Česká republika potýká v oblasti podpory sociální soudržnosti, boje s chudobou a sociálním vyloučením, modernizace důchodového systému a systému zdravotní a dlouhodobé péče.	600 + 500	Ministerstva ČR, členové Komise pro soc. začleňování, MPSV, sociální partneři, CZPRES	2009
Města přátelská seniorům	Publikace	Jedná se o překlad publikace Světové zdravotnické organizace (WHO). Publikace obsahuje výsledky projektu „Města přátelská seniorům“, který je významnou iniciativou WHO. Publikace se dotýká opatření na místní úrovni v oblasti bydlení, bariér, dopravy, sociálních a dalších služeb.	200	MPSV, členové Rady vlády pro seniory a stárnutí populace, zainteresovaná ministerstva, samospráva, sociální partneři, nevládní organizace, akademická sféra	Listopad 2009
Program výzkumu v oblasti stárnutí pro 21. století	Publikace	Dokument stanovuje priority výzkumu v oblastech relevantních z hlediska stárnutí populace a kvality života ve stáří. Dokument přímo souvisí s plněním Národního programu přípravy na stárnutí na období let 2008 až 2012, který ukládá zvýšení povědomí a uplatnění tohoto programu.	100	odborní odbory MPSV, členové Rady vlády pro seniory a stárnutí populace, zainteresovaná ministerstva, vzdělávací a výzkumné instituce (akademická sféra, univerzity), nevládní organizace, Rada vlády pro výzkum	Listopad 2009
Invalidní důchody – Změny v posuzování invalidity od 1. ledna 2010	Leták	Informace o změnách v invalidních důchodech od 1. ledna 2010 (zavedení třístupňové invalidity a zrušení částečných a invalidních důchodů)	100 tis.	MPSV, ČSSZ, OSSZ, ÚP, ČSL JEP a dále dle potřeby	Listopad 2009
Úsporný balíček-změny v gesci MPSV od 1. ledna 2010	Leták	Informativní leták o úsporných opatřeních v gesci MPSV od 1. ledna 2010	100 tis.	ČSSZ, ÚP ČR, VÚPSV, ÚMPOD	Listopad 2009

ČSSZ

Příručka budoucího důchodce v roce 2008	Příručka	Informace pro budoucí důchodce, vše o důchodech	100 tis.	ČSSZ, OSSZ, ÚP ČR, FÚ ČR, veletrhy, výstavy	2008
Sociální zabezpečení 2008	Příručka	Informace o novinkách v SZ v roce 2008	50 tis.	ČSSZ, OSSZ, ÚP ČR, FÚ ČR, výstavy, veletrhy, česko-německé konzultační dny	2008
Důchodové pojištění osob migrujících mezi ČR a SRN	Leták	Informace o SZ v r. 2009 s důrazem na změny v SZ	50 tis.	ČSSZ, OSSZ, ÚP ČR, FÚ ČR, veletrhy, výstavy	Leden 2009
Sociální zabezpečení 2009	Příručka	Informace o novinkách v SZ v roce 2009	50 tis.	ČSSZ, OSSZ, ÚP ČR, FÚ ČR, veletrhy, výstavy	2009
Příručka budoucího důchodce v roce 2009	Příručka	Informace pro budoucí důchodce, vše o důchodech	110 tis.	ČSSZ, OSSZ, ÚP ČR, FÚ ČR, výstavy, veletrhy, česko-německé konzultační dny	Březen 2009
Příručka budoucího důchodce v roce 2010	Příručka	Informace pro budoucí důchodce, vše o důchodech	110 tis.	ČSSZ, OSSZ, ÚP ČR, FÚ ČR, veletrhy, výstavy	2010
Změny v důchodovém pojištění od 1. ledna 2010	Leták	Informace pro současné i budoucí důchodce o změnách v důchodovém pojištění od 1. 1. 2010	100 tis.	ČSSZ, OSSZ, veletrhy, výstavy	Říjen 2009
Sociální zabezpečení 2010	Příručka	Informace o novinkách v SZ v r. 2010	50 tis.	ČSSZ, OSSZ, ÚP ČR, FÚ ČR, veletrhy, výstavy	2010

2. E. Podporovat pozitivní pohled veřejnosti na stáří, stárnutí a starší osoby a usilovat o zlepšení mediální kultury ve vztahu k seniorům. Podporovat vytváření informačních, vzdělávacích a aktivizačních programů pro seniory ve sdělovacích prostředcích.

Gesce: Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Spolugesce: MPSV, MZ, MŠMT, MMR, MD, MV, MF, MO, MK, MPO, MZe, Ministryně pro LP

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace; vědecké, výzkumné a vzdělávací instituce

Termín: průběžně

Plnění:

Rada ve sledovaném období nerealizovala aktivity v této oblasti a nezveřejnila žádnou tiskovou zprávu.

MPSV prezentuje pozitivní a realistický pohled na stárnutí populace a seniory a klade důraz na aktivní stárnutí v reakci na stárnutí populace.

V rámci prací na důchodové reformě MF zveřejňuje a medializuje výstupy poradního expertního sboru ministrů financí a sociálních věcí (PES).

MF zdůrazňovalo pozitivní aspekt zavedení základní slevy na poplatníka na dani z příjmů fyzických osob i pro důchodce od 1. 1. 2008. Její výše činí 24840 Kč, což znamená, že důchodce neplatí daň z hrubého příjmu až ve výši asi 122000 Kč ročně. To představuje výrazný impuls pro udržení seniorů v pracovní aktivitě se všemi pozitivními aspekty.

MZ v rámci dotačního programu „Vyrovňování příležitostí pro osoby se zdravotním postižením“ podporuje vznik informačních a edukačních materiálů pro širokou veřejnost s cílem usilovat o zlepšení obrazu seniorů ve sdělovacích prostředcích (v roce 2009 byl podpořen projekt „Moudrost stáří“, který navazuje na pořad realizovaný ve spolupráci s Rádiem Classic „Radostné stáří“ v roce 2008, a se zabývá zdravým životním stylem a celoživotním vzděláváním seniorů).

MŠMT se ztotožňuje s poznatky a závěry Rady vlády pro seniory a stárnutí populace, a to sice v tom smyslu, že živnou půdou pro ageismus a mezigenerační nesnášenlivost představují v České republice především masmédiá – televize, rozhlas a tisk. Resort se proto bude snažit cíleně působit především na vedení vysokých škol a fakult připravujících absolventy s uplatněním v masových sdělovacích prostředcích, aby ve výuce i v rámci praxí korigovali zhoubné dopady současného negativistického mediálního obrazu stárnutí, stáří a starých lidí na naši současnou společnost. Jedná se např. o Filmovou a televizní fakultu Akademie múzických umění v Praze, o Fakultu sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně, Ostravské univerzity v Ostravě, o Fakultu veřejných politik Slezské univerzity v Opavě, Fakultu sociálních věd a Fakultu humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, Fakultu humanitních studií a Fakultu multimediálních komunikací Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, Fakultu aplikovaných věd Západočeské univerzity v Plzni, o Filmovou akademii Miroslava Ondříčka v Písku, o. p. s., o Literární akademii (Soukromou vysokou školu Josefa Škvoreckého) s.r.o. v Praze a. j.

Pokud jde o oblast audiovizuálních mediálních služeb, plnění opatření má oporu mimo jiné v zákoně č. 483/1991 Sb., o České televizi, ve znění pozdějších

předpisů, který v § 2 písm. c) výslovně uvádí: „*Hlavními úkoly veřejné služby v oblasti televizního vysílání jsou zejména vytváření a šíření programů a poskytování vyvážené nabídky pořadů pro všechny skupiny obyvatel se zřetelem mj. na jejich věk, a to s cílem posílit vzájemné porozumění a toleranci a podporovat soudržnost pluralitní společnosti.*“

Totožné ustanovení obsahuje i zákon č. 484/ 1991 Sb., o Českém rozhlasu, ve znění pozdějších předpisů. Je třeba poznamenat, že právě toto médium se u seniorů těší velké oblibě. Dne 1. 6. 2010 nabude účinnosti zákon č. 132/2010 Sb., o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání a o změně některých zákonů (zákon o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání).

Podle ust. § 6 odst. 2 tohoto zákona „*je poskytovatel audiovizuální mediální služby na vyžádání povinen zajistit, aby audiovizuální mediální služba na vyžádání neobsahovala sdělení záměrně zpracované tak, aby mělo vliv na podvědomí fyzické osoby, aniž by jej tato osoba vědomě vnímala, a aby nepodněcovala k nenávisti z důvodu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.*“

2. F. V rámci podpory výzkumu zohledňovat „Program výzkumu v oblasti stárnutí pro 21. století“, který byl přijat v roce 2002 ve Valencii. Zvyšovat dostupnost a využívání výsledků výzkumu relevantními subjekty.

Gesce: MPSV, MZ, MŠMT, MMR, MD, MO, MPO, MZe

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace; vědecké, výzkumné a vzdělávací instituce

Termín: průběžně

Plnění:

MPVS zveřejnilo a vydalo český překlad publikace „Program výzkumu v oblasti stárnutí pro 21. století“, která je výstupem spolupráce Programu OSN pro problematiku stárnutí a Mezinárodní gerontologické a geriatrické asociace (IAGG). Publikace je dostupná na stránkách Rady vlády pro seniory a stárnutí populace v sekci „Dokumenty“ (viz <http://www.mpsv.cz/cs/2857>).

MMR již třetím rokem prostřednictvím INFOBANKY zpřístupňuje všem občanům ČR kompletní výsledky výzkumu MMR, včetně relevantních informací o jednotlivých výzkumných projektech.

MMR v rámci své gesce za národní regionální programy a program výzkumu a jejich realizaci v obcích a regionech přispívá ke zlepšení života jejich obyvatel. Tím dochází i ke zlepšení životních podmínek starších obyvatel obcí a venkova. Pro zlepšení přístupnosti obecních úřadů je připravovaný program „Mobility“, s jehož financováním se započalo v roce 2009.

MD věnuje podpoře vědy a výzkumu značnou pozornost. Uvedený program výzkumu je zohledněn v obecnější rovině, jeho těžiště je spíše v jiných resortech. Je nutno upozornit na skutečnost, že 1. 7. 2009 byla založena Technologická agentura ČR a ta zastřešuje výzkum od roku 2010 pro několik kapitol, včetně kapitoly MD. Nové programy TA ČR jako je Alfa, která je již vyhlášena, a Beta, která bude vyhlášena TAČR, budou reflektovat "Národní programu přípravy na stárnutí na období let 2008 - 2012".

V resortu MŠMT se vědeckým výzkumem problematiky stárnutí dlouhodobě zabývá Ústav pedagogických věd Filozofické fakulty Masarykovy univerzity. Toto téma bylo např. zastoupeno ve výzkumném projektu „Vzdělávání dospělých v různých fázích životního cyklu: priority, příležitosti a možnosti rozvoje“ (projekt v letech 2004-2008 financovalo MPSV ČR). Fakulta veřejných politik se podílí na řešení projektu Sociální podnikání jako způsob myšlení a tvořivosti v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost, jehož součástí je nejen inovace a aktualizace stávajících témat doplněním o sociální problematiku, ale výhledově i příprava nových témat se sociálním zaměřením, jejichž součástí je i problematika stáří, stárnutí, rodiny a společnosti.

2. G. Usilovat o snižování sociálních a územních rozdílů v přístupu k veřejným službám.

Gesce: Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Spolugesce: MPSV, MZ, MŠMT, MMR, MD, MV, MF, MO, MK, MPO, MZe, Ministryně pro LP

Spolupráce: MS, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace, nestátní neziskové organizace

Termín: průběžně

Plnění:

MMR jako gestor za Strategii regionálního rozvoje ČR tímto dokumentem určil hlavní směry regionálního rozvoje regionů České republiky. Hlavním cílem je postupné vyrovnávání rozdílů úrovně socioekonomických indikátorů jednotlivých regionů ČR. Jednotlivé resorty mají povinnost na základě usnesení vlády č. 560/2006 se těmito principy řídit. Dalším významným dokumentem v této oblasti je vládou schválená Politika územního rozvoje.

Z hlediska resortu kultury lze obecně konstatovat, že napomáhání snižování sociálních rozdílů, zapojení starších osob do kulturních aktivit či zlepšení jejich kulturního vyžití, přispívají i slevy ze vstupného a na kulturní představení. Tyto slevy jsou seniorům poskytovány několika způsoby, např. slevy na běžná představení či koncerty, speciální představení pro důchodce, speciální předplatné, zpřístupnění generálních zkušek za symbolické vstupné apod.

V oblasti knihoven je kladen důraz na dostupnost veřejných knihovnických a informačních služeb způsobem zaručujícím rovný přístup všem bez rozdílu, což je jeden ze základních principů zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb, v platném znění. V evidenci knihoven Ministerstva kultury jsou zapsány pouze knihovny, poskytující služby uvedeným způsobem.

V této souvislosti zmiňujeme, že příspěvkové organizace Ministerstva kultury: Národní knihovna ČR i Moravská zemská knihovna v Brně zvýhodňují seniory při využívání svých služeb.

Rovněž naplňování tohoto opatření v oblasti audiovizuálních mediálních služeb má oporu v zákoně, neboť podle zákona č. 348/2005 Sb., o rozhlasových a televizních poplatcích jsou od poplatků osvobozeny osoby s úplnou nebo praktickou slepotou obou očí a osoby s oboustrannou úplnou nebo praktickou hluchotou, pokud jsou osaměle žijící; osvobozeny jsou tyto osoby rovněž v případě, kdy žijí společně v jedné domácnosti. Dále je od poplatků osvobozena fyzická osoba,

fyzická osoba, jde-li o jednotlivce, jehož čistý příjem za uplynulé kalendářní čtvrtletí je nižší než 2,15 násobek životního minima, žije-li v téže domácnosti s dalšími osobami a součet jejího čistého příjmu a čistých příjmů těchto osob za uplynulé kalendářní čtvrtletí je nižší než 2,15 násobek životního minima osob žijících v této domácnosti. Takové osvobození se často týká právě seniorů, resp. důchodců, kteří tak mají bezplatný přístup k vysílání ČT a ČRo, tedy službě veřejnosti.

Pokud jde o oblast muzeí a galerií, je rovný přístup k veřejným službám také zabezpečován např. formou rodinného vstupného a řadou slev pro děti a seniory. Ve vybraných dnech a od určitého věku lze programy organizací navštěvovat zcela zdarma, což vyplývá mj. ze zákona č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů.

Kromě výše uvedeného je při rekonstrukcích muzejních a galerijních budov automaticky dbáno na prosazování obecně technických požadavků užívání veřejných budov osobami s omezenou schopností pohybu a orientace. Budovy institucí v gesci Odboru ochrany movitého kulturního dědictví, muzeí a galerií jsou v tomto duchu postupně rekonstruovány.

Některé organizace nabízejí speciální komentované prohlídky výstav a objektů pro seniory.

Národní památkový ústav (NPÚ) toto opatření prosazuje prostřednictvím zvolené cenové politiky při stanovení vstupného do zpřístupněných památek. V regionu s nižšími příjmy obyvatelstva odpovídá nižší úroveň stanoveného vstupného do objektů spravovaných NPÚ.

Národní ústav lidové kultury ve Strážnici (NÚLK), příspěvková organizace Ministerstva kultury, při pořádání kulturních aktivit poskytuje důchodcům slevy na vstupném ve výši 50 %. Při Mezinárodním folklorním festivalu ve Strážnici mají senioři ve věku nad 70 let vstup zcela zdarma. K dostupnosti poskytovaných služeb pro starší občany přispívá NÚLK bezbariérovým přístupem do festivalového areálu a Muzea vesnice jihovýchodní Moravy. V roce 2009 byla zpracována projektová dokumentace na vybudování výtahu a bezbariérového přístupu návštěvníků strážnického zámku. Zámecký park slouží jako rekreační park pro obyvatele a návštěvníky města Strážnice i celého okolí.

Další informace MF k plnění Programu:

Přijatá opatření Národního programu přípravy na stárnutí se bezprostředně dotýkají územních samosprávných celků a ve většině opatření jsou územní samosprávné celky vyzývány ke spolupráci. Náleží však do jejich samostatné působnosti, rozhodnout o výši prostředků, které uvolní na financování jednotlivých opatření. Vzhledem k tomu, že se jedná o plnění úkolů v samostatné působnosti a tudíž i o rozhodování v samostatné působnosti územních samosprávných celků, může docházet k tomu, že plošně existují rozdíly v úrovni zabezpečení přijatých opatření financovaných z rozpočtů územně samosprávných celků.

Platná rozpočtová skladba neumožňuje sledovat u územních samosprávných celků zvláště výdaje na danou problematiku a proto ani není možné zjistit, kolik prostředků v roce 2009 na plnění cílů a opatření Národního programu přípravy na stárnutí bylo uvolněno z jejich rozpočtů.

2. H. V jednotlivých oblastech a politikách zohledňovat rozdílnou situaci a potřeby žen a mužů.

Gesce: Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Spolugesce: MPSV, MZ, MŠMT, MMR, MD, MV, MF, MO, MK, MPO, MZe, Ministryně pro LP

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace; vědecké, výzkumné a vzdělávací instituce

Termín: průběžně

Plnění:

Rada ve svých aktivitách zohledňuje odlišné podmínky žen a mužů.

Všechny změny v základním důchodovém pojištění jsou prováděny s ohledem na princip rovného zacházení s muži a ženami a postupně jsou odstraňovány rozdíly v postavení mužů a žen.

MŠMT se soustavným způsobem a poměrně intenzivně zabývá rovnými příležitostmi žen a mužů v několika směrech. Aktivitu koordinuje Pracovní skupina MŠMT pro rovnost příležitostí žen a mužů. Jedná se například o genderově korektní jazyk, o problematiku předškolního vzdělávání z hlediska rovných příležitostí, o gender budgeting (projekt, jehož realizátorem je Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR a který je zaměřen na problematiku rozpočtování z hlediska rovnosti mužů a žen na regionální úrovni), dále o problematiku domácího násilí, šikany, znásilnění, o problematiku genderového složení pedagogických sborů škol všech typů a úrovní, o generové stereotypy, o sladování možností studentského a rodinného života atp. Existuje materiál „Aktualizované Priority a postupy při prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže v roce 2008 na MŠMT“. Bylo zjištěno, že semináře celoživotního vzdávání věnované tématu rovných příležitostí mužů a žen, jsou ve vyšší míře navštěvovány ženami, kterých se především diskriminace týká. Přímo řízená organizace MŠMT – Národní institut pro další vzdělávání (NIDV) realizoval program „Genderová rovnost ve škole – proč a jak o ni usilovat“.

2. I. Zpracovat koncepci péče o válečné veterány a vytvářet podmínky pro zvyšování kvality života válečných veteránů.

Gesce: MO

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace

Termín: 2012

Plnění:

Podle harmonogramu přípravy Koncepce péče o válečné veterány byly realizovány stanovené úkoly, které mají zabezpečit vytváření nejen důstojných podmínek života válečných veteránů, ale i přispět ke zvyšování kvality života těchto osob.

Vytváření podmínek pro zvyšování kvality života válečných veteránů vychází z koncepčního materiálu „Zlepšení kvality života válečných veteránů“ a z „Koncepčního záměru péče Ministerstva obrany o účastníky zahraničních misí – novodobé válečné veterány v letech 2009 – 2010.“ Konkrétně byly plněny tyto úkoly:

Byly připraveny podklady pro úpravu dotační politiky rezortu MO vůči nestátním neziskovým organizacím ve prospěch zabezpečení činnosti klubů válečných veteránů a společenských setkání rodinných příslušníků válečných veteránů.

Činnost terénních pracovníků pro válečné veterány byla zabezpečována Československou obcí legionářskou na základě projektu předloženého v rámci dotačního řízení.

Terénní pracovníci navštěvovali válečné veterány, prováděli aktualizaci jejich osobních dat a pomáhali jim řešit životní situace a problémy.

Byla provedena analýza hlavních problémů novodobých válečných veteránů mimo činnou službu s důrazem na jejich uplatnění na trhu práce.

Byl zpracován požadavek na dotaci z Evropského sociálního fondu k podpoře (znovuzačlenění) novodobých válečných veteránů po odchodu z AČR do civilního života.

Rozvíjela se spolupráce s občanskými sdruženími při vyhledávání válečných veteránů, kteří jsou ohroženi sociálním vyloučením.

Dále se rozvíjela spolupráce s občanskými sdruženími s cílem zapojit válečné veterány, kteří jsou mimo činnou službu, do aktivit, které jsou ze strany rezortu MO vedeny vůči veřejnosti, a to jak na úrovni centrální, tak na úrovni regionální.

Průběžně byla aktualizována evidence válečných veteránů.

Část 4 Aktivní stárnutí

V letech 2004 – 2008 se v důsledku pozitivního ekonomického vývoje významně snížila celková úroveň míry nezaměstnanosti a rovněž se podařilo snížit územní rozdíly v nezaměstnanosti, jak na úrovni krajů, tak okresů. V 2. pololetí 2008 však v důsledku dopadu hospodářské krize, kdy podniky významně omezily výrobu, začala nezaměstnanost opětovně růst, stejně tak její regionální rozdíly. Míra nezaměstnanosti vzrostla ve všech krajích ČR, nejvíce tradičně v Ústeckém a Moravskoslezském kraji. Specifická míra nezaměstnanosti starších uchazečů, která v období 2004 až 2008 klesla téměř na polovinu, vzrostla v průběhu roku 2009 zpětně na úroveň roku 2004.

Tab. Specifická míra nezaměstnanosti starších uchazečů o zaměstnání 2004–2009 v %

Věkové kohorty	30.6.2004			30.6.2008			30.6.2009		
	Celkem	Ž	M	Celkem	Ž	M	celkem	Ž	M
50 – 54 let	9,5	11,1	8,0	6,2	7,4	5,0	8,6	9,7	7,5
55 – 59 let	8,4	8,2	8,5	7,1	8,1	6,3	9,9	10,5	9,4
nad 60 let	3,2	1,1	4,3	3,1	1,1	4,0	4,4	1,1	5,0

4. A. Zvýšit nabídku a dostupnost celoživotního vzdělávání pro zaměstnavatele a zaměstnance. Podporovat zaměstnavatele a zaměstnance investující do zvyšování znalostí a dovedností starších pracovníků a zaměstnavatele poskytující podmínky pro postupný odchod do důchodu a podmínky pro zaměstnávání důchodců.

Gesce: MPSV, MŠMT, MPO

Spolupráce: MF, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace

Termín: průběžně

Plnění:

Ministerstvo práce a sociálních věcí v rámci připravovaných opatření tzv. Prorodinného balíčku, který se zaměřil na podstatnou část uvedené cílové skupiny (Zákon o zaměstnanosti § 33 písm. 1 c), d) e)), navrhl slevy na sociálním pojištění těch zaměstnavatelů, kteří se zapojí do těchto opatření. V současné době, kdy výrazně se omezila možnost zásahů do příjmové politiky státu je realizace Prorodinného balíčku pozastavena Parlamentem ČR. Nedá se v současném období předpokládat možnost daňových úlev, či obdobných finančních stimulů.

Zaměstnavatelé investující do zvyšování znalostí a dovedností jsou podporováni např. v rámci investičních pobídek, kdy získávají prostředky na školení a rekvalifikace zaměstnanců (tj. také starších pracovníků).

Toto opatření bylo již částečně realizováno v rámci projektu UNIV, který byl již ukončen. Jeho realizace pokračuje v rámci projektů IPn UNIV 2 Kraje a IPn UNIV 2 Systém.

Systemový projekt MŠMT Uznávání výsledků neformálního vzdělávání a informálního učení v sítích škol poskytujících vzdělávací služby pro dospělé (UNIV) je financován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR. Jeho realizací byl pověřen Národní ústav odborného vzdělávání. Obecným cílem projektu je podpora dalšího vzdělávání poskytovaného středními školami a vyššími odbornými školami. Při přípravě projektu byla pozornost věnována především v ČR nedostatečně rozvíjené oblasti dalšího vzdělávání. Cílem tzv. Lisabonské agendy je zapojit do dalšího vzdělávání 12,5% dospělých v každé zemi EU, ale v ČR se do dalšího vzdělávání zapojuje pouze 5,9 % dospělých, zatímco v dalších zemích EU se dalšího vzdělávání účastní v průměru téměř 11 % (10,8) dospělé populace. Navíc se ukazuje, že ve srovnání s jinými státy EU, se v ČR výrazně méně do poskytování dalšího vzdělávání zapojují školy (zejména střední a vyšší odborné), přestože disponují jak potřebným materiálním zázemím, tak kvalitními a kvalifikovanými lidskými zdroji. V nejbližších letech navíc dojde na středních školách k výraznému poklesu počtu vzdělávající se žákovské populace, což povede k výraznému snížení využití materiálních a personálních kapacit středních a vyšších odborných škol. Demografickému poklesu v počátečním vzdělávání lze velmi dobře a smysluplně čelit realizací aktivit dalšího vzdělávání. Pedagogičtí pracovníci těchto škol procházejí řadou vzdělávacích seminářů, které je připravují nejen na tvorbu programů dalšího vzdělávání, ale i na práci s dospělými, učí je využívat možnosti distančního či e-learningového vzdělávání, seznamují je s vhodnými postupy a přístupy v marketingu dalšího vzdělávání, s principy celoživotního poradenství. Projekt je zatím realizován v kraji Jihočeském, Karlovarském, Olomouckém, Pardubickém, Ústeckém, Zlínském, Moravskoslezském, Libereckém na síti základních a vyšších odborných škol, které vybraly odbory školství jednotlivých krajských úřadů. V plánovacím období ESF 2007 – 2013 se však má projekt jako UNIV2 realizovat i ve zbývajících regionech ČR. Projekt umožní všem dospělým dostupné a rychlé doplňování kvalifikace podle jejich osobních potřeb. Po dvou letech budování vstoupil tříletý projekt už do druhého kola ověřování konkrétních pilotních vzdělávacích programů. To znamená, že první konkrétní zájemci o doplnění kvalifikace prošli pilotním ověřováním již nabytých kompetencí. V tomto typu vzdělávání jsou jim díky nově vytvořeným hodnotícím standardům uznány ty znalosti a dovednosti, které již sami během život neformálně nabyli i mimo školu. Snáze tak získávají nové dílčí kvalifikace nebo i výuční list ve zvoleném oboru. V rámci projektu bude připraveno celkem 132 programů dalšího vzdělávání. Každý program dalšího vzdělávání bude reagovat na potřeby konkrétního lokálního trhu práce a je připravován ve spolupráci se sociálními partnery, kteří se vyjadřují jak k jeho aktuálnosti a potřebnosti, tak k jeho věcné správnosti. Postupy uznávání výsledků dalšího vzdělávání jsou již řadu let realizovány v mnoha zemích po celém světě. Také ČR připravila podmínky pro realizaci procesů uznávání. V roce 2006 byl v ČR přijat zákon č. 179/2006 Sb. o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání, který nabyl účinnosti od 1. 8. 2007. Myšlenka uznávání výsledků dalšího vzdělávání je velmi jednoduchá. Vychází ze skutečnosti, že každý se v průběhu svého života naučí velké množství věcí a získá mnoho kompetencí mimo školní (formální vzdělávání), ale i mimo neformální vzdělávání (tzn. mimo různé kurzy) jednoduše tím, že určité činnosti vykonává (v práci, ve svém volném čase, v rodině). K tomu, aby mohlo k ověření jednotlivých kompetencí dojít, je nutné vytvořit standardy (kvalifikační a hodnotící), které budou v procesu uznávání sloužit jako určité měřítko kompetencí. Tyto standardy jsou vytvářeny v projektu Národní soustava kvalifikací (NSK) a projekt UNIV je ve své práci využívá. Byly již připraveny a již se využívají standardy pro kvalifikace

odpovídající oborům středního vzdělání s výučním listem (ISCED 3C). Na podzim 2007 byl uveden do provozu internetový portál, který poskytuje informace o nabídce vzdělávacích programů pro dospělé. Je umístěn na adrese www.cucu.cz, zkratka pro Centra uznávání a celoživotního učení. Centrum uznávání a celoživotního učení bylo již zřízeno v Jihočeském, Olomouckém a Pardubickém kraji. Zájemci zde získávají např. informace o tom, kde je který kurz realizován, jaký je jeho rozsah, jaké jsou vstupní požadavky na účastníky a jaká je cena kurzu. Projekt Uznávání výsledků neformálního vzdělávání a informálního učení v sítích škol poskytujících vzdělávací služby pro dospělé vytváří jak vhodné podmínky pro postupný odchod starších pracovníků do důchodu, tak podmínky pro zaměstnávání důchodců.

4. B. Zpracovat koncepci rozvoje systému dalšího vzdělávání a jeho financování.

Gesce: MPSV, MŠMT, MPO

Spolupráce: MF, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace

Termín: 2009

Plnění:

Opatření je plně v gesci MŠMT. MPSV spolupracuje s MŠMT v rámci mezirezortní pracovní skupiny, jejímž hlavním záměrem je sdílení informací a záměrů v oblasti dalšího vzdělávání (dále jen „DV“), nalezení možných překryvů a naopak ministerstvy ne zcela pokrytých oblastí DV, rozdělení oblastí DV a určení gescí pro jednotlivé činnosti a aktivity. V současné době je koncepce dalšího vzdělávání v jednotlivých segmentech rozpracovávána MŠMT, finančním zdrojem pro její naplnění je Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost. V rámci tohoto programu MŠMT připravilo individuální projekt národní Koncept, který otázky rozvoje dalšího vzdělávání řeší.

Na zvýšení a dostupnosti vzdělávání v podnikatelské sféře jsou zaměřeny např. programy školicí střediska, PORADENSTVÍ, ICT v PODNICÍCH, MARKETING.

Viz také 4. N.

4. C. V rámci programů zaměstnanosti nabízet starším osobám speciální programy rekvalifikace a poradenství. Nezaměstnaným osobám starším 50 let povinně nabízet individuální akční plány (IAP) s komplexním řešením situace.

Gesce: MPSV

Spolupráce: sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace

Termín: průběžně

Plnění:

Pro rok 2009 MPSV stanovilo úřadům práce podporovat nástroji a opatřeními APZ zejména tyto uchazeče o zaměstnání: mladých do 20 let, starších 50 let, žen, dlouhodobě nezaměstnaných (uchazeči o zaměstnání, kteří jsou vedeni v evidenci úřadu práce déle než 5 měsíců), osoby pečujících o dítě do 15 let věku a osoby dotčených současnou hospodářskou recesí. Z celkového počtu uchazečů podpořených nástroji APZ ze strany úřadů práce tvořili:

osoby do 20 let	= 4,7 %,
starší 50 let	= 28,3 %,
ženy	= 50,7 %,
dlouhodobě nezaměstnaní	= 54,2 %,
osoby pečujících o dítě do 15 let věku	= 13,8 %.

Pro starší pracovníky z řad nezaměstnaných jsou využívány nástroje aktivní politiky zaměstnanosti (APZ) na podporu zvýšení zaměstnatelnosti, a to zejména zařazování do rekvalifikačních kurzů. V roce 2008 se rekvalifikací zúčastnilo celkem 38 945 uchazečů o zaměstnání. Ze skupiny fyzických osob starších 50 let věku bylo do rekvalifikací zařazeno 8327 uchazečů o zaměstnání. Osoby ve věku 50 – 54 let se na rekvalifikaci podílely 12,82 %, ve věku 55 – 59 let 6,88 % a ve věku 60 a více let se rekvalifikace zúčastnilo 180 osob.

Novela zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, stanovila nová pravidla pro vypracování, aktualizaci a hodnocení Individuálních akčních plánů (=IAP), které jsou povinny vypracovat úřady práce v součinnosti s každým uchazečem o zaměstnání, který je nepřetržitě v evidenci úřadu práce déle než pět měsíců.

Trvalé formy podpory jsou integrovány do zákona o zaměstnanosti. § 33 se věnuje otázce Zvýšené péče při zprostředkování zaměstnání těm uchazečům o zaměstnání, kteří ji pro svůj zdravotní stav, věk, péči o dítě nebo z jiných vážných důvodů potřebují. V odst. e) jsou to fyzické osoby starší 50 let věku.

Zákon o zaměstnanosti Část 5. Hlava 1 § 104 – 107 definuje trvalá opatření na podporu zaměstnanosti.

V roce 2008 byla vyhlášena první výzva ke GG v oblasti podpory 3.3 OP LZZ Integrace sociálně vyloučených skupin na trh práce, v současné době probíhá vyrozumění žadatelů a připravuje se proces kontrahování. V roce 2009 byla vyhlášena první výzva ke GG v oblasti podpory 2.1 Posílení aktivních politik zaměstnanosti, v současné době probíhá proces hodnocení předložených žádostí.

GG 3.3 je zaměřen na pomoc osobám ohroženým sociálním vyloučením s cílem odstranit bariéry znesnadňující jim jejich rovnocenný vstup na trh práce. Žadatelé (předkladatelé projektu) jsou především organizace, které se zaměřují na práci s těmito cílovými skupinami.

GG 2.1 je zaměřen na cílové skupiny uchazečů a zájemců o zaměstnání, ale opět s důrazem na osoby, kterým se věnuje zvýšená péče při zprostředkování zaměstnání a které jsou ohroženy dlouhodobou nezaměstnaností či již dlouhodobě nezaměstnané jsou (OZP, osoby starší 50 let, atd.).

Regionální individuální projekty (RIP) – realizují úřady práce v rámci oblasti podpory 1.2 a 2.1 OP LZZ.

Oblast podpory 1.2 Zvýšení adaptability zaměstnanců restrukturalizovaných podniků je zaměřena na pomoc zaměstnanců restrukturalizovaných podniků ohrožených ztrátou zaměstnání; oblast podpory získala na významu s nástupem hospodářské krize; výzva k předkládání projektů byla vyhlášena 24. 2. 2009 jako součást opatření na potlačení krize. Zaměstnanci nad 50 let jsou uvedeni mezi specifickými skupinami této oblasti podpory jako skupina, která má vzhledem k věku ztížené podmínky uplatnění na trhu práce.

Hlavním cílem projektu typu RESTART je podchycení zaměstnanců před tím, než s nimi zaměstnavatel rozváže pracovní poměr pro jejich nadbytečnost. Cílem projektu je zaměřit se na další osobní a profesní rozvoj zaměstnanců prostřednictvím

poradenských, vzdělávacích aktivit a zvýšit možnost, aby zaměstnanci našli nové uplatnění na trhu práce, případně zahájili SVČ a to co nejdříve po skončení původního pracovního poměru. Již schválené projekty obsahují vstupní rozhovory, poradenské aktivity, individuální projektový plán a pracovní diagnostiku, školení v oblasti pracovního práva, finanční gramotnosti, klíčových dovedností, rekvalifikace, zprostředkování zaměstnání. V rámci projektu je možné poskytnout i příspěvek na mzdové náklady pro zaměstnavatele, kteří přijmou do pracovního poměru propouštěné zaměstnance.

V rámci oblasti podpory 1.2 je v současné době schváleno k realizaci 8 RIP, z nichž jeden přímo uvádí specifickou skupinu zaměstnanců nad 50 let. Lze však předpokládat, že se tato skupina zaměstnanců bude zařazena i do ostatních schválených projektů, protože zaměstnanci nad 50 let náležejí ke skupině, která bude hůře snášet stresovou situaci při očekávané ztrátě zaměstnání z důvodu, že se může jednat o zaměstnance, kteří pracují velmi dlouhou dobu u daného zaměstnavatele a také z obavy, zda naleznou nové pracovní uplatnění.

V rámci oblasti podpory 2.1 Posílení aktivních politik zaměstnanosti jsou realizovány regionální individuální projekty (dále "RIPy"), jejichž příjemcem jsou úřady práce, cílovou skupinou jsou uchazeči nebo zájemci o zaměstnání v evidenci ÚP. Tyto projekty jsou předkládány na základě první průběžné výzvy pro předkládání RIPů (výzva č.13), v současné době je v realizaci 63 RIPů, dalších 6 projektů je ve fázi hodnocení. Z těchto 69 projektů je 8 projektů primárně zaměřeno na cílovou skupinu osoby starší 50 let. Jedná se o projekty v celkové výši cca 337 mil. Kč, které realizují PÚP v Českých Budějovicích, Brně, Karlových Varech, Příbrami, Liberci, Ústí n. L., Praze a Zlíně. Mezi klíčové aktivity, realizované v rámci těchto RIPů, patří zejména: bilanční a pracovní diagnostika, individuální poradenství, rekvalifikace (zaměřené např. na práci s PC, účetnictví, grafické práce, administrativu aj. rekvalifikace dle situace na trhu práce), podpora uplatnění na trhu práce prostřednictvím vytváření nových pracovních míst nebo společensky účelných prac. míst, podpora veřejně prospěšných prací, motivační programy (jedná se o kurzy se zaměřením na základní znalosti trhu práce, komunikaci, znovuzískání pracovních návyků a jiných měkkých dovedností aj.), doprovodné aktivity (např. příspěvek na dopravu, stravné a ubytování účastníků, úhrada výdajů za nákup ochranných prac. pomůcek, za potvrzení o zdravotní způsobilosti aj.). Cílová skupina uchazeči nebo zájemci o zaměstnání se zaměřením na osoby starší 50 let se vyskytuje také v dalších 44 projektech, přičemž primárně jsou tyto projekty zaměřeny např. na osoby dlouhodobě nezaměstnané, osoby s nízkým vzděláním, osoby se zdravotním omezením či zdravotním postižením, pečující o zdravotně postižené členy rodiny atd.

Globální grant v oblasti podpory 1.2 Zvýšení adaptability zaměstnanců restrukturalizovaných podniků – stejně jako u RIP v 1.2 i zde jsou zaměstnanci nad 50 let ohrožení nezaměstnaností uvedeni mezi specifickými skupinami této oblasti podpory jako skupina, která má vzhledem k věku ztížené podmínky uplatnění na trhu práce. Výzva k předkládání GG byla vyhlášena v březnu 2010 jako průběžná a zatím není k realizaci schválen žádný projekt.

V rámci globálního grantu v oblasti podpory 3.3 Integrace sociálně vyloučených skupin na trhu práce byly dosud vyhlášeny dvě výzvy na grantové projekty, a to č. 31 a 56. V rámci obou výzev je možné projekty zaměřit mj. i na cílovou skupinu fyzické osoby nad 50 let věku. Výzva č. 56 je v procesu hodnocení, v tuto chvíli je tedy možné poskytnout data pouze za výzvu č. 31, kde je v současnosti v realizaci všech 61 projektů, z toho 21 projektů se zaměřuje

na cílovou skupinu fyzické osoby ve věku nad 50 let. Z těchto 21 projektů se 7 projektů zaměřuje výlučně na práci s cílovou skupinou 50+; 14 projektů se zaměřuje na osoby 50+ v kombinaci s jinou / jinými oprávněnými cílovými skupinami v rámci výzvy č. 31. Typickými aktivitami v rámci výzvy č. 31 / 3.3 OP LZZ jsou mimo jiné motivační kurzy, pracovní a bilanční diagnostika, poradenství, odborné vzdělávání a rekvalifikace, odborné praxe a stáže, tvorba míst na zkoušku, zprostředkování zaměstnání a vytváření nových pracovních míst.

Konkrétně na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze pokračuje v současné době (ve spolupráci se Škoda Auto a. s. a Volkswagen ag.) projekt studentů Ateliéru designu i Fit2Age, jehož cílem je přizpůsobit automobil seniorům. Buď dílčím řešením nebo změnou celé koncepce transportu seniorů. Studenti, kteří se projektu účastní, dále rozvíjejí návrhy, které rozpracovali již v předchozím roce. Žádný další atelier se v letošním roce na VŠUP seniorskému designu nevěnuje.

Fakulta architektury Vysokého učení technického v Brně se problematikou bydlení seniorů zabývá od roku 2003, kdy získala finanční podporu Grantové agentury ČR pro projekt Výstavba bydlení pro seniory. V průběhu tříletého řešení projektu FA VUT uspořádala v roce 2003 seminář s mezinárodní účastí Bydlení seniorů, zkušenosti, perspektivy, tendence a v roce 2004 konferenci s mezinárodní účastí Bydlení seniorů, vztahy a formy. Ve spolupráci s odborníky z Univerzity Karlovy v Praze a z Masarykovy univerzity v Brně vznikla v roce 2006 kniha Bydlení pro seniory, která je využívána studenty architektury a studenty sociálních studií jako žádaný studijní materiál. Přednáška na téma bydlení seniorů je pravidelně zařazena v povinném předmětu Typologie i – Obytné stavby pro 1. ročník bakalářského studijního programu a přednáška Senioři ve městě je zařazena ve volitelném předmětu Typologie města pro 1. ročník magisterského studijního programu. V ateliérové tvorbě jsou zadávána témata vztahující se k obohacení života seniorů a jejich bydlení a studenti tak řeší konkrétní potřeby měst a obcí. V současnosti studenti 1. ročníku MSP navrhují v rámci studijního modulu Architektura města domy s pečovatelskou službou a studenti 2. ročníku BSP řeší projekt penzionu pro stárnoucí umělce. Pro uchazeče o studium v doktorském studijním programu zahájeném v akademickém roce 2010/2011 schválila Vědecká rada FA VUT dvě témata týkající se forem bydlení seniorů.

Ústav nauky o budovách FA ČVUT v Praze zajišťuje výuku předmětů Nauka o stavbách i - V, které jsou povinné pro všechny studenty bakalářského studia. V rámci výuky předmětu Nauka o stavbách i jsou studenti, mimo jiné, seznamováni i se zásadami bezbariérového řešení staveb a s principy univerzálního designu. Ústav pro bližší pochopení přednášené problematiky každoročně pořádá od roku 2003 ve spolupráci s Pražskou organizací vozíčkářů a se Sjednocenou organizací nevidomých a slabozrakých v ČR zážitkový seminář „Překonejme bariéry“, kde mají studenti příležitost si své teoretické znalosti získané během studia doplnit o osobní zkušenost s jízdou na invalidním vozíku nebo s pohybem se slepeckou holí. Od roku 2008 je tento seminář doplněn workshopem zaměřeným na téma „design for all“ (2008 – Univerzální design, 2009 – Architektura a design – prostředí pro všechny). Ústav nauky o budovách FA ČVUT v Praze dlouhodobě spolupracuje s Fakultou architektury TU Dresden, Katedrou sociálních a zdravotnických staveb. V roce ústav také navázal spolupráci s Fakultou architektury TU Wien v oblasti univerzálního designu. V roce 2008 se studenti a pedagogové FA ČVUT v Praze zúčastnili

intenzivního programu Erasmus – Design for All – Universal Design Tourism for All, který se konal 5. – 16. 5. 2008 v Bratislavě a v Popradu.

Ústav prostorového a produktového designu Fakulty multimediálních komunikací Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně (FMMK UTB) zajišťuje vzdělávání seniorů ve výtvarných oborech v rámci Univerzity třetího věku a vzdělávání ve výtvarných oborech realizuje rovněž v rámci programů celoživotního vzdělávání. Atelier průmyslového designu FMMK UTB ve Zlíně pravidelně řeší projekty zaměřené na zlepšení kvality života seniorů (např. elektrický nákupní vozík pro osoby se sníženou pohyblivostí, vany pro osoby se sníženou pohyblivostí, hydraulický zvedák pro osoby se sníženou pohyblivostí, vodovodní baterie s dotykovým ovládáním pro osoby se zhoršenou jemnou motorikou, sadu předmětů pro zrakově postižené (např. nápojový set, hodiny, dveřní madla apod.), herní systémy pro rozvoj jemné motoriky, logického myšlení a paměti seniorů, design dioptrických brýlí. Atelier se prostřednictvím svých studentů zúčastnil soutěže FINEZZA design contest 2010, která má přispět k lepšímu řešení nábytkového designu a interiérové tvorby prostoru zdravotně handicapovaných a dlouhodobě nemocných lidí. Atelier prostorové tvorby FMMK UTB ve Zlíně zpracovává úkoly, jejichž součástí je řešení problematiky imobilních občanů a občanů v postproduktivním věku (např. řešení přístupu pro imobilní občany, návrh a úprava prostoru pro volnočasové aktivity občanů v postproduktivním věku, návrh vnitrobloku komplexů budov s pečovatelskou službou aj.).

4. D. Ve spolupráci se sociálními partnery a příslušnými ministerstvy vyhodnotit možnost a účelnost zavedení jednotlivých druhů finančních motivace a podpory zaměstnavatelů a zaměstnanců k dalšímu vzdělávání a vzdělávání a zaměstnávání starších osob.

Gesce: MPSV

Spolupráce: MŠMT, MF, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace

Termín: 2008

Plnění:

Daňová podpora odborného vzdělávání spočívající u zaměstnavatele v daňové uznatelnosti nákladů spojených s odborným rozvojem a rekvalifikací zaměstnanců a u zaměstnanců je nepeněžní plnění poskytované v této souvislosti zaměstnavatelem osvobozeno od daně z příjmů (příjmy z peněžního plnění v souvislosti s odborným rozvojem poskytované jako mzda, plat, náhrada za ušlý příjem jsou zdaňovány) je poskytována bez ohledu na věk zaměstnanců. Vzhledem k tomu, že daňová podpora je již poskytována v podobě plné daňové uznatelnosti všech nákladů spojených s odborným vzděláváním, není ani nutné navrhnout daňové zohlednění a podporu větší motivace pro zaměstnávání a vzdělávání starších osob (tj. pro žádnou věkovou kategorii osob starších 50 let).

Řešení tohoto opatření vyžaduje aktivní činnost všech zúčastněných, především však gestora za oblast podpory dalšího vzdělávání, tj. MŠMT. MPSV předpokládá aktivní spolupráci všech resortů při zpracování návrhu řešení. Jednou z inspirací může být návrh projektu „Komplexní podpora rozvoje dalšího profesního vzdělávání v malých a středních podnicích“, který je zaměřen na podporu v účasti na dalším profesním vzdělávání. Cílem projektu je masivní systémová podpora

rozvoje vzdělávání v malých a středních podnicích s využitím finanční podpory založené na vícezdrojovém financování. Tento návrh byl předložen ve formě žádosti k financování z ESF prostřednictvím OP LZZ. Předpokládaný začátek realizace: rok 2010. Úřad práce se na tuto kategorii zaměřuje přednostně při realizaci aktivní politiky zaměstnanosti, tzn. je na tuto kategorii přednostně zaměřena motivace zaměstnavatelů k jejich zaměstnávání.

4. E. Připravit změny v rámci důchodového systému, které umožní souběh pobírání důchodové dávky a pracovního poměru na dobu neurčitou po dosažení důchodového věku. Navrhnout opatření na podporu postupného odchodu do důchodu.

Gesce: MPSV

Spolupráce: MF, sociální partneři

Termín: 2008

Plnění:

**Splněno v rámci schválení parametrických změn v základním důchodovém pojištění s účinností od 1. ledna 2010 (zákon č. 306/2008 Sb.).
Byla přijata tato opatření:**

- zrušena podmínka pro nárok na výplatu starobního důchodu vedle příjmu z výdělečné činnosti spočívající v nutnosti uzavřít pracovněprávní vztah na dobu nejdéle jednoho roku,
- zavedena možnost zvyšování procentní výměry starobního důchodu za dobu výdělečné činnosti vykonávané po vzniku nároku na starobní důchod při souběžném pobírání starobního důchodu v plné výši nebo ve výši poloviny.
- zavedena možnost pobírat při výdělečné činnosti polovinu starobního důchodu a současně zvyšovat procentní výměru důchodu o 1,5% za 180 dnů této výdělečné činnosti.

Řeší se tímto současně i „postupný“ odchod do starobního důchodu, kdy pojištěnec bude čerpat jen část důchodu a současně bude do systému nadále přispívat placením pojistného. Tato změna napomůže ke zvýšení reálného věku odchodu do „plného“ starobního důchodu a k zaměstnávání osob důchodového věku na částečný úvazek; zákon zavádí i možnost pro přepočítání starobního důchodu za dobu výdělečné činnosti vykonávané po vzniku nároku na důchod.

Pro úplnost se podotýká, že výdělečná činnost a výše příjmů nemá za důsledek krácení žádného druhu důchodu ze základního důchodového pojištění a že bylo schváleno postupné prodloužení období pro možnost předčasného odchodu do starobního důchodu ze tří na pět roků.

4. F. Sledovat a analyzovat příčiny a vývoj dlouhodobé pracovní neschopnosti (déle než 6 měsíců) a invalidizace v populaci 50+.

Gesce: MPSV

Spolupráce: ČSSZ

Termín: průběžně

Plnění:

MPSV ve spolupráci s ČSSZ průběžně monitoruje vývoj dlouhodobé pracovní neschopnosti a invalidizace.

4. G. Přizpůsobovat důchodový systém demografickému vývoji, zejména úpravou důchodového věku.

Gesce: MPSV

Spolupráce: sociální partneři

Termín: průběžně

Plnění:

Průběžně se analyzuje stav celého důchodového systému a připravují se možné úpravy, které by přispěly ke zlepšení jeho fungování, finanční udržitelnosti a k přiměřenému zabezpečení nejen ve stáří, ale i při invaliditě či úmrtí živitele. Nejvýznamnějším opatřením je pokračování ve zvyšování důchodového věku, které bylo schváleno v rámci parametrických změn základního důchodového pojištění (zákon č. 306/2008 Sb.), a to pro muže, bezdětné ženy a ženy, které vychovaly jedno dítě na 65 let a pro ostatní ženy na 62 až 64 let podle počtu vychovaných dětí.

4. H. V rámci monitorování příjmové situace a rizika chudoby sledovat riziko chudoby jednotlivých skupin starobních důchodců (podle věku, pohlaví a dalších kategorií).

Gesce: MPSV

Spolupráce: sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace

Termín: průběžně

Plnění:

Monitorování příjmové situace domácností a rizika ohrožení chudobou příslušných skupin obyvatelstva se uskutečňuje prostřednictvím šetření „Příjmy a životní podmínky domácností (EU – SILC), které každoročně zabezpečuje Český statistický úřad. Na základě výsledků šetření jsou pravidelně analyzovány údaje o riziku chudoby u osob nad 65 let celkem a také v členění na muže a ženy. Sledováno je i riziko chudoby jednotlivců ve věku nad 65 let a u domácností se 2 dospělými členy, kde alespoň jeden z nich je starší než 65 let. Tato data jsou však zveřejňována s určitým časovým zpožděním a nejsou proto pro analýzu rizika chudoby starobních důchodců vždy dostatečně aktuální. Poslední dostupné statistické údaje jsou k dispozici ze šetření EU – SILC 2008, kdy v České republice dosahovala míra ohrožení chudobou u osob nad 65 let celkem 7% (EU27 19%), u mužů nad 65 let 3% (EU27 16%), u žen nad 65 let 10% (EU27 22%), u domácností jednotlivců nad 65 let 18% (EU27 28%) a u domácností se 2 dospělými členy, kde alespoň jeden z nich je starší než 65 let 3% (EU27 16%).

4. I. Prohloubit možnosti poskytování příspěvku zaměstnavatele na penzijní připojištění zájemcům o penzijní připojištění.

Gesce: MF

Spolupráce: MPSV, MPO, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace

Termín: 2009

Plnění:

Tento úkol MF splnilo návrhem zákona o penzijním spoření, jehož smyslem je oddělit majetek akcionářů a klientů u systému dobrovolného důchodového připojištění, včetně možnosti poskytovat různě zaměřené penzijní plány. Dále bylo úkolem zvýšení motivace k vyšším příspěvkům a podpora čerpání doživotních penzí z připojištění. Tento návrh zpracovalo MF v souladu s usnesením vlády České republiky ze dne 20. října 2008 č. 1297. Návrh zákona MF předložilo v polovině února 2009 vládě, která ho schválila svým usnesením č. 499 dne 20. dubna 2009. Návrh zákona byl předložen v květnu 2009 Poslanecké sněmovně PČR jako sněmovní tisk č. 825 a 826. Do dnešní doby ovšem nebyl projednán. Diskuse nad reformou doplňkového penzijního připojištění probíhá i v rámci Poradního expertního sboru ministra financí a ministra práce a sociálních věcí („PES“).

Penzijní spoření představuje nový finanční produkt, který má umožnit občanům spoření na období důchodového věku s tím, že bude možné investovat prostředky podle individuálně zvolené penzijní strategie. Návrh počítá s podporou tohoto produktu ze strany státu, a to jak státním příspěvkem, tak i daňovými výhodami. Vedle placení příspěvku účastníkem návrh zákona upravuje možnost, obdobně jako je tomu u penzijního připojištění, aby na osobní penzijní účet účastníka přispíval také jeho zaměstnavatel. Nově by nebyly podle návrhu doprovodného zákona (sněmovní tisk 826) zdaňovány příjmy ze soukromého pojištění, jedná-li se o plnění ve formě doživotních důchodů a u dávky z penzijního spoření se státním příspěvkem ve formě doživotního důchodu (penze). Tím se sleduje podpora ze strany státu takového plnění, které doživotně zabezpečuje občana. Se stejným cílem podpory úspor občanů na období stáří byl navržen limit pro osvobození daně z příjmů ze závislé činnosti v případě příspěvků zaměstnavatele ze současných 24 tis. na 36 tis. Kč ročně a snížena sazba daně na 10 % v případě, kdy výplata důchodu (penze) bude sjednána na stanovenou dobu, minimálně však na dobu 10 let.

Daňová podpora je poskytována v neměnné podobě daňové uznatelnosti příspěvku zaměstnavatele na penzijní připojištění se státním příspěvkem poukázaného na účet zaměstnance u penzijního fondu ve výši sjednané např. v kolektivní smlouvě, vnitřním předpisu nebo pracovní smlouvě. U zaměstnance je tento příspěvek do limitované výše osvobozen od daně z příjmů. Lze předpokládat další diskusi nad výše uvedenými návrhy změn zákonů.

4. J. Zvyšovat povědomí o přínosu věkové různorodosti na pracovišti, o dobré praxi v oblasti „age managementu“ a řízení lidských zdrojů, o věkové diskriminaci a ochraně proti diskriminaci.

Gesce: MPSV, MPO

Spolupráce: sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

Hlavním cílem programu Operační program Podnikání a Inovace (OPPI) 2007-2013 je zvyšování konkurenceschopnosti sektoru průmyslu a podnikání při dodržování rovných příležitostí. Na zvýšení a dostupnost vzdělávání v podnikatelské sféře jsou v rámci programu OPPI 2007 – 2013 zaměřeny např. programy Školici

střediska a ICT v podnicích. Ke zvyšování povědomí o přínosu věkové různorodosti na pracovišti přispívá např. program Poradenství.

MPSV v rámci informační činnosti a dalších aktivit zdůrazňuje pozitivní aspekty a potřebu zaměstnávání starších osob v kontextu stárnutí populace.

4. K. Motivovat a podporovat zaměstnavatele při vytváření zdravých pracovních podmínek a podpoře zdraví na pracovišti.

Gesce: MPSV, MZ

Spolupráce: sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

K nejhlavnějším aktivitám MPSV v této oblasti patří:

- MPSV zajišťuje činnost Rady vlády pro BOZP a jejích čtyř stálých výborů pro technickou bezpečnost, pro vzdělávání a výzkum, pro legislativu a pro sociální a zdravotní problematiku, které na tripartitní úrovni projednávají problematiku BOZP a usměrňují činnost v této oblasti.
- MPSV v souladu se zákonem 251/2005 Sb., o inspekci práce, schvaluje každoročně Roční program kontrolních akcí Státního úřadu inspekce práce. Návrh tohoto programu je projednáván i v Radě vlády pro BOZP. MPSV tak zprostředkovaně motivuje zaměstnavatele při vytváření zdravých pracovních podmínek.
- Zabezpečování provozu národního Focal Point pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (BOZP) (viz <http://osha.europa.eu/fop/czech-republic/cs/>). Jeho hlavním cílem je podporovat výměnu informací v oblasti BOZP a distribuovat informace a materiály k BOZP vydávané Evropskou agenturou pro BOZP.
- Rozesílání publikací, příruček a DVD zájemcům zdarma zajišťuje oddělení bezpečnosti práce a pracovního prostředí (433) MPSV. Mezi poslední publikace patří například „Ergonomie“, „Zdvíhací zařízení“, „Hodnocení rizika – úlohy a povinnosti“, „Hodnocení rizika - klíč k ochraně zdraví na pracovišti“, „Hodnocení spolehlivosti lidského činitele v procesním průmyslu“.
- Podpora oborového portálu BOZP info cz (<http://www.bozpinfo.cz/>) zaměřeného na problematiku BOZP a pracovních podmínek. Jeho stránky provozuje VÚBP, v.v.i. na tomto portálu je mimo jiné on – line poradna BOZP, kde zájemci najdou odpovědi na otázky z oblasti BOZP a pracovně právní problematiky.
- Program „Bezpečný podnik“, který vyhláší každoročně ministr práce a sociálních věcí, má za cíl zvýšit úroveň bezpečnosti a ochrany zdraví při práci včetně ochrany životního prostředí u právnických a podnikajících fyzických osob (dále jen organizace), vytvořit podmínky pro zavedení efektivního systému řízení a napomoci jim tak snáze splnit ustanovení české legislativy, vycházející z požadavků směrnic EU.
- Pravidelná účast ČR na celoevropském projektu „Evropský týden BOZP“. Tuto kampaň každoročně vyhláší Evropská agentura pro bezpečnost a zdraví v Bilbau. Akce je doprovázena organizováním konferencí, seminářů a soutěží dětských kreseb zaměřených na problematiku Evropského týdne BOZP.

- Tématem evropské kampaně BOZP pro příští dva roky bude „bezpečná údržba“. Cílem kampaně je zvýšení povědomí o důležitosti údržby jako takové pro stav BOZP na pracovišti a o bezpečnosti práce při údržbě samé. Kampaň bude zahájena v dubnu 2010 během španělského předsednictví a ukončena v listopadu následujícího roku během polského předsednictví.
- Zodpovídání dotazů občanů týkajících se BOZP a pracovněprávní problematiky.
- Organizace kulatých stolů k problematice činnosti koordinátorů BOZP na staveništi a k problematice prevence rizik v oblasti BOZP, jakož i publikační činnost k aktuální problémům BOZP.
- Účast MPSV na Mezinárodním veletrhu bezpečnosti práce a osobních ochranných prostředků INTERPROTECT v Brně a Mezinárodním strojírenském veletrhu v Brně, kde jsou poskytovány zájemcům publikace a podávány informace z oblasti BOZP.

Podpora zdraví při práci je u zaměstnanců starších 55 let tradičně směřována do oblasti preventivní péče, zejména pak preventivních prohlídek, které jsou stanoveny v kratších termínech, čímž se vytváří předpoklad včasného zjištění možných změn v jejich zdravotním stavu včetně zjištění obecných nemocí nesouvisejících s pracovní anamnézou. s cílem trvale zlepšovat případně udržovat zdravotní stav zaměstnanců a přispívat k jejich dobré fyzické a psychické kondici i ve vyšším věku, i vzhledem k prodlužování aktivního pracovního života. Ministerstvo zdravotnictví ČR ve spolupráci se Státním zdravotním ústavem realizuje aktivity zaměřené na podporu zdraví na pracovišti a zapojuje se do aktivit Evropské sítě podpory zdraví na pracovišti (ENWHP). Od roku 2005 je každoročně vyhlašována pro zaměstnavatele soutěž „Podnik podporující zdraví,“ které se účastní velké organizace a od roku 2007 byla soutěž rozšířena i na malé a střední podniky. Česká republika se zapojila v rámci evropských projektů „Move Europe“ a v současné době jsme zapojeni v projektu „Mental health at Workplace.“

V rámci dotačního programu sekce hlavního hygienika Národní program zdraví – projekty podpory zdraví byly v roce 2009 finančně podpořeny projekty cíleně zaměřené na tvorbu zdravých pracovních podmínek a podporu zdraví na pracovišti v celkové výši 280 000 Kč.

4. L. V rámci výběrového šetření pracovních sil a dalších statistických šetření na trhu práce se zaměřovat také na situaci starších osob a důchodců.

Gesce: ČSÚ

Spolupráce: MPSV, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace, výzkumné a vzdělávací instituce

Termín: průběžně

Plnění:

V roce 2006 byl realizován v rámci Výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) Ad Hoc modul Přechod do důchodu. Jeho výsledky jsou dostupné na <http://czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/p/3123-07> Příští Ad Hoc modul zaměřený na toto téma bude proveden v roce 2012. VŠPS standardně poskytuje čtvrtletně

výstupy z šetření za oblast zaměstnanosti a trhu práce v třídění podle věku. ČSÚ v rámci VŠPS sleduje strukturu obyvatelstva z hlediska ekonomického postavení (v rámci ekonomicky neaktivních i počty důchodců), dále věkovou strukturu populace, ekonomicky neaktivních, zaměstnaných a nezaměstnaných (i ve vazbě na vzdělanostní strukturu).

MPSV pravidelně analyzuje situaci na trhu práce na základě údajů z Výběrových šetření pracovních sil (VŠPS) ČSÚ, které jsou přímo srovnatelné s ostatními členskými státy EU. VŠPS sleduje strukturu obyvatelstva ve věku 15 let a více podle zařazení na trhu práce. Populace je členěna na ekonomicky aktivní obyvatelstvo, tj. zaměstnané a nezaměstnané, a obyvatelstvo ekonomicky neaktivní (mj. důchodce).

V rámci Lisabonské smlouvy byly stanoveny hlavní směry provádění politik zaměstnanosti zaměřených na dosažení plné zaměstnanosti. Politiky měly přispět k tomu, aby celková průměrná míra zaměstnanosti (MZ) v Evropské unii (EU) do roku 2010 dosáhla celkově 70 %, alespoň 60 % u žen a 50 % u starších pracovníků (55 až 64 let) a aby se snížila nezaměstnanost a neaktivita. Česká republika se postupně k cíli dosažení stanovené míry zaměstnanosti starších přibližovala (v roce 2007 – 46,0 %, v roce 2008 - 47,6 %, přičemž tyto hodnoty byly vyšší než průměr EU27 (44,6 % v roce 2007, 45,6 % v roce 2008). V roce 2009 se však v důsledku celosvětové ekonomické a finanční krize situace na trhu práce zhoršila a poklesla celková zaměstnanost. Odrazila se i na míře zaměstnanosti starších, jež poklesla na 46,8 %.

Evropská rada v tzv. „Strategii Evropa 2020“, která nahradí Lisabonskou strategii, jejíž časový horizont skončí letošním rokem 2010, stanovila pro oblast zaměstnanosti cíl zvýšit do roku 2020 celkovou míru zaměstnanosti osob ve věku 20 až 64 let na 75 %, což je i národní cíl ČR. Tohoto cíle lze dosáhnout zejména zvýšením míry zaměstnanosti starších pracovníků, žen a znevýhodněných skupin na trhu práce a zvyšováním kvalifikace pracovních sil. Pro míru zaměstnanosti starších pracovníků činí národní cíl ČR 55 %. i v příštích letech bude pokračovat postupné zvyšování věku odchodu do důchodu. U starších osob je tedy stále určitý prostor pro zvýšení zaměstnanosti, zejména u žen.

MPSV využívá pro sledování situace starších osob na trhu práce také informační systém služeb zaměstnanosti, obsahující údaje z evidence uchazečů o zaměstnání na úřadech práce. Podklady následně analyzuje i z hlediska věkové struktury registrovaných nezaměstnaných, včetně zaměření na osoby starší 50 let, které ve smyslu zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti patří ke skupinám, kterým při zprostředkování zaměstnání věnují úřady práce zvýšenou péči. Předmětem sledování je i zařazování osob starších 50 let na jednotlivé nástroje aktivní politiky zaměstnanosti.

4. M. Monitorovat zkušenosti zaměstnavatelů se staršími pracovníky, využívání krátkodobých pracovních smluv a snížených pracovních úvazků a zkušenosti s diskriminací v jednotlivých sektorech a regionech. Podporovat výzkum v této oblasti.

Gesce: MPSV

Spolupráce: sociální partneři, výzkumné a vzdělávací instituce, ČSÚ, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

V období od září 2008 do dubna 2009 byl Výzkumným ústavem bezpečnosti práce, v.v.i., na základě výzvy MPSV, řešen úkol „BOZP a rizikové faktory pracovníků nad 50 let – uplatnění starších osob v pracovním procesu s návrhy na opatření na úrovni odvětví a podniku“ (projekt HR 177/08).

Výsledkem bylo vymezení a identifikace problémů cílové skupiny zaměstnanců ve věku 50+ zejména z pohledu kvality pracovního života, pracovních podmínek, BOZP včetně identifikace rizik. Byly zmapovány a analyzovány stávající bariéry a možnosti při podpoře setrvání starších osob na trhu práce a vytipovány možné způsoby řešení.

S výsledky byla seznámena Rada vlády pro BOZP a Rada vlády pro seniory a stárnutí populace. Výsledky byly v rozsahu závěrečné zprávy zveřejněny na internetových stránkách MPSV na adrese <http://www.mpsv.cz/cs/7850>.

Součástí řešení tohoto projektu byla i dvě šetření:

- kvantitativní šetření „Pracující ve věku 50 – 65 let“ s cílem zmapovat postoje vybrané skupiny pracujících k práci obecně, k projektování jejich další kariéry a zjistit názory na jejich současné zaměstnání a pocit, který mají ze svého postavení na trhu práce a
- kvalitativní šetření „Zaměstnavatelé a zaměstnanci malých a středních podniků k problematice uplatnění starších osob v pracovním procesu“, zaměřené na identifikaci problémů cílové skupiny zaměstnanců ve věku 50+ zejména z pohledu kvality pracovního života, pracovních podmínek, BOZP včetně identifikování rizik.

Zkušenosti zaměstnavatelů se staršími pracovníky nejsou údajem, který statistika může zpracovávat. V rámci plnění tohoto úkolu může ČSÚ přispět pouze poskytnutím relevantních údajů za zaměstnanost starších osob.

4. N. Zvyšovat finanční gramotnost a podporovat výchovu ke zdraví žáků v základním vzdělávání s důrazem na vysvětlování měnících se potřeb a ekonomické situace v průběhu života a ve stáří.

Gesce: MŠMT

Spolupráce: MZ, MPSV, MF, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

Toto opatření je částečně realizováno v projektu UNIV (a bude též částečně realizováno v projektech Akademie venkova (Leader Academy) a IPn KONCEPT, ovšem nikoliv se zaměřením na udanou cílovou skupinu. Primární cílovou skupinou Odboru dalšího vzdělávání je dospělá populace (a v tomto případě tedy zvýšení její finanční gramotnosti). Usnesení vlády z roku 2005 uložilo ministru financí, ministryni školství, mládeže a tělovýchovy a ministru průmyslu a obchodu připravit systém finanční gramotnosti na základních a středních školách, který má zlepšit finanční gramotnost obyvatel ČR. na základě tohoto usnesení vznikla strategie finančního vzdělávání v ČR a začala práce na standardech finanční gramotnosti. V roce 2007

byl vytvořen materiál Systém budování finanční gramotnosti s konkrétním harmonogramem jednotlivých kroků nutných pro zavedení finanční gramotnosti do počátečního vzdělávání. V současné době rámcové vzdělávací programy pro základní školy a víceletá gymnázia již moduly finanční gramotnosti obsahují. Žáci se učí dodržovat zásady hospodárnosti, popsat a objasnit vlastní způsoby zacházení s penězi a se svým i svěřeným majetkem, umět se vyhýbat se rizikům v hospodaření s penězi, vysvětlit jakou funkci plní banky a jaké služby občanům nabízejí apod. Finanční gramotnost bylo možné zařadit také do rámcových vzdělávacích programů pro střední odborné vzdělávání i gymnázia. Finanční gramotnost je začleněna do ekonomického a společenskovedního vzdělávání a je chápána jako součást klíčových kompetencí, které mají absolventi mít, aby se dokázali plnohodnotně uplatnit v současné společnosti.

Rok 2010 byl Evropskou unií vyhlášen Evropským rokem boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR a nezisková společnost FINANČNÍ GRAMOTNOST, o. p. s. vyhlásili 1. ročník celostátní soutěže s názvem „Finanční gramotnost“ (Věstník sešit 8/2009 pod číslem B/59, č. j. 12 702/2009-51). Posláním soutěže "Finanční gramotnost" bylo posouzení úrovně znalostí žáků druhého stupně základních škol a středních škol ve finanční gramotnosti. Hlavním cílem soutěže je umožnit žákům zorientovat se v ekonomické a finanční oblasti - jak sestavit domácí rozpočet, jak se orientovat v množství nabízených finančních produktů, jak se bránit předlužení, jak rozvíjet ekonomické myšlení - aktiva, pasiva.

V roce 2007 byla připravena Strategie finančního vzdělávání, která se skládá z pilíře školního a pilíře navazujícího (dalšího) finančního vzdělávání. Strategie je koncepcí směřující k posilování finanční gramotnosti jak dětí, tak dospělých obyvatel. Strategie v rámci svých priorit jmenuje také zabezpečení na stáří. Tomu také odpovídá zahrnutí problematiky spojení na stáří do Standardů finanční gramotnosti, které jsou součástí materiálu Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách, připraveného ve spolupráci MF a MŠMT.

Strategie finančního vzdělávání je materiálem schváleným v roce 2007 resorty financí i školství. Její implementace probíhá od okamžiku schválení.

V roce 2010 byla připravena aktualizace výše uvedené strategie, a to ve spolupráci s ČNB a MŠMT. Tato byla pod názvem Národní strategie finančního vzdělávání schválena vládou dne 10. května 2010. i tato Národní strategie obsahuje jako jednu z priorit zajištění na stáří a počítá s finančním vzděláváním jak dětí, tak dospělých. Ministerstvo financí je koordinátorem finančního vzdělávání v ČR, avšak nerealizuje konkrétní vzdělávací programy pro občany.

Finanční gramotnost je začleněna do ekonomického a společenskovedního vzdělávání a je chápána jako součást klíčových kompetencí, které mají absolventi mít, aby se dokázali plnohodnotně uplatnit v současné společnosti.

Na MŠMT byla nově vytvořena pracovní skupina zabývající se problematikou sociálních programů ve vzdělávání, sportu a výzkumu. Dochází tak ke snazší koordinaci a k užšímu propojení sociální problematiky s problematikou zdraví (viz program Zdraví 21) uvnitř resortu MŠMT. Inkluzivní vzdělávání resortu školství je zaměřeno na všechny děti a žáky bez rozdílu, tedy také na děti zdravotně postižené a znevýhodněné, na žáky sociálně znevýhodněné a na děti z odlišného sociálního a kulturního prostředí.

4. O. Podporovat vzdělávání dospělých v síti škol, a to i prostřednictvím systémových projektů Evropského sociálního fondu. Zakládat Centra celoživotního učení, která budou podporovat jak nabídku, tak poptávku po celoživotním učení.

Gesce: MŠMT

Spolupráce: MPSV, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace, vzdělávací instituce

Termín: průběžně

Plnění:

Podpora vzdělávání dospělých v síti škol, a to i prostřednictvím systémových projektů ESF je prioritou projektu IPn UNIV 2 Kraje, který je v současné době ve fázi schvalování.

MPSV tuto oblast ovlivňuje pouze v rámci mezirezortní pracovní skupiny, jejímž hlavním záměrem je sdílení informací a záměrů v oblasti dalšího vzdělávání.

4. P. Realizovat projekt „Podpora individuálního dalšího vzdělávání“, který bude zaměřen na rozvoj schopností ve využívání informačních technologií, jazykových a dalších dovedností.

Gesce: MŠMT

Spolupráce: MPSV, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

Tento projekt je zatím ve fázi schvalování (pozn.: informace z r. 2009). Před samotným spuštěním by měla proběhnout studie proveditelnosti PIVO.

Tento projekt je zatím ve fázi schvalování. Spuštěn měl být v roce 2009, přesné datum není v tuto chvíli známo. Před samotným spuštěním by měla proběhnout studie proveditelnosti PIVO.

4. Q. Zvýšit informovanost důchodců o možnostech pracovního uplatnění. Podpořit vznik informačních zdrojů, které budou seniorům poskytovat informace o možnosti profesního i mimoprofesionálního uplatnění.

Gesce: MPSV

Spolupráce: MV, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

MPSV zvyšuje informovanost v rámci přednáškové, školicí a publikační činnosti, včetně průběžné aktualizace příslušných internetových stránek MPSV (viz také bod 2. D.).

4. R. V rámci podpory podnikání přijímat taková opatření, která zohledňují specifika a znevýhodnění starších osob a zvyšují jejich motivaci k podnikání.

Gesce: MPO, MPSV

Spolupráce: sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace
Termín: průběžně

Plnění:

Hlavním cílem programu OPPI 2007-2013 je podpora podnikání, udržení přitažlivosti České republiky a jejích regionů pro investory, podpora inovací a urychlené zavádění výsledků výzkumu a vývoje do výrobní sféry. Program je založen na principu rovných příležitostí z hlediska pohlaví, věku, rasy, zdravotního stavu nebo náboženství.

V rámci nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti (APZ) existuje nástroj „společensky účelné pracovní místo zřízené za účelem zahájení samostatné výdělečné činnosti“. Jak již je uvedeno výše, úřady práce zaměřují svou pozornost v rámci nástrojů APZ (tj. také tohoto nástroje) přednostně na kategorii uchazečů o zaměstnání starších 50 let. Dalším z nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti jsou rekvalifikace. Rekvalifikace, které se zaměřily na přípravu k podnikání, tvořily ke konci roku 2009 3,7 % ze všech rekvalifikací.

Jednou z možností jak prospívat sobě i svému okolí, přičemž zisk nemusí být prioritní, je podnikání v režimu zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů (od 1.7.2008 nabyla účinnosti významná novela živnostenského zákona – např. byla zavedena jedna volná živnost s 80 obory činnosti, došlo ke sloučení některých živností). Živnost může provozovat fyzická nebo právnická osoba, která podle § 6 živnostenského zákona splňuje podmínky: dosažení věku 18 let, způsobilost k právním úkonům a bezúhonnost. Z uvedeného je zřejmé, že vstup do živnostenského podnikání není limitován horní věkovou hranicí. Ve vyšším věku mohou snadno do podnikání vstupovat osoby, které mají příslušné vzdělání spolu s dostatečnou praxí vztahující se k předmětné činnosti. Živnostenský zákon tak umožňuje starším osobám vstupovat do podnikání a mnohdy „zachraňovat“ živnosti, které by jinak pozvolna mizely, např. umělecká řemesla. Starším osobám se velmi daří např. v tlumočnictví, jsou úspěšní v celé řadě poradenských aktivit. V některých oblastech svojí činností tak starší osoby kompenzují to, že do některých profesí přichází malý počet mladých lidí. Lze předpokládat, že starší osoby nejen s profesními, ale i s celoživotními zkušenostmi při jednání s lidmi budou ve zvolené oblasti podnikání úspěšní. V oblasti živnostenského podnikání jsou v rámci podpory podnikání průběžně přijímána a aktualizována taková opatření, která zohledňují specifika a případná znevýhodnění starších osob a vedou tak postupně ke zvýšení motivace k podnikání.

Část 5 Prostředí a komunita vstřícná ke stáří

5. A. Zvyšovat povědomí místních samospráv o projektu Světové zdravotnické organizace „Města přátelská stáří“ (Age-friendly cities). Podpořit metodické rozpracování a uplatnění principů tohoto projektu v praxi.

Gesce: MPSV, MZ, MMR

Spolupráce: MV, ČGGS, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

MPSV zajistilo překlad publikace WHO „Města přátelská seniorům: Průvodce“ a vydalo uvedenou publikaci v tištěné verzi. Publikace v el. verzi je dostupná na stránkách Rady vlády pro seniory a stárnutí populace v sekci „Dokumenty“ (viz <http://www.mpsv.cz/cs/2857>). Uvedená publikace obsahuje doporučení pro samosprávy, formuluje kritéria přátelskosti seniorům v jednotlivých oblastech (bydlení, doprava, zdravotní a sociální služby atd.) a může přispět ke zkvalitnění veřejné (místní) správy ve vztahu k cílové skupině seniorů. MPSV předpokládá využití tohoto projektu, včetně spolupráce s kompetentními subjekty (Svazem měst a obcí, Národní sítí zdravých měst ČR apod.).

Odbor efektivní veřejné správy Ministerstva vnitra připraví informační bulletin pro veřejnost a úřady územní samosprávy, který bude k dispozici na webových stránkách MV. Cílem informačního projektu je podpora aktivního zdravého stárnutí ve všech jeho složkách apod.

Principy projektu Města přátelská stáří MMR uplatňuje v rámci svých strategických dokumentů.

5. B. Podporovat rozvoj služby tísňové péče a její návaznost na služby krizové intervence. Podporovat využití moderních technologií, včetně gerontotechnologie, při podpoře života v přirozeném sociálním prostředí a při zvyšování dostupnosti služeb a zboží.

Gesce: MPSV

Spolupráce: MZ, ČGGS, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

MPSV má v rámci neinvestičních dotací na sociální služby povinnost podporovat všechny druhy a typy sociálních služeb včetně služeb tísňové péče a krizové intervence. O tom, jaké služby a v jaké míře budou podpořeny Ministerstvo práce a sociálních věcí rozhoduje ve spolupráci s kraji na základě odevzdaných žádostí poskytovatelů a v souladu se střednědobými krajskými plány rozvoje sociálních služeb a národními prioritami rozvoje sociálních služeb. Celková výše dotací přidělených na jednotlivé druhy a typy sociálních služeb závisí na výši disponibilních prostředků do oblasti uvolněných ze státního rozpočtu. Výše těchto

prostředků je předmětem každoročního politického jednání, přičemž mezi roky 2009 a 2010 došlo k mírnému meziročnímu poklesu.

Druh služby	2009	2010*	Poměr dotace 2010/2009
krizová pomoc	25 695 244	25 571 000	99,5%
tísňová péče	9 478 200	11 230 000	118,5%
Celkový součet	35 173 444	36 801 000	104,6%

* po prvním kole dotačního řízení 2010

V meziročním srovnání prostředků státního rozpočtu vynaložených na neinvestiční podporu poskytování sociálních služeb se v případě služeb krizová pomoc a tíšňová péče ukazuje mírný nárůst přidělených finančních prostředků.

5. C. Podporovat uplatňování standardů univerzálního designu (design for all) a rozvoj designérství zaměřeného na potřeby starých lidí. Podporovat vzdělávání v této oblasti.

Gesce: MPO

Spolupráce: MZ, MPSV, MŠMT, MV, MMR, ČGGS, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

V současné době se MPO nepodílí na žádném programu, který by byl speciálně zaměřený na podporu designu, tedy ani na podporu design for all a rozvoj designérství. (Design není předmětem podpory v rámci programu OPPI 2007-2013.)

MPO je však do problematiky designu zapojeno prostřednictvím ukončeného národního programu podpory DESIGN, u něhož bylo v roce 2009 provedeno vyhodnocení z podpor poskytnutých malým a středním podnikům v roce 2007. Program byl implementován Design Centrem (organizační složka MPO), které bylo zrušeno ke dni 31.12.2007. Dnem 1.1.2008 přešla působnost ve věcech rozvoje průmyslového designu a propagace průmyslového designu na Českou agenturu na podporu obchodu - Czech Trade.

Několik vysokých škol se zabývalo bydlením seniorů (Vysoká škola uměleckoprůmyslová vedla ateliér Architektura I) a dalšími oblastmi designu. Studenti v ateliéru Design i se účastnili projektu Fit2Age, kde ve spolupráci se Škoda Auto a.s. a Volkswagen ag. vytvářeli automobil přizpůsobený seniorům. Tři práce byly vybrány a jsou studenty dále rozvíjeny. Mobilním telefonem pro seniory se zabývali v ateliéru Design III. Letošní diplomantka (2009) zpracovává projekt pavilonu pro seniory s demencí, který se bude realizovat v Krabčicích. Dalším úspěchem VŠUP byla další již obhájená diplomová práce – kniha Pět Tibeťanů – Rukověť cvičence s pohyblivými ilustracemi – pět zázračných cviků jako pramen věčného mládí. Kniha získala 2. cenu v soutěži Nejkrásnější kniha roku 2008 v kategorii učebnice a didaktické pomůcky.

Fakulta architektury Vysokého učení technického v Brně se tomuto tématu věnuje již mnoho let (doc. Ing. arch. Dagmar Glosová, CSc.). Těží ze zkušeností

z projektu Výstavba bydlení pro seniory (2003), na kterém spolupracovali s odborníky z Univerzity Karlovy v Praze a Masarykovy univerzity. V rámci tříleté práce na tomto grantovém projektu uspořádali seminář z mezinárodní účastí Bydlení seniorů, zkušenosti, perspektivy, tendence (2003) a konferenci s mezinárodní účastí Bydlení seniorů, vztahy a formy (2004). Ze spolupráce s odborníky vznikla kniha Bydlení pro seniory (2006). Fakulta architektury VUT v Brně zařadila přednášku „Bydlení seniorů“ v povinném předmětu Typologie i – Obytné stavby pro 1. ročník v bakalářském studiu a přednášku „Senioři ve městě“ ve volitelném předmětu Typologie města pro 1. ročník magisterského studia. V ateliérové tvorbě jsou zadávána témata vztahující se k obohacení života seniorů a jejich bydlení. Studenti tak řeší konkrétní potřeby měst a obcí. S vědomím demografického vývoje se tématem stárnutí populace a naplněním z toho vyplývajících potřeb seniorů tento úkol architektů velmi úzce dotýká.

MMR zajišťuje metodickou podporu uplatňování soudobých poznatků urbanismu a architektury a podporu veřejným zájmům ve výstavbě, zejména při ochraně životů a zdraví, při péči o životní prostředí.

5. D. Navrhovat a podporovat sociální programy k udržení nezávislého života starších osob a ke zvýšení kvality života seniorů ve venkovských oblastech.

Gesce: MZe

Spolupráce: MPSV, MMR, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace

Termín: průběžně

Plnění:

Prostřednictvím národních programů regionálního rozvoje MMR podporuje rozvoj venkovských obcí a jejich sdružení.

5. E. Zapracovat stavebně technické parametry upravitelného bytu do vyhlášky Ministerstva pro místní rozvoj o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb tak, aby byla v těchto bytech zajištěna základní bezbariérovost (bez nutnosti dalších stavebních úprav), která by umožňovala široké využití upravitelných bytů osobami s různým typem zdravotního postižení nebo omezení.

Gesce: MMR

Spolupráce: ČGGS, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: 2009

Plnění:

V částce 129/2009 Sbírky zákonů byla vyhlášena vyhláška č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb. Tato vyhláška je účinná od 18. listopadu 2009.

Podle § 2 odst. 1 písm. c) se tato vyhláška vztahuje také na upravitelné byty. Konkrétní požadavky na tyto byty pak stanoví § 11 odst. 3 této vyhlášky a následně příslušné body přílohy č. 3 k této vyhlášce.

5. F. S využitím konceptu celoživotního bydlení (lifetime homes) navrhnout minimální standardy bezbariérovosti a upravitelnosti bydlení. Podpořit informovanost o možnostech přiměřených úprav domácího prostředí a bydlení a rozvoj poradenství při úpravě bytu.

Gesce: MMR

Spolupráce: MPSV, odborná veřejnost, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: 2012

Plnění:

Poskytnutí státních dotací na výstavbu bytů určených pro osoby se zdravotními problémy a seniory v rámci Programu výstavby podporovaných bytů (dotační titul Pečovatelský byt) je podmíněno skutečností, že všechny byty musejí být upravitelné, tj. bez dalších stavebních úprav splňující základní požadavky bezbariérovosti. Tyto byty jsou připraveny pro další doplnění zařízovacími předměty či kompenzačními pomůckami podle konkrétního postižení a individuálních potřeb. Budova, ve které se byty nacházejí, musí splňovat obecné technické požadavky zabezpečující užívání staveb osobami se sníženou schopností pohybu a orientace.

5. G. Podpořit výzkum zaměřený na oblast využívání dopravy staršími osobami, zabezpečení dopravních potřeb a zvýšení dopravní obslužnosti a bezpečnosti dopravy s ohledem na specifika starších osob.

Gesce: MD

Spolupráce: MPSV, MV, MMR, ČGGS, výzkumné a vzdělávací instituce, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

„Koncepce výzkumu a vývoje resortu dopravy na léta 2005–2010“, byla schválena již v prosinci 2004.

V současnosti v resortu dopravy probíhá řešení programu výzkumu, vývoje a inovací "Podpora realizace udržitelného rozvoje dopravy pro léta 2007–2011". V rámci tohoto programu jsou zohledněny některé aspekty "Národního programu přípravy na stárnutí na období let 2008 – 2012". Jedná se např. o podporu budování kvalitního informačního systému, který postupně zlepšuje informovanost uživatelů v osobní dopravě.

Dále v roce 2009 probíhalo řešení mimo jiné těchto projektů:

1F54L/091/160 Rizikové chování účastníků silničního provozu a možnosti jeho cílené nápravy 2005–2009

CG711-014-160 Metody a nástroje zvyšování spolehlivosti lidského faktoru v bezpečnosti silničního provozu ČR – průběžně řešeno od roku 2007

MD vytvořilo publikaci „Senioři v silniční dopravě“, která se zaměřuje na cílovou skupinu občanů ve věku nad 60 let. Publikace je určena seniorům a výchovně vzdělávacím subjektům působícím na tuto věkovou skupinu. Komunikuje

populární formou základní okruhy problému seniorů v dopravním prostředí, včetně témat – starší chodec, starší řidič, rizika dopravních nehod v závislosti na věku řidiče, starší cestující v prostředí hromadné dopravy, konstrukce vozidel a starší řidič. Tato cílová skupina bude jedním z prioritních témat nové Národní strategie bezpečnosti silničního provozu České republiky v letech 2011-2020. Publikace je k dispozici v elektronické podobě na adrese <http://www.ibesip.cz/Temata/Seniori>

Spolupráce s ostatními resorty i nestátními orgány je průběžně zajišťována například v rámci Rady vlády České republiky pro bezpečnosti silničního provozu, komisí a pracovních skupin ustavených k řešení aktuálních problémů v dopravě i pravidelnou účastí zástupce Ministerstva dopravy na jednáních Rady vlády pro seniory a stárnutí populace.

Velký důraz je kladen i na využívání moderních technologií k informovanosti veřejnosti o záležitostech dopravy obecně a zejména zvýšení bezpečnosti všech účastníků dopravy. K jednotlivým kampaním jsou využívány jak veřejné sdělovací prostředky, tak i internet.

Odbor bezpečnostního výzkumu, vývoje a inovací MV, gestor národního bezpečnostního výzkumu v České republice, poskytuje od letošního roku státní podporu pro dva programy: „Bezpečnostní výzkum pro potřeby státu v letech 2010 až 2015“ (BV II/1 – VZ) a „Program bezpečnostního výzkumu České republiky 2010-2015“ (BV II/2 – VS).

Jedny z priorit, které oba programy naplňují, jsou Bezpečnost občanů – detekce anomálií v dopravě a tocích cestujících a návazná opatření a Bezpečnost kritických infrastruktur – doprava silniční, železniční, letecká, vnitrozemská vodní.

5. H. Transformovat zařízení residenčních sociálních služeb pro seniory tak, aby tato zařízení poskytovala chráněné bydlení a individualizované služby a aby jeho uživatelům byla dostupná jak primární, tak specializovaná (geriatrická, gerontopsychiatrická atd.) zdravotní péče.

Gesce: MPSV

Spolupráce: MMR, ČGGS, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

V současné době je plnění tohoto bodu v úrovni úvah a to zejména z důvodu nekompatibilní cílové skupiny s financováním z ESF. Nicméně transformační tým MPSV uvažuje o nástrojích, které by vedly k plnění tohoto bodu.

Byl ustaven ustanoven Expertní panel na problematiku dlouhodobé péče, který připravuje podklady pro koncepční legislativní změny v této oblasti. Koordinátorem panelu je Mgr. Monika Válková, poradkyně ministra práce a sociálních věcí a doc. MUDr. Iva Holmerová, Ph.D., předsedkyně České gerontologické a geriatrické společnosti ČLS JEP a členky Rady vlády pro seniory a stárnutí populace (další informace jsou uvedeny na stránkách MPSV – viz <http://www.mpsv.cz/cs/8376>).

Podpora transformace pobytových sociálních služeb vychází z hlavních priorit Národního rozvojového plánu pro období 2007-2013 a Národního strategického referenčního rámce 2007-2013, které jsou národními strategickými dokumenty.

Hlavní priority procesu transformace rezidenčních zařízení sociálních služeb jsou vyjádřeny v dokumentu „Konceptce podpory transformace pobytových sociálních služeb v jiné druhy sociálních služeb, poskytovaných v přirozené komunitě uživatele a podporující sociální začlenění uživatele do společnosti“, který byl přijat dne 21. února 2007 usnesením vlády České republiky č. 127.

Cílem projektu je na základě podrobných analýz a zmapování současné situace v oblasti služeb sociální péče zajistit komplexní systém podpory transformace služeb sociální péče, zajistit rozvojové plány vycházející z problematiky transformačního procesu, zvýšit informovanost o procesu transformace institucionální péče pro osoby se zdravotním postižením, vytvořit systém vertikální a horizontální spolupráce mezi všemi dotčenými subjekty procesu transformace institucionální péče, podpořit proces zkvalitňování životních podmínek uživatelů stávajících pobytových zařízení sociální péče a podpořit naplňování lidských práv uživatelů pobytových sociálních služeb a jejich práva na plnohodnotný život srovnatelný s vrstevníky, žijícími v přirozeném prostředí. Výstupy projektu směřují do pilotního zahájení procesu transformace ve vybraných zařízeních ve všech krajích (mimo hl. m. Prahu).

Individuální projekt odboru sociálních služeb a sociálního začleňování MPSV hrazený z prostředků Evropského sociálního fondu (alokace 139 250 000,- Kč) se zaměřuje na zajištění neinvestiční složky deinstitucionalizace. Investiční složka transformace u vybraných zařízení bude následně podpořena v rámci Integrovaného operačního programu, oblasti intervence 3.1 Služby v oblasti sociální integrace (alokace 1 338 502 000,- Kč).

Chráněné bydlení jako residenční služba podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, nespadá do kompetence MMR. Plně ji zajišťuje MPSV.

5. I. Podporovat samosprávy a neziskové organizace při zřizování komunitních center a kontaktních poradenských míst pro seniory.

Gesce: MPSV

Spolupráce: MZ, MV, MPO, MMR, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

Meziroční srovnání výše přidělených dotací pro služby odborného sociálního poradenství a odlehčovací služby vypadá následovně¹:

Druh služby	2009	2010*	Poměr dotace 2010/2009
odborné sociální poradenství	280 378 282	255 075 000	91%
odlehčovací služby	135 099 348	119 856 000	89%

Součástí dotační politiky MZ k podpoře nestátních neziskových organizací je i financování některých aktivit, které probíhají v komunitních centrech (např. Život

¹ Jedná se o službu odborného sociálního poradenství obecně, není zaměřeno pouze na převažující cílovou skupinu seniorů.

90), dále podpora kontaktních a poradenských míst (např. občanské sdružení Hvězda, Česká alzheimerovská společnost, Univerzitní centrum pro seniory PATUP atd.)

MPSV v rámci dotačního řízení na podporu poskytování sociálních služeb podporuje sociální poradenství a další sociální služby, včetně volnočasových aktivit.

MMR se v rámci své působnosti prostřednictvím regionálních programů zaměřuje i na řešení situací starší generace. MMR poskytlo v roce 2009 mimo jiné dotaci Radě seniorů ČR a prostřednictvím dalších nestátních neziskových organizací podporuje poradenskou činnost zejména v oblasti bydlení.

Tato iniciativa je součástí projektů Programů prevence kriminality na místní úrovni, které iniciuje a finančně podporuje Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality. V roce 2009 bylo v rámci Programů prevence kriminality na místní úrovni podpořeno 17 projektů v celkové hodnotě 3.623.600,- Kč. Dotace bývají poskytovány zejména na vybavení subjektů a zařízení, které informace poskytují (např. vybavení poradenských center, vybavení týmů pro přednáškovou činnost potřebnou technikou), na přípravu, výrobu, distribuci nebo použití mediálních prostředků k přenosu informací jako jsou např. cedule, vývěsky, tiskoviny (letáky, brožury, plakáty), videokazety, vysílací časy v rádiu a televizi atd. Dotace jsou také poskytovány na podporu komplexních tematicky zaměřených akcí (např. různé kampaně, výstavy, expozice apod.),

Realizátory projektů z oblasti informování občanů bývají převážně samosprávné orgány (městské/obecní úřady, městská/obecní policie) nebo Policie ČR prostřednictvím Preventivně informačních skupin, v některých případech to ovšem mohou být i nestátní neziskové, církevní nebo i jiné specializované organizace.

Došlo k dalšímu zvýšení účinnosti poradenských a asistenčních služeb spotřebitelských sdružení, jejichž schválené projekty včetně poradenské činnosti dotovalo MPO v roce 2009 částkou patnácti milionů korun. Jen za uvedený rok se na tyto organizace obrátilo se svou stížností či žádostí o pomoc přes 70 tisíc spotřebitelů. Významný podíl tvořili právě senioři, kteří se zde dočkali rady či jiné pomoci.

5. J. Do vzdělávání policistů, právníků, pedagogů, sociálních pracovníků a dalších profesí zahrnout poznatky o specifických potřebách a rizicích seniorů a další poznatky z oblasti gerontologie.

Gesce: MPSV, MV, MŠMT, MS

Spolupráce: MZ, MMR, ČGGS, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: 2009

Plnění:

MPSV generelně neurčuje témata pro vzdělávání výše uvedených profesí, stanovuje ovšem vzdělávání tak, aby v oblasti sociálních služeb témata odpovídala potřebám cílové skupiny. Například ustanovení § 37 vyhlášky č. 505/2006 Sb., v platném znění, stanovuje náležitosti kvalifikačního kurzu pro pracovníky v sociálních službách a fakultativní témata při zaměření na seniory budou zákonitě obsahovat požadavky o specifických potřebách a rizicích seniorů.

Do rámcového vzdělávacího programu základní odborné přípravy policistů služby pořádkové, dopravní a železniční policie platného od 1. června 2008 (pro služební místa ve 3. a 4. tarifní třídě) byly aktuálně v předmětech komunikace a policejní etika, právo, kriminalistika, služba pořádkové policie a služba dopravní policie zařazeny tématické okruhy o specifických potřebách a rizicích seniorů a některé poznatky z oblasti gerontologie.

Řada vysokých škol realizovala studijní obory a předměty zaměřenou na seniorskou (gerontologickou) a související problematiku (obory pedagogické, zdravotní, zdravotně sociální atd.).

5. K. Pokračovat v poskytování podpory výstavby nájemních bytů určených osobám se sníženou soběstačností; v rámci nové i stávající výstavby nadále prosazovat obecně technické požadavky užívání veřejných budov osobami s omezenou schopností pohybu a orientace; zpřesnit definici a vymezení podpory v oblasti sociálního bydlení a rozšířit finanční podpory obcí v oblasti sociálního bydlení s důrazem na odpovědnost obcí.

Gesce: MMR

Spolupráce: MPSV, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

MMR každoročně vyhlašuje podprogram Podpora výstavby podporovaných bytů, který stanovuje podmínky pro poskytování dotací na výstavbu podporovaných bytů určených k bydlení osob se zvláštními potřebami v oblasti bydlení. V roce 2009 byly vyhlášeny dva dotační tituly:

- pečovatelský byt je určený osobám s omezenou schopností pohybu a orientace v důsledku vysokého věku nebo zdravotního stavu;
- vstupní byt je určený osobám, které v důsledku nepříznivých životních okolností nemají přístup k bydlení a to ani při využití všech stávajících nástrojů bytové politiky.

Následující tabulka uvádí počty podporovaných bytů, na jejichž výstavbu byla v roce 2009 poskytnuta dotace.

rok	dotační titul		počet zahájených bytů v daném roce ^[1]	celkové finanční prostředky na zahájené byty v mil. Kč ^[2]	finanční prostředky uvolněné v daném roce v mil. Kč ^[3]
2009		celkem	219	120,581	120,581
	Podporované byty	Pečovatelské byty	89	53,523	53,523
		Vstupní byty	130	67,058	67,058

^[1] Počet bytů, jejichž výstavba byla zahájena v daném roce

^[2] Celková výše dotace na byty zahájené v daném roce, která je uvedena v Rozhodnutí o účasti státního rozpočtu na financování akce

^[3] Částky skutečně v daném roce uvolněné na akce zahajované, rozestavěné a dokončované

5. L. Pokračovat ve zvyšování přístupnosti veřejné dopravy osobám s omezenou schopností pohybu a orientace. Podporovat finanční dostupnost dopravy.

Gesce: MD

Spolupráce: MF, ČGGS, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

Zvyšování přístupnosti veřejné dopravy osobám s omezenou schopností pohybu a orientace pokračovalo i v roce 2009. Tento program navazuje na realizaci záměrů bezbariérových tras v rámci Národního rozvojového programu mobility pro všechny, které byly schváleny a předloženy k financování Ministerstvu dopravy v souladu s Programem obnovy vozidel veřejné autobusové dopravy.

V roce 2009 bylo u třech záměrů bezbariérových tras jako dílčí projekt i pořízení nebo obnova vozového parku MHD. Jednalo se o záměr měst Břeclav, Kopřivnice a Chomutov. U města Břeclav bylo součástí záměru i vybavení informačním zařízením pro cestující se sníženou schopností pohybu a orientace.

V roce 2009 byl z Programu obnovy vozidel veřejné autobusové dopravy podpořen nákup dopravního prostředku pro město Břeclav – 1 nízkopodlažní autobus s informačním systémem.

Město Kopřivnice se nepřihlásilo do Programu obnovy vozidel a město Chomutov nepředložilo rozhodnutí o doporučení k financování projektu Ministerstvu dopravy jako správci Programu obnovy vozidel.

Ministerstvo dopravy podpořilo z Programu obnovy vozidel nákup 70 nízkopodlažních autobusů a 9 informačních systémů pro nevidomé a slabozraké osoby.

Faktor stárnutí populace, jakož i specifické potřeby starších osob (zdravotní problémy, snížená schopnost pohybu a orientace) jsou při poskytování služeb v letecké dopravě plně zohledněny. Již od 26. července 2008 je účinné v celém svém rozsahu nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2006 ze dne

5. července 2006 o právech osob se zdravotním postižením a osob s omezenou schopností pohybu a orientace v letecké dopravě, které se danou problematikou detailně zabývá. Nařízení jasně stanovuje základní principy pro přepravu osob se zdravotním postižením a osob s omezenou schopností pohybu a orientace způsobenou postižením, věkem nebo jiným faktorem a detailně rozpracovává povinnost provozovatele letiště a leteckého dopravce v procesu letecké přepravy. Základní princip nařízení je následující: osoby se zdravotním postižením a osoby s omezenou schopností pohybu a orientace v letecké dopravě musí mít možnost využívat leteckou dopravu způsobem srovnatelným s ostatními cestujícími, přičemž poskytovaná služba je pro tyto osoby poskytována bez dodatečných poplatků.

Za poskytování pomoci na letišti je zodpovědný přímo provozovatel letiště. Povinností provozovatele letiště je určit místa příjezdu a odjezdu v areálu letiště, na kterých mohou osoby se zdravotním postižením a osoby s omezenou schopností pohybu a orientace snadno oznámit svůj příjezd a vyžádat si pomoc. Na Letišti Praha je v současné době určeno 14 stanovišť, před Terminálem 1 a 2 jsou umístěny akustické orientační majáčky pro nevidomé. Prostory letiště jsou bezbariérové. Na letištích v ČR, jejichž roční objem provozu je vyšší než 150 000 cestujících, jsou ustanoveny a zveřejněny Normy kvality pro pomoc, v kterých jsou detailně rozpracovány povinnosti provozovatele letiště.

Letecký dopravce poskytuje osobám se zdravotním postižením a osobám s omezenou schopností pohybu a orientace následující pomoc: přepravu asistenčních psů zdarma, přeprava až dvou kusů vybavení pro mobilitu zdarma, snaha o úpravu sedadel podle potřeb osob se zdravotním postižením (za předpokladu splnění bezpečnostních požadavků).

Z důvodu zajištění informovanosti osob se zdravotním postižením a osob s omezenou schopností pohybu a orientace vznikl na internetových stránkách OCL speciální odkaz Cestování osob se zdravotním postižením, který zahrnuje „Průvodce leteckou dopravou pro osoby se zdravotním postižením a osoby s omezenou schopností pohybu a orientace“, „Důležitá ustanovení nařízení EP a Rady č. 1107/2006 o právech osob se zdravotním postižením a osob s omezenou schopností pohybu a orientace v letecké dopravě“ a video EK „Nová práva pro osoby s omezenou schopností pohybu“.

V zákoně č. 49/1997 Sb., o civilním letectví a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů je jmenován Úřad pro civilní letectví jako subjekt odpovědný za prosazování nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2006 ze dne 5. července 2006 o právech osob se zdravotním postižením a osob s omezenou schopností pohybu a orientace v letecké dopravě. V zákoně jsou rovněž stanoveny sankce, které lze uložit právnické nebo podnikající fyzické osobě v případě porušení výše uvedeného nařízení.

V otázce zvyšování přístupnosti veřejné dopravy osobám s omezenou schopností pohybu a orientace“ je možno uvést, že je naplňuje úprava standardů kvality a bezpečnosti, uvedených v příloze návrhu zákona o veřejných službách v přepravě cestujících. Splnění těchto standardů dopravcem je jednou z podmínek pro poskytování veřejných služeb podle tohoto zákona.

Návrh zákona je v současné době projednáván v Senátu Parlamentu České republiky jako senátní tisk č. 280.

5. M. Předcházet úrazovosti a závislosti starších lidí odstraňováním architektonických a dopravních bariér. Přijmout opatření na snížení úrazovosti a zvýšení bezpečnosti seniorů v domácím prostředí a v zařízeních zdravotních a sociálních služeb.

Gesce: MPSV, MZ, MMR, MD

Spolupráce: ČGGS, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

V současné době připravuje MPSV ve spolupráci s MZ projekt v rámci činnosti pracovní skupiny pro kvalitu pod Radou ČR pro jakost, zaměřený na zjištění možnosti implementovat pravidla a postupy k bezpečnosti pacientů do zařízení sociálních služeb.

V loňském roce MZ vydalo publikaci s názvem „Kniha bezpečí.“ Tento materiál, který má i svou elektronickou podobu na webových stránkách MZ je určen všem lidem, kteří přijdou do styku s nemocničním prostředím, zdravotnickým personálem či ambulantními lékaři. Rozsáhlá část knihy je věnována právům pacienta a má ulehčit pacientům orientaci ve zdravotnickém systému. V publikaci je myšleno i na návštěvy ambulantních lékařů a radí pacientům, jak mohou ovlivnit efektivitu, bezpečnost a kvalitu poskytovaných ambulantních služeb

Lze konstatovat, že webové stránky Českých drah „s Českými drahami bez překážek“ na internetové adrese www.cd.cz/bezprekazek fungují jako podpora znevýhodněným osobám již delší dobu a i rozdělení do podsekcí „služby pro zrakově postižené“, „služby pro vozíčkáře“, „jízdné pro hendikepované“ jsou uživatelsky příjemné.

V rámci resortu dopravy má velký podíl na plnění tohoto opatření Státní fond dopravní infrastruktury (dále jen „SFDI“), který poskytuje v souladu se svým účelem (§ 2, odst. 1, zákona č. 104 Sb., v platném znění) od svého vzniku v roce 2001 každoročně příspěvky pro naplňování programů zaměřených ke zvýšení bezpečnosti dopravy a jejího zpřístupňování osobám s omezenou schopností pohybu a orientace podle „Pravidel“ schválených Výborem SFDI. Podle těchto „Pravidel“, lze poskytnout finanční příspěvek pro akce zaměřené na úpravy dopravní infrastruktury směřující ke zvýšení bezpečnosti dopravy a jejího zpřístupňování osobám s omezenou schopností pohybu a orientace.

Primárně se jedná o zvyšování bezpečnosti dopravy na komunikacích I., II., III. třídy. Jedná se zde převážně o realizaci chodníků, přechodů a lávek pro chodce, splňující požadavky na bezbariérové užívání staveb, včetně nasvícení přechodů, světelného signalizačního zařízení řídicího provoz samostatného přechodu pro chodce a informačních tabulí ukazujících rychlost vozidel. Dále o realizaci parkovacích míst pro osoby zdravotně postižené, bezbariérových úprav chodníků podél autobusových zastávek včetně autobusových zálivů. Příspěvek lze poskytnout i na vodorovná a svislá dopravní značení (LED diody), související se zvýšením bezpečnosti.

Příspěvek je určen jak na vypracování projektové dokumentace k akcím naplňujícím stanovený účel, tak na vlastní realizaci akcí v konkrétním prostředí.

Velký nárůst požadavků SFDI zaznamenal v roce 2008 a 2009. V roce 2008 bylo zaevidováno celkem 142 žádostí a v roce 2009 to bylo celkem již 173 žádostí.

Pro rok 2009 došlo k navýšení maximální výše poskytnutého příspěvku z rozpočtu SFDI o 5 %, a to na 80 % uznatelných nákladů akce.

V roce 2009 bylo v rozpočtu SFDI vyčleněno 180 000 tis. Kč, při jeho schvalování Poslaneckou sněmovnou ČR došlo k zařazení 11 akcí s limitním podílem příspěvku SFDI ve výši 80 508 tis. Kč jako jmenovitých akcí pozměňovacími návrhy při schvalování rozpočtu SFDI.

Na základě zkušeností a z důvodu zájmu žadatelů byly od října roku 2008 do února 2009 vyhlášeny SFDI ve spolupráci s NRZP ČR konzultační dny pro žadatele k předkládaným žádostem pro rok 2009.

Výbor SFDI dne 29. 1. 2009 na svém 83. zasedání schválil usnesením č. 714 navýšení prostředků o 81 000 tis. Kč z prostředků nad rámec upraveného rozpočtu na rok 2009 a dne 26. 3. 2009 na svém 85. zasedání schválil usnesením č. 734 navýšení prostředků o 20 350 tis. Kč ze zbývajících prostředků z příspěvků na průzkumné a projektové práce.

Dne 27. 5. 2009 Výbor SFDI schválil k financování celkem 100 žádostí s limitním podílem příspěvku SFDI ve výši 227 942 tis. Kč, zároveň s dalším navýšením prostředků na akce pro naplňování programů ke zvýšení bezpečnosti dopravy o 27 100 tis. Kč.

V roce 2009 bylo tedy k dispozici pro zvýšení bezpečnosti dopravy a jejího zpřístupňování osobám s omezenou schopností pohybu a orientace celkem 308 450 tis. Kč, včetně 11 jmenovitých akcí schválených Poslaneckou sněmovnou.

Pro roky 2010 a 2011 je ve střednědobém výhledu počítáno na tyto programy se 190 mil. Kč, resp. 200 mil. Kč.

Opatření „Národního programu přípravy na stárnutí na období let 2008 až 2012“, u kterých je Ministerstvo dopravy uvedeno jako spolugestor nebo spolupracující, jsou implementována ve strategických dokumentech ministerstva. Jedná se např. o následující cíle a opatření:

- cílená propagace používání veřejné dopravy osob a zajištění soustavné informovanosti účastníků silničního provozu o stálém riziku silniční dopravy při využití stávajících a budovaných informačních systémů veřejné správy
- v závislosti na intenzitě provozu od sebe navzájem oddělovat pěší, cyklistickou a motorovou dopravu
- výrazně zkvalitnit informovanost uživatele v osobní přepravě vybudováním komplexního informačního systému (do roku 2010)
- zefektivnit a rozvíjet strategický výzkum a vývoj v dopravě se zaměřením na udržitelný rozvoj dopravy

Je třeba pokračovat nadále v aplikaci vyhlášky č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečující bezbariérové užívání staveb, pomáhat v uplatňování požadavků dohledem a případnou radou, sledovat vývoj a reagovat na nové podněty pro zjednodušení využití.

Část 6 Zdraví a zdravé stárnutí

6. A. Ve spolupráci se samosprávou vytvářet podmínky a programy podporující zdravé a aktivní stárnutí. Podpořit výměnu zkušeností a příkladů dobré praxe v této oblasti s využitím databáze Národní sítě zdravých měst.

Gesce: MZ, MPSV

Spolupráce: MMR, MD, MV, MO, MK, MPO, MZe, ČGGS, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace, vědecké a vzdělávací instituce

Termín: průběžně

Plnění:

MMR realizuje program Bezbariérové obce, v rámci kterého jsou podporovány projekty obcí na odstranění bariér v budovách obecních úřadů a domů s pečovatelskou službou. Podporu aktivit místních samospráv v této oblasti navrhuje zajistit MMR prostřednictvím programu regionální podpory v letech 2011 až 2013. MMR již několik let finančně podporuje činnost Národní sítě Zdravých měst.

Odbor rozvoje a strategie regionální politiky MMR svoji činnost zaměřuje na vytváření předpokladů rovnoměrného rozvoje regionů ČR a tím vytváří předpoklady pro plnění úlohy MMR jako gestora za regionální politiku ČR a spolupráce jednotlivých orgánů státu a samosprávy tomto úseku.

MV podporuje pravidelné předkládání vzdělávacích projektů zaměřených na sociální služby k akreditaci. Průběžně analyzuje potřeby zaměřené na seniory v jednotlivých regionech a rovněž podporuje informační akce pro seniory o možnostech, které mají v jednotlivých regionech.

Dotiční programy Ministerstva zdravotnictví (program Vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením a program Grantové podpory) obsahují i projekty, které podporují zdravé a aktivní stárnutí, ať už se jedná o distribuci informačních materiálů např. tiskoviny ve výši 765 000 Kč nebo o aktivizační docházkové kurzy ve výši 175 000 Kč (např. „Počítačová výuka pro seniory“, „Podpora aktivního životního stylu pro seniory“ – cvičení pro seniory.)

Cíle a opatření jsou plněna díky spolupráci MZ a jím přímo řízených organizací (krajské hygienické stanice, státní zdravotní ústav) s Národní sítí zdravých měst a kanceláří WHO v České republice v oblasti primární prevence a podpory zdraví obyvatel. Ve spolupráci s krajskými úřady a municipalitami je prosazována integrace problematiky zdraví seniorů do strategických dokumentů krajů a municipalit.

V rámci Státního zdravotního ústavu byl realizován projekt „Zdravé stárnutí“, do kterého se zapojilo celkem 7 dislokovaných pracovišť Státního zdravotního ústavu (České Budějovice, Hradec Králové, Jihlava, Liberec, Plzeň, Ústí nad Labem a Vsetín).

Cílem projektu byla podpora aktivního zdravého stárnutí ve všech jeho složkách, které jsou ovlivnitelné samotnými seniory, tzn. zejména pohyb, výživa, psychické zdraví, životní styl, předcházení úrazům apod. Součástí projektu jsou přednášky a besedy týkající se problematiky, která seniory nejvíce zajímá, např. nadměrný stres a jeho zvládnutí, jak se správně stravovat, jak zůstat duševně fit, jak dosáhnout kvalitního spánku, jak nestárnout, jak se hýbat a neublížit si apod.

Na základě rozboru statistických dat, příkladů dobré praxe a politických strategií členských států EU byla doporučení k podpoře zdravého stárnutí publikována v závěrečné zprávě Healthy Ageing - a challenge for Europe i v její stručné verzi, která byla přeložena do 17 jazyků, včetně češtiny. Zpráva z výsledků projektu obsahuje návrh doporučení politikům, nevládním organizacím a praktickým lékařům k tomu, jak postupovat při propagaci zdravého stárnutí u stále rostoucího počtu seniorů.

6. B. Analyzovat dostupnost údajů o zdravotním stavu populace s ohledem na zdravotní specifika a rizika starších osob a obsah statistického monitorování sociálních a zdravotních služeb. na základě analýzy upravit systém monitorování zdravotního stavu populace a sociálních a zdravotních služeb.

Gesce: MZ, MPSV

Spolupráce: ČGGS, ČSÚ, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, vědecké a vzdělávací instituce, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: 2009

Plnění:

ČSÚ shromáždil dostupné údaje o zdravotním stavu populace v publikaci Senioři v ČR v datech.

Data týkající se zdravotního stavu seniorské populace má k dispozici Ministerstvo zdravotnictví – Ústav pro získávání informací ve zdravotnictví (např. údaje z výkazu o ambulanci péči, z registrů závažných onemocnění apod.) a Český statistický úřad, který prostřednictvím svého šetření sleduje statistiku nově hlášených případů pracovní neschopnosti (věkové hledisko práceneschopných však v tomto případě sledováno není). Dále jsou dostupné údaje České správy sociálního zabezpečení o počtu ukončených případů pracovní neschopnosti. Tyto údaje jsou dostupné ve věkovém členění, tj. zahrnují i seniorské ročníky, a ve struktuře podle diagnóz stanovených v souladu s Mezinárodní klasifikací nemocí. Dostupné jsou rovněž statistiky prostonaných dní a doby trvání pracovní neschopnosti, včetně ukazatele průměrná délka trvání jednoho případu pracovní neschopnosti. Podle výše uvedené klasifikace je rovněž konstruována statistika nově přiznaných invalidních důchodů, u kterých je hledisko věku rovněž sledováno.

V rámci programu Státní podpora sportu pro rok 2010 bylo v části B, Podpora oblasti „Tělovýchova“ – v oblasti Veřejně prospěšných programů – v Programu v – Národním programu rozvoje sportu pro všechny – bodu 3. – Projekty zaměřené na pohybové aktivity občanů starších 60 let letos podpořeno 10 projektů (z 33 předložených).

Národní program rozvoje sportu pro všechny je každoročně vyhlašován podprogram „Podpora pohybových aktivit občanů starších 60 let“. v roce 2008 podaly projekty k tomuto programu následující občanská sdružení působící v oblasti sportu: Asociace tělovýchovných jednot a sportovních klubů, Česká asociace sportu pro všechny, Česká obec sokolská, Klub českých turistů a Orel. na podané projekty byla uvolněna státní dotace ve výši 1 900 tis. Kč.

Z hlediska dostupnosti údajů o zdravotním stavu populace ve vztahu k seniorským ročníkům lze poukázat na pokračující sběr resortních statistických údajů v oblasti sociálních služeb. Prostřednictvím ročního výkazu o zařízeních sociálních služeb a poskytování sociálních služeb jsou kromě věkových struktur uživatelů

pobytových zařízení sociálních služeb sledovány ukazatele s vazbou na jejich zdravotní stav (imobilita, nákladnější stravování z důvodu zdravotního stavu). Za sociální služby zaměřené na seniorské věkové skupiny jsou sledovány další ukazatele (počet a kapacita zařízení, využití zařízení, ekonomické ukazatele, nespokojení žadatelé atd.)

Podstatnou změnu v oblasti sběru dat o sociálních službách představuje nový komplexní informační systém (Oklužby-poskytovatel), který byl zaveden novelou zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Definice ukazatelů pro tento systém proběhne do konce roku 2010 s tím, že první relevantní údaje (za rok 2011) budou k dispozici v polovině roku 2012. Nový systém nabídne detailnější informace (nejen) o uživatelích sociálních služeb.

Za další nové opatření lze v souvislosti se sledováním zdravotního stavu seniorů považovat realizaci projektu zaměřeného na zjištění rozsahu a formy neformální péče poskytované nesoběstačným občanům v domácnostech. Tento projekt bude realizován v průběhu roku 2010 prostřednictvím jednorázového statistického modulu začleněného do šetření EU-SILC.

Další dostupná data o zdravotním stavu seniorů lze získat ve vazbě na jednotlivé dávkové systémy, které se zaměřují na podporu seniorů se zdravotním postižením (každý systém využívá vlastní definici zdravotního postižení) – např. invalidní důchodci, příjemci příspěvku na péči atd.

6. C. Zpracovat koncepci rozvoje systému zdravotních a sociálních služeb pro starší osoby („bílou knihu o službách pro seniory“), která stanoví základní strategii, priority, principy a kompetence poskytování zdravotních a sociálních služeb pro starší osoby. V rámci přípravy nové legislativy navrhnout opatření ke zvýšení provázanosti zdravotní a sociální péče.

Gesce: MPSV, MZ

Spolupráce: ČGGS, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: 2009

Plnění:

Byl ustaven ustanoven Expertní panel na problematiku dlouhodobé péče.

Panel připravuje podklady pro koncepční legislativní změny v této oblasti. Koordinátorem panelu je Mgr. Monika Válková, poradkyně ministra práce a sociálních věcí a doc. MUDr. Iva Holmerová, Ph.D., předsedkyně České gerontologické a geriatrické společnosti ČLS JEP a členky Rady vlády pro seniory a stárnutí populace (další informace jsou uvedeny na stránkách MPSV – viz <http://www.mpsv.cz/cs/8376>).

6. D. Zpracovat ekonomickou analýzu současného systému poskytování dlouhodobé péče v rámci zdravotnictví a sociálních služeb. na základě této analýzy zpracovat návrh opatření v systému dlouhodobé péče a přijmout opatření k naplňování nové legislativy vymezující dlouhodobou péči, včetně způsobu její úhrady.

Gesce: MPSV, MZ

Spolupráce: ČGGS, ČSÚ, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Plnění:

Ekonomické informace o zdravotnictví publikuje ČSÚ v systému zdravotnických účtů: <http://czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/p/3306-10>

Dílčí analýzy byly realizovány Expertním panelem k problematice dlouhodobé péče (viz bod výše). Cílem expertního panelu je zpracovat koncepci rozvoje systému zdravotních a sociálních služeb v modelu dlouhodobé péče – „long term care“, zpracovat důvodovou zprávu ke změně legislativy, která bude reflektovat zvýšenou provázanost zdravotní a sociální péče, navrhnout nový způsob financování modelu dlouhodobé péče „long term care“ v sociálních a zdravotních službách.

MPSV plánuje v období od 2. pololetí 2010 do roku 2015 realizovat Individuální projekt „Podpora procesů v sociálních službách“. Projekt bude realizován za účasti všech zainteresovaných aktérů, tj. především zástupců Asociace krajů ČR, Unie zaměstnavatelských svazů ČR a Odborového svazu zdravotnictví a sociální péče ČR. Do monitorování realizace aktivit projektu budou dále zapojeni zástupci Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva financí, Svazu měst a obcí ČR, střešních struktur neziskových organizací a klientů služeb.

Součástí projektu je provedení následujících analýz:

- Česká a evropská legislativní úprava sociálních služeb včetně jejich financování;
- Analýza potřeb cílové skupiny a společnosti vážící se k řešení daného sociálního jevu;
- Zmapování charakteru intervencí (činností) vykonávaných sociálními službami přispívajících k řešení identifikovaného sociálního jevu;
- Rozbor kapacity sociálních služeb s ohledem na rozsah a náročnost poskytovaných služeb;
- Analýza nákladů jednotlivých druhů sociálních služeb v návaznosti na rozbor kapacity sociálních služeb (viz. výstup pod bodem 3);
- Analýza zdrojů, která bude obsahovat analýzu příjmů a výdajů veřejných rozpočtů, včetně pojistných a nepojistných systémů sociální ochrany apod., analýza právních závazků veřejných rozpočtů a analýzu soukromých zdrojů (individuální, komerční apod.);
- Analýza neformální péče v ČR a využívání příspěvku na péči;
- Analýza existujících střednědobých plánů rozvoje sociálních služeb krajů;
- Analýza parametrů systému „síťování“ sociálních služeb na místní úrovni.

Nově připravovaná legislativa zavádí nové dělení zdravotních služeb, které lépe vystihuje jejich charakter.

Návrh zákona definuje:

- následné lůžkové zdravotní služby, které jsou poskytovány pacientovi, u kterého byla stanovena diagnóza a došlo ke stabilizaci jeho zdravotního stavu, zvládnutí náhlé nemoci nebo náhlého zhoršení chronické nemoci, a jehož zdravotní stav vyžaduje doléčení,
- dlouhodobé lůžkové zdravotní služby, které jsou poskytovány pacientovi, jehož zdravotní stav je stabilizovaný, nelze jej podstatně zlepšit a bez soustavného poskytování lůžkových zdravotních služeb se zhoršuje.

6. E. Přijmout opatření na zvýšení provázanosti pečovatelské služby a domácí zdravotní péče a provázanost zdravotních a sociálních služeb ve zdravotnických zařízeních a zařízeních sociálních služeb. Stanovit kompetence a odpovědnost za koordinaci zdravotních a sociálních služeb pro seniory a dlouhodobé (zdravotně-sociální) péče. Upravit podmínky předávání pacientů a informací o pacientech mezi poskytovateli zdravotní péče a sociálních služeb.

Gesce: MPSV, MZ

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace.

Termín: průběžně

Plnění:

I nadále zůstává zachována možnost, aby poskytovatelé zdravotních služeb poskytovali služby sociální a naopak, aby poskytovatelé sociálních služeb mohli poskytovat ošetrovatelské zdravotní služby.

Základní povinnosti poskytovatelů zdravotních služeb upravuje návrh výše uvedeného zákona – patří mezi ně též povinnost předávání informací o zdravotním stavu pacienta z důvodu návaznosti poskytování dalších služeb.

Viz opatření 6.E.

6. F. S využitím modelu Světové zdravotnické organizace „Stáří přátelská centra primární zdravotní péče“ (Age-friendly PHC) vytvářet vhodné legislativní prostředí pro rozvoj primární péče a pro zvýšení její vstřícnosti vůči specifickým potřebám křehkých seniorů a zpracovat doporučení k využití modelu „stáří přátelské“ zdravotní péče v podmínkách České republiky.

Gesce: MZ, ČGGS

Spolupráce: MPSV, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace, vědecké a vzdělávací instituce

Termín: průběžně

Plnění:

6. G. Vhodným nastavením legislativních podmínek pro zdravotní pojišťovny reagovat na stárnutí populace a měnící se požadavky na zdravotní péči a zajistit dostupnost odborné geriatrické péče (nemocniční a ambulantní). Podpořit rozvoj odborné geriatrické zdravotní péče a uplatnění koncepce oboru geriatrie ČGGS ČLS JEP v praxi.

Gesce: MZ

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: 2009

Plnění:

Tvorba vhodných legislativních podmínek, tak aby mohly pojišťovny reagovat na stárnutí populace a měnící se požadavky na zdravotní péči, probíhá přípravou příslušných právních předpisů týkajících se zdravotního pojištění. V důsledku stárnutí populace narůstá i úhrada nákladů na zdravotní péči, která je poskytována

v souvislosti se stářím. V tomto smyslu je, s ohledem na omezenost finančních prostředků, v zájmu pojišťoven podporovat např. v rámci preventivních programů takové aktivity, které by mohly napomoci snaze o zdravé a aktivní stáří. Systém veřejného zdravotního pojištění je solidární a postavení pojištěnce v něm je stejné nejen z hlediska zdravotního stavu, ale také z hlediska věku či sociálního zařazení.

6. H. Podporovat rozvoj rehabilitace v domácí a nemocniční zdravotní péči a aktivity vedoucí k co nejdelšímu zachování nezávislého způsobu života.

Gesce: MZ, ČGGS, zdravotní pojišťovny

Spolupráce: MPSV, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

6. I. Připravit koncepci rozvoje geriatrické rehabilitace a geriatrického ošetřovatelství a gerontopsychiatrické péče.

Gesce: MZ, ČGGS, zdravotní pojišťovny

Spolupráce: MPSV, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: 2009

Plnění:

Ministerstvo zdravotnictví intenzivně spolupracovalo s českou gerontologickou a geriatrickou společností při zpracování koncepce geriatry.

V současné době odborná společnost (ČGGS) zpracovává připomínky Ministerstva zdravotnictví ČR a zdravotních pojišťoven.

6. J. Do priorit v rámci programů výzkumu a vývoje v oblasti zdravotních služeb zpracovat výzkumné priority formulované v „Programu výzkumu v oblasti stárnutí pro 21. století“, který byl přijat v roce 2002 ve Valencii.

Gesce: MZ

Spolupráce: ČGGS, odborná veřejnost, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

6. K. Připravit metodiku komplexního geriatrického hodnocení a podmínky pro její využití ve zdravotních a sociálních službách, včetně při posuzování žadatelů a klientů zařízení dlouhodobé zdravotní a sociální péče. Podpořit opatření k prevenci institucionalizace a závislosti na dlouhodobé péči.

Gesce: MZ, MPSV, ČGGS

Spolupráce: zdravotní pojišťovny, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: 2009

Plnění:

V roce 2006 byla publikována metodika komplexního geriatrického hodnocení (Geriatrie pro praktické lékaře). Součástí publikace je nejen postup komplexního vyšetření, ale pojednává také o geriatrické farmakologii.

Vzhledem k uvedenému MZ navrhujeme zrušit opatření 6K.

6. L. Zvýšit dostupnost domácí zdravotní péče s důrazem na dostupnost domácí paliativní a hospicové péče a dostupnost pečovatelské služby ve všech oblastech České republiky. Zvážit možnost přijetí opatření na podporu většího využívání návštěvní služby, popř. možnosti dispenzarizace nebo depistáže zdravotně nebo sociálně ohrožených a rizikových seniorů.

Gesce: MZ, MPSV

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: 2010

Plnění:

Dostupnost sociálních služeb obecně úzce souvisí s komunitním plánováním, které je z úrovně MPSV dlouhodobě podporováno (IP krajů na komunitní plánování financovaných z ESF, IP MPSV – odd. 222). Na druhou stranu rozšiřování kapacit sociálních služeb do značné míry závisí na objemu disponibilních prostředků, které jsou do sociálních služeb přidělovány zákonem o státním rozpočtu. Vzhledem k současné kondici veřejných rozpočtů a tlaku na úsporná opatření ve všech resortech není zásadní rozšiřování kapacit sociálních služeb bez omezení jiných služeb reálné.

Meziroční srovnání podpory sociální služby pečovatelská služba vyjadřuje následující tabulka:

Druh služby	2009	2010*	Poměr dotace 2010/2009
pečovatelská služba	453 203 801	445 432 000	98%

* po prvním kole dotačního řízení

Součástí dotačních programů „Vyrovňování příležitostí pro občany se zdravotním postižením“ a programu Grantové podpory je podpora paliativní a hospicové péče s cílem zvýšit dostupnost těchto služeb na území České republiky. Na přímou podporu hospicové a paliativní péče bude v roce 2009 poskytnuta částka 1 436 000,- Kč.

Domácí péče je od devadesátých let nedílnou součástí moderního systému zdravotní i sociální péče v ČR. V posledních letech zaznamenala tato služba výrazný rozvoj, stávající stav agentur pokrývá, až na několik výjimek, dostatečně území celého státu. Pokud byla domácí péče indikována ošetřujícím lékařem, ordinované výkony se hradí ze zdravotního pojištění.

Plynule narůstá kapacita hospiců, která je však stále nedostatečná. MZ finančně podpořilo také Hospic Dobrého pastýře v Čerčanech, který byl otevřen dne 1.9. 2008. Jeho lůžková kapacita je 30 lůžek, přičemž 9 lůžek je určeno

na poskytování respitní péče. Poskytování hospicové péče je podporováno také v rámci dotačního řízení na podporu poskytování sociálních služeb.

Součástí dotačních programů Vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením a programu Grantové podpory je podpora paliativní a hospicové péče s cílem zvýšit dostupnost těchto služeb na území České republiky. na podporu hospicové péče byla v roce 2009 vynaložena částka 558 000 Kč.

6. M. Do vzdělávání praktických lékařů, jednotlivých lékařských specializací a příslušných nelékařských profesí zahrnout poznatky z oboru gerontologie a geriatry a paliativní péče.

Gesce: MZ, MŠMT

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

Lékaři, kteří pracují v oboru geriatry, jsou absolventi specializačního vzdělávání podle zákona č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta. Tito lékaři získali specializovanou působnost v základním oboru geriatry, a to podle přílohy č. 1 vyhlášky č. 185/2009 Sb., o oborech specializačního vzdělávání lékařů, zubních lékařů a farmaceutů a oborech certifikovaných kurzů (dále jen vyhláška č. 185/2009) nebo zvláštní odbornou způsobilost v nástavbových oborech medicína dlouhodobé péče a paliativní medicína a léčba bolesti. Oba nástavbové obory jsou uvedeny v příloze č.2 vyhlášky č. 185/2009Sb.

Pro vzdělávání v těchto nástavbových specializacích je základní podmínkou získání specializované způsobilosti v některém ze základních oborů, jak vyplývá přímo z přílohy č. 2 vyhlášky č. 185/2009 Sb. Základní obor všeobecné praktické lékařství, který je rovněž v první linii kontaktu s geriatrickými pacienty, je samozřejmě součástí těchto základních oborů. Přitom dochází k předávání poznatků z péče s geriatrickými pacienty a to včetně různých školení a stáží.

Nelékařští zdravotní pracovníci, kteří pracují v oboru geriatry, získávají odbornou způsobilost k výkonu povolání podle zákona č. 96/2004 Sb., o nelékařských zdravotnických povoláních. Ve vzdělávacích programech kvalifikačního studia jsou zahrnuty poznatky z oboru gerontologie, geriatry a paliativní péče. Ve vzdělávání nelékařských zdravotnických pracovníků v oblasti dlouhodobé péče navrhlo Ministerstvo zdravotnictví ČR změnu v nařízení vlády č. 31/2010 Sb., kterým se stanovují obory specializačního vzdělávání specializačního vzdělávání a označení odbornosti zdravotnických pracovníků se specializovanou způsobilostí. Specializační náplň oboru geriatry, gerontologie a paliativní péče je obsažena ve specializačních vzdělávacích programech:

- Ošetrovatelská péče o pacienty ve vybraných klinických oborech se zaměřením na ošetrovatelskou péči v gerontologii,

- Ošetrovatelská péče o pacienty ve vybraných klinických oborech se zaměřením na ošetrovatelskou péči o pacienty s onkologickým onemocněním
- Komunitní sestra

Podpora specializačního vzdělávání je Ministerstvem zdravotnictví ČR realizována také prostřednictvím přidělování rezidenčních míst pro klinické obory včetně zaměření oboru na geriatrickou péči.

Další možnosti rozšiřování kompetencí nelékařských zdravotnických pracovníků lze uskutečnit absolvováním akreditovaných certifikovaných kurzů se zaměřením na jednotlivé kategorie nelékařských zdravotnických pracovníků s vazbou na konkrétní problematiku geriatricke a paliativní péče:

- Tvorba sociálně aktivizačního programu se zaměřením na seniory,
- Komunitní nutriční péče a poradenství u seniorů,
- Aktivizace seniorů s využitím prvků biografie klienta,
- Komunikační dovednosti u zdravotníků pracujících v zařízení pro seniory
- Komunitní sestra v domácí péči

Dále je tato problematika zajišťována v krátkodobých školících akcích např.:

- Paliativní ošetrovatelská péče
- Zvláštnosti ošetrovatelské péče o seniory s poruchou paměti a s demencí
- Nutriční péče a poradenství u pacientů s onkologickým onemocněním
- Komunitní nutriční péče a poradenství u seniorů
- Ošetrování a výživa seniorů s NGS (nazogastrická sonda) a PEG (perkutánní gastrostomie)

6. N. Podporovat edukační a další aktivity zaměřené na prevenci chronických nemocí a podporu zdraví (např. prostřednictvím zvýšení pohybových aktivit a zdravé výživy).

Gesce: MZ

Spolupráce: MPSV, MŠMT, MZe, ČGGS regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

Část všech programů specializačního vzdělávání nelékařských zdravotnických pracovníků je zaměřena na edukační činnost. Česká asociace sester předložila v roce 2009 pracovní skupině k Seznamu zdravotnických výkonů návrhy k přijetí nových ošetrovatelských výkonů odbornosti 911, mezi něž patřila i edukační činnost, tyto však nebyly přijaty a zařazeny do vyhlášky 472/2009 Sb.

Projekty neziskových organizací dotované prostřednictvím dotačního programu Grantové podpory mají jako jeden z cílů zajistit preventivní aktivity a zvýšení vlastní participace občanů na zdravotním stavu. Podporované projekty

zahrnují např. rekondiční pobyty, docházkové akce (výcviky, kurzy), přednášky a distribuci informačních materiálů.

V rámci dotačního programu sekce hlavního hygienika „Národní program zdraví – projekty podpory zdraví“ byly v roce 2009 částkou 448 000 Kč podpořeny projekty cíleně zaměřené na prevenci chronických nemocí a na podporu zdraví seniorů (např. Pohyb a relaxace, Pitný režim, Jak zvládat stres, Desatero rad zdravého stárnutí atd.).

Ve stejném roce byly z dotačního programu Grantové podpory podpořeny např. organizace, které se zabývají osobami s diabetem (4 650 000 Kč) nebo aktivity zaměřené na zmírňování následků cévních mozkových příhod (832 000 Kč).

6. O. V rámci vyhlašovaných programů pro občanská sdružení v oblasti sportu a tělovýchovy nadále v rámci Národního programu rozvoje sportu pro všechny uplatňovat projekty celostátního rozsahu zaměřené na seniory. Vytvářet podmínky pro zapojení fakult připravujících odborníky pro oblast sportu a tělesné výchovy do problematiky pohybových aktivit seniorů.

Gesce: MŠMT

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

V rámci programu Národní program rozvoje sportu pro všechny je každoročně vyhlašován podprogram „Podpora pohybových aktivit občanů starších 60 let“. V roce 2008 podaly projekty k tomuto programu následující občanská sdružení působící v oblasti sportu: Asociace tělovýchovných jednot a sportovních klubů, Česká asociace sportu pro všechny, Česká obec sokolská, Klub českých turistů a Orel. Na podané projekty byla uvolněna státní dotace ve výši 1 900 tis. Kč.

7. A. Zahrnout problematiku mezigeneračních vztahů, výchovu ke kladným mezilidským vztahům v rodině a ve společnosti do rámcových vzdělávacích programů. Podporovat projekty a aktivity zaměřené na mezigenerační vztahy a mezigenerační spolupráci.

Gesce: MŠMT

Spolupráce: MPSV, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

Problematika mezigeneračních vztahů, výchovy ke kladným mezilidským vztahům v rodině a ve společnosti je zahrnuta do Rámcových vzdělávacích programů (RVP) pro jednotlivé obory vzdělání.

V RVP PV (předškolní vzdělávání) je tato problematika řešena ve vzdělávacích oblastech Dítě a společnost a Dítě a ten druhý. V RVP ZV (základní vzdělávání) je uvedené téma zastoupeno především ve vzdělávacích oblastech Člověk a jeho svět a Člověk a společnost. Vzájemné mezigenerační vztahy jsou zastoupeny také ve vzdělávací oblasti Člověk a zdraví.

MŠMT vyhlašuje Program na podporu činnosti občanských sdružení působících v oblasti předškolního, základního, středního a základního uměleckého vzdělávání. Tento program je v jednom ze stanovených modulů zaměřen mj. na podporu projektů, které se soustřeďují na plnění cílů vládních usnesení, týkajících se předškolního, základního, středního a základního uměleckého vzdělávání, tedy také na podporu spolupráce žáků v základním vzdělávání se seniory (např. setkávání s pamětníky, poznávání rodinné a regionální historie, práce na PC, umělecká vystoupení apod.)

MŠMT také podporoval projekty zaměřené na mezigenerační spolupráci.

Část 7 Rodina a péče

7. B. V rámci dotačních a dalších programů podporovat projekty zaměřené na spolupráci žáků v základním a středním vzdělávání se seniory (např. setkávání s pamětníky, poznávání rodinné a regionální historie, práce na PC, umělecká vystoupení).

Gesce: MŠMT

Spolupráce: regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

V řadě dotačních programů, které jsou zaměřené na jiné priority (vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy, sociokulturně znevýhodněných atp.) jsou podporovány projekty zaměřené na kontakty mezi dětmi, žáky a seniory. Konkrétně v dotačním programu Podpora vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy byly podpořeny projekty, kde děti předváděly umělecká vystoupení před seniory, či oral history (Zmizelí sousedé), při nichž žáci hledají přeživší a zaznamenávají jejich výpovědi. Prostřednictvím změn, které evokují jednotlivé programy je ovlivňována širší rodina včetně seniorů. Vzhledem k tomu, že třetina Romů žije v sociálně vyloučeném prostředí, je tento vliv dětí a žáků obzvláště významný.

7. C. Podporovat výzkum a inovativní projekty a programy, které umožňují a usnadňují život v přirozeném sociálním prostředí, zajišťují mobilitu a bezpečnost v domácím prostředí a okolí a zvyšují soběstačnost starších osob.

Gesce: MPSV

Spolupráce: MZ, ČGGS, výzkumné a vzdělávací instituce, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

7. D. Podporovat rozvoj a dostupnost respitních sociálních a zdravotních služeb poskytujících odbornou podporu, informace a pomoc rodinám a pečovatelům.

Podporovat projekty a organizace zaměřené na poskytování poradenství a pomoci seniorům a pečujícím rodinám.

Gesce: MPSV

Spolupráce: MZ, ČGGS, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

MPSV podporovalo poskytování respitní péče v rámci dotačního řízení na podporu sociálních služeb.

S cílem zajistit zdroj informací a odbornou podporu pro neformální pečovatele poskytlo Ministerstvo zdravotnictví finanční prostředky na zřízení a provoz internetového portálu „Pečující online“ s cílem posílit rodinné příslušníky v jejich úsilí starat se o závislého seniora v prostředí, kde se cítí nejlépe, tj. doma. Internetový portál je zdrojem cenných informací z oblasti zdravotně sociální péče. Rodinní příslušníci se např. mohou písemnou formou dotázat odborníků na otázky, které je zajímají. Tento projekt byl vybrán EU jako jeden z příkladů dobré praxe.

7. E. Při finanční podpoře poskytovatelů sociálních a zdravotních služeb preferovat takové služby, které podporují život ve vlastním sociálním prostředí a usnadňují pečovatelům uplatnění na trhu práce.

Gesce: MPSV

Spolupráce: MZ, ČGGS, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, sociální partneři, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

MPSV preferenci služeb podporujících život ve vlastním sociálním prostředí deklarovalo v Národních prioritách rozvoje sociálních služeb. Tento dokument stanovuje jako prioritu mimo provedení takových systémových změn, které povedou k transformaci služeb sociální péče tak, aby jejich uživatel mohl setrvat ve svém přirozeném prostředí a využívat svobodné volby potřebných komunitních služeb. K naplnění těchto možností uživatele by také měla sloužit instituce příspěvku na péči, jak ji vymezuje zákon č. 108/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů. V současné době také probíhá pilotní projekt Podpora transformace sociálních služeb. O přidělování neinvestičních dotací ze státního rozpočtu rozhodují v souladu se svými střednědobými plány rozvoje sociálních služeb také jednotlivé kraje (z hlediska naplnění tohoto cíle tedy do značné míry závisí také na prioritách krajů) a vznik a působení jednotlivých druhů a typů sociálních služeb je do značné míry utvářeno poptávkou ze strany uživatelů, resp. potenciálních uživatelů.

7. F. Podporovat vzdělávací programy pro neformální i profesionální pečovatele.

Gesce: MPSV, MZ

Spolupráce: MŠMT, ČGGS, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

V rámci pravidel pro poskytování neinvestičních dotací na sociální služby, které vymezuje Metodika MPSV pro poskytování dotací pro poskytování dotací ze státního rozpočtu poskytovatelům sociálních služeb v oblasti podpory poskytování sociálních služeb (příloha č. 1 příkazu ministra č. 22/2009), je mezi uznatelné náklady možno zahrnout náklady na „školení a kurzy v oblasti dalšího vzdělávání sociálních pracovníků a pracovníků v sociálních službách zaměřené na obnovení, upevnění a doplnění kvalifikace a v oblasti vzdělávání vedoucích pracovníků podle zákona o sociálních službách“. Konkrétní typy dalšího vzdělávání uvádí přímo § 111 a následující zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Možnost zavedení vzdělávacích programů pro neformální pečovatele podporovaných ze strany MPSV bude zkoumána v rámci individuálního projektu MPSV (viz bod 6.D.).

Tento záměr naplňuje koncept celoživotního vzdělávání. Profesionální i neformální pečovatelé mohou navštěvovat konference týkající se seniorské problematiky (Generace 50 plus) nebo mohou získat i základní předpoklad pro výkon profese pracovníka v sociálních službách (Kvalifikační kurz pro pracovníky v sociálních službách v přímé péči o seniory – akreditace MPSV).

Na portálu www.pecujici.cz (viz 7D) je možné získat informace o publikacích a vzdělávání.

7. G. Navrhnout opatření na podporu zaměstnanců pečujících o osoby se sníženou soběstačností, včetně opatření na zvýšení dostupnosti flexibilní pracovní doby a dalších opatření na podporu pečovatelů a souladu zaměstnání a rodinného života. Podporovat zaměstnavatele vytvářející vstřícné podmínky pro pečovatele.

Gesce: MPSV

Spolupráce: sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

Daňová podpora je v této oblasti zatím poskytována jako všem fyzickým osobám pečujícím o blízkou nebo o jinou osobu, tj. v podobě osvobození příjmu plynoucího jako nárokový příspěvek na péči podle zákona o sociálních službách. Pro řešení podpory zaměstnavatelů vstřícných vůči zaměstnancům – pečovatelům nelze v daňovém zákoně shledat oblast možné racionální úpravy.

Zákoník práce v § 240 a 241 upravuje v rámci zvláštních podmínek některých zaměstnanců i pracovní podmínky zaměstnanců pečujících o osobu, která se podle zákona o sociálních službách považuje za osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II (středně těžká závislost), ve stupni III (těžká závislost) nebo stupni IV (úplná závislost). Pokud např. tyto zaměstnanci požádají o kratší pracovní dobu nebo o jinou vhodnou úpravu stanovené týdenní pracovní doby, zaměstnavatel je povinen žádosti vyhovět, nebrání-li tomu vážné provozní důvody.

Ustanovení § 191 zákoníku práce upravuje důležité osobní překážky v práci. Mezi tyto překážky v práci patří i doba ošetřování jiného člena domácnosti než dítěte

v případech podle § 39 zákona o nemocenském pojištění. Z těchto ustanovení vyplývá, že zaměstnanec, který nemůže vykonávat v zaměstnání práci z důvodu ošetřování jiného člena domácnosti, jehož zdravotní stav z důvodu nemoci nebo úrazu vyžaduje nezbytně ošetřování jinou fyzickou osobou, je omluven svým zaměstnavatelem a je mu poskytováno ošetřovné.

Zákon o zaměstnanosti v § 5 písm. c), bod 2. uznává nezbytnou osobní péči uchazeče o zaměstnání o fyzickou osobu, která se považuje za osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby za vážný důvod, kterým lze omluvit neposkytování součinnosti úřadu práce při zprostředkování zaměstnání. Tato péče se vztahuje především k seniorům. Doba této péče je rovněž považována za náhradní dobu zaměstnání, kterou lze splnit podmínku předchozího zaměstnání pro přiznání podpory v nezaměstnanosti (§ 41 Zákona o zaměstnanosti).

Zákon o důchodovém pojištění umožňuje v případě péče o závislé osoby tuto dobu péče hodnotit, přestože za ni není placeno pojistné ani odváděny jiné platby, a to plnohodnotně jako dobu výdělečné činnosti. Pokud toto období spadá do rozhodného období, z něhož se zjišťují příjmy pro výpočet důchodu, doba péče o závislou osobu se vylučuje, takže nerozmělní skutečně dosažený příjem.

Podle § 9 odst. 6 zákona o důchodovém pojištění se samostatná výdělečná činnost považuje za vedlejší v případě, že osobně pečovala o osobu, která je závislá na péči jiné osoby, pokud osoba, která je závislá na péči jiné osoby, je osobou blízkou, nebo žije s osobou samostatně výdělečně činnou v domácnosti, není-li osobou blízkou. Uvedená OSVČ je z takové samostatné výdělečné činnosti účastna důchodového pojištění jen pokud z ní dosáhne zákonem stanovené hranice příjmů. Jestliže jí nedosáhne, pojistné na důchodové pojištění neplatí.

S účinností od 1. července 2009 byla schválena právní úprava nově umožňující v období péče o závislou osobu započítávat místo vyloučené doby fiktivní příjem odvíjející se od částky příspěvku na péči o závislou osobu, příp. bude možné tuto částku připočítat k výdělku, který byl skutečně dosažen při výdělečné činnosti „na zkrácený úvazek“ právě v důsledku souběžné péče o závislou osobu. S účinností od 1. ledna 2010 bude možné nově využít i opatření spočívající v možnosti volby mezi vyloučenou dobou a příjmem z výdělečné činnosti v případě jejich souběhu, což rovněž zlepšuje postavení pečujících osob v základním důchodovém pojištění.

Podle zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů, má zaměstnanec za stanovených podmínek nárok na ošetřovné i v situaci, kdy musí zůstat doma, aby ošetřoval např. „seniora“, který s ním žije v domácnosti.

Ministerstvo práce a sociálních věcí v rámci připravovaných opatření tzv. Prorodinného balíčku, který se zaměřil na podstatnou část uvedené cílové skupiny (Zákon o zaměstnanosti § 33 písm. 1 e)), navrhl slevy na sociálním pojištění těch zaměstnavatelů, kteří se zapojí do těchto opatření. V současné době, kdy výrazně se omezila možnost zásahů do příjmové politiky státu je realizace Prorodinného balíčku pozastavena Parlamentem ČR a v současném v období nelze předpokládat možnost daňových úlev, či obdobných finančních stimulů.

7. H. Analyzovat možnost zavedení pečovatelské dovolené v podmínkách ČR.

Gesce: MPSV

Spolupráce: sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

7. I. Zpracovat koncepci péče o truchlící a pozůstalé a vytvářet podmínky pro zvýšení kvality jejich života.

Gesce: MMR

Spolupráce: MPSV, MZ, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

Pracovní skupina pro tvorbu standardů v poradenství pro pozůstalé při Ministerstvu pro místní rozvoj začala od roku 2009 ve smyslu zákona č. 179/2006 Sb., o uznávání výsledků dalšího vzdělávání, vytvářet návrh dílčí kvalifikace poradce pro pozůstalé. K prvnímu představení odborné veřejnosti projektu autorizace v oblasti poradenství pro pozůstalé podle citovaného zákona došlo na Mezinárodní konferenci hospicové a paliativní péče, která se uskutečnila v Ostravě dne 26. listopadu 2009.

Publikaci určenou pozůstalým Pohřeb a jeho organizace, která tento druh poradenství doporučuje, vydalo MMR v nákladu 20 tis. ks a chystá pro velký zájem dotisk. Dále byl v dubnu 2010 vydán Newsletter MMR, týkající se poradenství pro pozůstalé, který byl elektronicky distribuován do všech obcí v ČR.

Cílem návrhu kvalifikačního a hodnotícího standardu dílčí kvalifikace Poradce v poradenství pro pozůstalé je umožnit zvýšení kvalifikace všem laikům i profesionálům v České republice, kteří již léta dobrovolně přispívají ke zkvalitnění života pozůstalých. Je to vodítko pro náš vlastní odborný růst.

Hodnotový kontext poradce:

- Zákonnost
- Citlivost vůči kulturní a osobní odlišnosti při truchlení
- Spolusdílení – spolunesení
- Duchovní rozměr smrti
- Přiměřenost pietního chování
- Návaznost služeb
- Důstojnost umírání i truchlení

U úspěšných kandidátů o dílčí kvalifikaci Poradce v poradenství pro pozůstalé stát prostřednictvím autorizované osoby ověří a ocení jejich kvalitu v pomoci pozůstalým. Pozůstalí budou mít poté možnost nalézt publikovaný seznam znalých, kompetentních a postojově zralých průvodců a poradců.

Pracovní skupina pro tvorbu standardů v poradenství pro pozůstalé při Ministerstvu pro místní rozvoj působí od roku 2009.

K prvnímu představení odborné veřejnosti kvalifikačního a hodnotícího standardu Poradce v poradenství pro pozůstalé došlo na 2. sociální konferenci O posledních věcech člověka a doprovázení umírajících, která se uskutečnila ve Zlíně dne 31. března 2010.

Část 8 Participace a lidská práva

8. A. Podporovat zapojení seniorů, včetně prostřednictvím seniorských a proseniorských organizací a poradních seniorských rad, do rozhodování o otázkách, které se jich významně dotýkají a které mají značný vliv na kvalitu života starších osob. Klást důraz na zapojení znevýhodněných skupin seniorů, včetně seniorů z etnických a jiných menšin.

Gesce: Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Spolupráce: MPSV, MZ, MŠMT, MMR, MD, MV, MF, MO, MK, MPO, MZe, regionální a místní samospráva, výzkumné a vzdělávací instituce, seniorské a proseniorské organizace

Termín: průběžně

Plnění:

V Radě vlády pro seniory a stárnutí populace jsou v současnosti zastoupeny tři seniorské organizace a dvě proseniorské organizace.

Rada resortů spolupracuje v rámci své věcné působnosti se seniorskými a proseniorskými organizacemi prostřednictvím stálých nebo dočasných poradních uskupení, popř. také realizuje specifické dotační programy na podporu jejich aktivit.

Rada vlády pro seniory a stárnutí populace nemá přehled o všech místních, resp. krajských samosprávách, kde spolupráce prostřednictvím poradních rad či jinou formou s občany a seniorskými sdruženími probíhá.

Ministerstvo kultury a jeho příspěvkové organizace spolupracují s řadou starších občanů – odborníků na památkovou péči, etnografií, umělecké obory ad. Zároveň velký počet seniorů se účastní nebo přímo podílí na realizaci projektů seniorských organizací a sdružení, které jsou podporovány v rámci samostatného výběrového dotačního řízení na podporu kulturních aktivit zdravotně postižených občanů a seniorů, i v dalších výběrových dotačních řízeních.

Všechny organizace pečují o pracovníky-seniory v oblasti zdraví podle svých možností. Tato péče je zajišťována různě a v různé míře, také podle požadavků pracovníků (např. přednáškové akce o odpovědnosti jedince za kvalitu života, o racionální výživě, pohybové aktivitě, životosprávě, jsou organizovány kondiční cvičení, zvláště pro ženy-seniorky). Některé organizace podporují mj. sportovně rekreační aktivity seniorů, pronájmem sportovišť, poskytují poukázky na vitamíny atp. Zaměstnanci příspěvkových organizací jsou zároveň pravidelně informováni o významu doplňkových forem vytváření rezerv na stáří. V rámci možností je poskytován příspěvek na penzijní připojištění v rámci FKSP.

Dále lze konstatovat, že ve všech příspěvkových organizacích je důsledně dbáno ustanovení § 1 zákona č. 1/1991 Sb. a předpisy vyplývající z tohoto ustanovení jsou striktně dodržovány. Např. v příspěvkových organizacích v gesci Odboru ochrany movitého kulturního dědictví, muzeí a galerií pracuje poměrně velké procento zaměstnanců ve vyšším věku. Mnohdy se jedná o vědecké pracovníky, kde jsou právě jejich zkušenosti pro organizaci velkým přínosem. Ve většině institucí mají senioři také uplatnění ve vědeckých radách. Další skupinou pracovníků-seniorů jsou zaměstnanci v pozicích obslužného personálu (např. kustodi v expozicích, šatnáři, vrátní, prodavači upomínkových předmětů atd.). Žádná z organizací nezaznamenala problém, který by vedl k domněnce, že jsou pracovníci ve vyšším věku diskriminováni. Muzea a galerie velmi často připravují výstavní projekty, v nichž se představují významné osobnosti v seniorském věku – tyto výstavy kladou důraz

na tvůrčí vývoj osobnosti, její zrání a moudrost ve vyšším věku. Velmi bohatou činnost v oblasti vzdělávacích programů představujících starší lidi jako zdroje a nositele znalostí kulturních i duchovních hodnot vyvíjí např. Památník Tereziín – od počátku činnosti svého vzdělávacího oddělení, založeného v roce 1993, kladl mimořádný důraz na začleňování besed s lidmi, kteří prošli nacistickými represivními zařízeními, do tohoto programu. Po řadu let někteří z přeživších bývalých vězňů byli v Památníku Tereziín zaměstnáni s tím, že vedle dokumentační a výzkumné práce předávali své zkušenosti z let vězení mladým lidem (dr. Anna Hydráková, dr. Erik Polák, dr. Alena Hájková).

Národní ústav lidové kultury ve Strážnici (NÚLK) využívá celoživotních a znalostí seniorů jednak v poradenské a lektorské praxi, jednak přímým zapojením seniorů v pracovních vztazích – senioři se podílejí na plnění úkolů činnosti NÚLK, na realizaci výzkumných projektů i kulturně výchovných programů.

Důležitou oblastí je také oceňování celoživotní práce a přínosu seniorů pro českou kulturu. Ministerstvo kultury v souladu s Příkazem ministra kultury č. 14/2003 Sb., uděluje Ceny MK v oborech zájmových uměleckých aktivit. Ceny se udělují dle Nařízení vlády č. 5/2003 o oceněních v oblasti kultury, udělovaných Ministerstvem kultury, ve znění nařízení vlády č. 98/2006. Ceny v oborech zájmových uměleckých aktivit jsou obsahem § 13 a § 14 tohoto nařízení.

Ceny Ministerstva kultury v oborech zájmových uměleckých aktivit jsou udělovány každoročně již od roku 2001 významným osobnostem v oblasti neprofesionálního umění a většinou k významnému životnímu jubileu a za celoživotní zásluhy o rozvoj oblasti. Oblasti jsou určeny výše uvedenými dokumenty. Návrh na udělení podávají odborní pracovníci příspěvkových organizací Ministerstva kultury – NIPOS, NÚLK, ale i další společenské instituce a představitelé z řad odborné veřejnosti.

Udělení ceny je spojeno s finanční odměnou ve výši 50.000,- Kč a diplom, který oceňovaný obdrží je většinou předáván ministrem či příslušnými náměstkou na významné akci – festivalu či přehlídce. Celkový přehled oceněných v letech 2001 – 2010 je uveden na www.mkcr.cz.

Dále jsou významným osobnostem zasílány blahopřejné dopisy ministra kultury. Návrh na zaslání dopisu podávají odborní pracovníci příspěvkových organizací Ministerstva kultury – NIPOS, NÚLK, ale mohou je poslat i další. Jubilantům je zasílán dopis s blahopřáním a poděkováním za celoživotní práci. Většina z nich pracovala v různých odborných a grantových komisích. Ročně je odesláno více než sto blahopřejných dopisů.

MMR jedná v rámci podpory seniorských sdružení se zástupci a umožňuje jim konzultace problematických témat. MMR finančně podpořilo Radu seniorů ČR.

8. B. Podporovat zapojení starších osob do dobrovolnických aktivit a vytvářet podmínky pro zapojení dobrovolníků do aktivit určených pro seniory. Podpořit medializaci dobrovolnictví.

Gesce: MPSV, MZ

Spolupráce: MV, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

Odbor prevence kriminality v rámci plnění úkolů spojených s prováděním zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě) průběžně podporuje rozvoj dobrovolnických aktivit zaměřených na pomoc seniorům. Zákon o dobrovolnické službě ve svém § 2 odst. 1 písm. a) jako jednu z oblastí, ve které může být dobrovolnická služba vykonávána, explicitně jmenuje i pomoc seniorům.

Dobrovolnická služba je realizována jak u seniorů v jejich domácnostech, tak u seniorů, kteří žijí v domovech pro seniory, nebo např. v nemocnicích na odděleních pro dlouhodobě nemocné, v hospicích apod. V roce 2009 bylo akreditováno 32 projektů, které jsou zaměřeny na pomoc seniorům.

Senioři také využívají možnosti aktivně se zapojit do výkonu dobrovolnické služby v organizacích s akreditovaným projektem. Stávají se dobrovolníky pomáhajícími v mnoha oblastech např. v oblasti péče o děti a mládež, pomoc osobám se zdravotním postižením a také pomoc seniorům. Prostřednictvím dobrovolnické služby se senioři mohou uplatnit ve veřejném životě, aktivně trávit čas a využít svých nabytých zkušeností.

Realizace dobrovolnické služby byla podpořena dotacemi určenými pro organizace s akreditovanými projekty. Byly tak poskytnuty dotace také na uskutečnění programů zaměřených na pomoc seniorům.

Odbor prevence kriminality se průběžně podílí na prezentaci a popularizaci dobrovolnické služby na seminářích, konferencích a dlouhodobě spolupracuje se zastřešující dobrovolnickou organizací Národní dobrovolnické centrum Hestia

Součástí dotačního programu Vyrovnání příležitostí pro občany se zdravotním postižením bylo pro loňský rok rozděleno přihlášeným subjektům přes 2 miliony korun na podporu dobrovolnických aktivit v nemocnicích a zařízeních provozovaných nestátními subjekty, některé z dobrovolnických aktivit jsou určeny seniorům, např. projekt Dobrovolníci ve zdravotnických a sociálních zařízeních Jihočeského kraje. Dobrovolnické aktivity se rozšiřují také v souvislosti s poskytováním hospicové a paliativní péče.

Senioři se v akreditovaných projektech dobrovolnické služby účastní i jako dobrovolníci, neboť dle § 3, odst. 1 zákona o dobrovolnické službě může být dobrovolníkem fyzická osoba, která je starší 15 let (pro výkon dobrovolnické služby v rámci České republiky) nebo starší 18 let, pokud se jedná o výkon dobrovolnické služby v zahraničí.

Příkladem může být akreditovaný projekt občanského sdružení Senior servis s názvem „Dobrovolníci – společníci osamělých seniorů“. Tento projekt byl zahájen v roce 2002 a jeho cílem je prolomit izolaci osamělých a strádajících seniorů prostřednictvím společníků – dobrovolníků. V jeho rámci působí na území Ostravy, Havířova, Bohumína a Karviné 125 dobrovolníků (říjen 2008), kteří navštěvují osamělé a postižené seniory a to buď pravidelně, nebo nárazově, např. při doprovodu k lékaři. Dobrovolníci jsou pro navštěvované klienty především společníky, doprovázejí je na procházce, k lékaři či na úřad, předčítají jim apod. Typickým dobrovolníkem je aktivní důchodce, zpravidla žena. V řadách dobrovolníků jsou však také zaměstnaní, nezaměstnaní, studenti i ženy v domácnosti. Ze 170 klientů, pro které je vykonávána dobrovolnická služba, je zhruba polovina v domácnostech a druhá polovina klientů v domovech pro seniory. Dobrovolníci jsou získáváni nábořem v místním tisku, v rozhlase a šířením nábořových letáků.

Prostřednictvím dobrovolnické služby se senioři mohou uplatnit ve veřejném životě, aktivně trávit čas a využít svých nabytých zkušeností.

8. C. Podporovat zapojení starších osob do kulturních aktivit a projekty, které umožňují prezentaci těchto aktivit. Podporovat dostupnost kulturních událostí, památek a dalších kulturních a duchovních hodnot starším osobám ohroženým izolací a sociálním vyloučením.

Gesce: MK

Spolupráce: MPSV, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

Všechna výběrová dotační řízení Ministerstva kultury na podporu kulturních aktivit jsou otevřená seniorským aktivitám. Cíleně jsou kulturní aktivity seniorů podporovány v rámci samostatného výběrového dotačního řízení v programu na podporu kulturních aktivit zdravotně postižených občanů a seniorů. Do tohoto výběrového řízení se hlásí subjekty s projekty určenými seniorům, jsou to například Domov Sue Ryder, o.p.s., Handkeho občanské sdružení, Domov sv. Karla Boromejského, Hospic sv. Jana N. Neumanna, Oblastní charita Červený Kostelec, středisko Domov sv. Josefa v Žirči, Život 90, REMEDIUM Praha ad. V roce 2009 bylo v tomto programu podpořeno celkem 130 v celkové výši 5 863 000 Kč.

Další projekty se pravidelně objevují ve výběrových dotačních řízeních na podporu neprofesionálních uměleckých aktivit (zejména v oborech film, video, divadlo, výtvarné obory a pěvecké sbory) a tradiční lidové kultury, zájmových kulturních – mimouměleckých aktivit, kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v ČR.

V rámci výběrového dotačního řízení v programu na podporu neprofesionálních uměleckých aktivit bylo podpořeno celkem 8 projektů cíleně zaměřených na seniory v celkové výši 445 000 Kč. Byly to XVI. Seniorforum, mezinárodní soutěž filmů (Český svaz pro film a video, Kroměříž), Rodinné amatérské video 2009 (Český klub kinoamatérů, Praha), Vysokovský kohout (Osvětová beseda Vysokov), Foersterovy Osenice 2009, festival sborového umění pro seniory (Pěvecké sdružení pražských učitelů, Praha), Moravská Třebová 2009 - Fotofestival (Společnost přátel galerie umělecké fotografie, Moravská Třebová), MFF Pardubice – Hradec Králové (Sdružení pro dětskou taneční tvořivost, Praha) a Folklorní festival SENIOŘI 2010 v Petrově (Folklorní sdružení regionu Strážnicko-Veselsko-Horňácko).

Na plnění opatření Národního programu přípravy na stárnutí se podílí také příspěvková organizace Ministerstva kultury – Národní informační a poradenské středisko pro kulturu (NIPOS), které ve formě přehlídek a setkání a soutěží podporuje umělecké aktivity seniorů. S využitím zahraničních zkušeností byla v roce 1995 koncipována Národní přehlídka seniorského divadla. Jako bienále se konala na různých místech ČR. Přehlídka umožňuje setkání seniorských divadelníků, kteří jsou většinou částí mezigeneračních divadelních souborů. Přehlídka má právo doporučit inscenaci na mezidruhovou žatvu amatérského divadla Jiráskův Hronov.

NIPOS spolupracuje s akcí Seniorforum. Koná se od r. 1993, z toho od r. 2003 je pod patronací mezinárodní nevládní organizace neprofesionálního filmu UNICA.

Jde o jedinou takto vymezenou soutěž (filmaři od 58 let) nejen v ČR, ale pokud je nám známo, i na světě. Pořadatelem je Český svaz pro film a video v Kroměříži.

NIPOS využívá na svých akcích rovněž seniorské folklorní skupiny, které se v posledních deseti letech začaly utvářet u mnoha folklorních souborů buď jako jejich součást, nebo jako samostatná složka.

Řada dalších vyhlašovaných výběrových řízení se v rámci podporovaných projektů sice nezaměřuje cíleně na seniory, ale jsou seniorům otevřená, neboť mezi jejich hlavní cíle patří podpora rovného přístupu občanů ke kulturnímu bohatství.

Např. výběrové dotační řízení v programu na podporu regionálních tradic je zaměřeno na významná výročí měst a obcí, spojená s významnými výročími kulturně-historických událostí a s významnými výročími význačných osobností českého původu působících v oblasti kultury. Na realizaci projektů podporovaných v tomto programu se často podílejí senioři, kteří jsou s daným regionem celoživotně spjatí a mohou přispívat svými zkušenostmi a vzpomínkami coby pamětníci.

V oblasti audiovizuálních služeb podle nového zákona č. 132/2010 Sb., o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání a o změně některých zákonů (zákon o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání) „je poskytovatel audiovizuální mediální služby na vyžádání povinen tam, kde je to účelné, poskytnout k pořadu otevřené titulky nebo skryté titulky nebo tlumočení do českého znakového jazyka pro osoby se sluchovým postižením a zvukovou stopu určenou pro osoby se zrakovým postižením, má-li je k dispozici, nebo jinak zajistit, aby některé pořady poskytované v rámci audiovizuální mediální služby na vyžádání byly přístupné osobám se sluchovým postižením a osobám se zrakovým postižením.“

Tento zákon rovněž novelizoval ustanovení § 3 odst. 1 písm. k) zákona o ČT. Česká televize má tedy nadále povinnost opatřovat alespoň 70 % vysílaných pořadů skrytými nebo otevřenými titulky a nově alespoň 2 % vysílaných pořadů vyrábí v českém znakovém jazyce nebo opatřuje simultánním tlumočením do českého znakového jazyka pro osoby se sluchovým postižením a dále alespoň 10 % vysílaných pořadů zpřístupňuje pro osoby se zrakovým postižením.“ Tato ustanovení nabudou účinnosti až 1. 1. 2011 s ohledem na nutnou technologickou přípravu.

Dle ust. § 32 odst. 2 zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, je provozovatel celoplošného televizního vysílání s licenci povinen opatřit minimálně 15 % vysílaných pořadů skrytými nebo otevřenými titulky pro sluchově postižené

Pro úplnost je třeba uvést zákon č. 273/1993 Sb., o některých podmínkách výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl, o změně a doplnění některých zákonů a některých dalších předpisů, ve znění pozdějších předpisů, podle něhož je distributor českého audiovizuálního díla zpřístupňovaného prostřednictvím rozmnoženin s možností nastavení titulků povinen opatřit tyto rozmnoženiny skrytými titulky pro potřeby osob sluchově postižených.

Řada pražských kin zároveň pořádá pravidelné projekce určené seniorům za zvýhodněné ceny. Promítací sál Národního filmového archivu Bio Ponrepo (příspěvková organizace MK) seniorům poskytuje slevu z ceny celoroční legitimace.

Ministerstvo kultury bude i nadále legislativně zajišťovat integraci seniorů do společnosti v oblasti médií a v rámci výběrového dotačního řízení podporovat vzdělávací projekty v oblasti kinematografie a médií zaměřené na seniory, resp. jimi organizované, a poskytovat touto cestou finanční podporu na pořízení titulků u filmových kopiích.

Národní památkový ústav (NPÚ) zapojení starších osob do kulturních aktivit a dostupnost kulturních událostí a památek podporuje také cenovou politikou

vstupného, kde jsou realizovány slevy formou rodinného vstupného, zlevněného vstupného pro seniory, zdravotně postižené, studenty a děti. Dalším nástrojem je iniciativa NPÚ v nabídce prohlídkových tras v rámci objektu a jejich dalším rozšiřováním a usnadněním dostupnosti, s ohledem na starší nebo hendikepované návštěvníky.

8. D. Podporovat rozvoj univerzit třetího věku a dalších vzdělávacích aktivit pro seniory. Podporovat vzdělávací aktivity na místní úrovni, včetně aktivit zaměřených na zvládnutí informačních a komunikačních technologií. Podporovat dostupnost informací o vzdělávacích aktivitách pro seniory.

Gesce: MŠMT

Spolupráce: MPSV, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

V roce 1993 byla založena Asociace Univerzit třetího věku (AU3V) jako občanské sdružení institucí, které nabízejí a poskytují vzdělávací aktivity na úrovni vysokoškolského vzdělávání občanům ČR v důchodovém věku. Jejimi hlavními úkoly je zabezpečit vzájemnou informovanost členů, kterých je v současné době 33, a zajistit mezinárodní kontakty s vedoucími evropskými organizacemi. AU3V připravuje každoročně od r. 2004 společný projekt, jehož cílem je podpora přednášek, kurzů i několikaletých studijních programů na 21 vysokých školách. Postupně roste šíře, kvalita i počet kurzů i počet studujících na U3V. Spektrum kurzů pro seniory odráží zaměření fakulty, která kurzy realizuje, i zájem seniorů o různé obory. Těžiště zájmu seniorských posluchačů se přesouvá z původních tradičních oborů (gerontologie, problematika stárnutí, zdravá výživa apod.) respektive informačních a komunikačních technologií (zejména používání internetu), do nových oblastí. Typické jsou moderní technologie používané v běžném životě a speciální – často i mediálně propagované obory (astronomie, zahradní architektura, domácí elektronika, umění a společnost, česká a světová hudba, české středověké umění, kurz malby a jiné). Seniorské vzdělávání se stalo nejrozsáhlejší a standardní součástí celoživotního vzdělávání na vysokých školách. Finanční prostředky pro léta 2004 – 2008 byly zajištěny iniciativou MPSV a vedeny v rozpočtu MŠMT. Zájem veřejnosti o U3V stoupá, takže většina kurzů je už nejen na příští ale i přespříští rok obsazená. V roce 2010 podpořil resort MŠMT aktivity U3V částkou ve výši více než 33 mil. Kč prostřednictvím vyhlášených rozvojových programů pro veřejné vysoké školy pro rok 2010.

8. E. Podpořit výzkum oblastí, ve kterých starší lidé čelí nebo mohou čelit diskriminaci, zneužívání a jiným formám porušování lidských práv. Zaměřit se na příčiny a faktory diskriminace a zneužívání starších osob (elder abuse).

Gesce: MPSV, MS, Ministryně pro LP

Spolupráce: MV, výzkumné a vzdělávací instituce, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

Výše uvedený bod byl ve sledovaném období plněn prostřednictvím Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, který zahrnul problematiku starších občanů i do některých výzkumných úkolů, které jsou řešeny v rámci Střednědobého plánu výzkumných úkolů. Dále byla ukončena a publikována studie v oblasti domácího násilí – špatné zacházení se seniory ze strany členů jejich rodin. Přípravují se další šetření sledující viktimizaci seniorů.

Uvedená problematika je řešena i při výzkumných úkolech, kdy je Institutem prováděna analýza pachatelů, obětí, ohrožených skupin obyvatelům a to podle věku.

8. F. V rámci prevence kriminality zvýšit bezpečí starších lidí, zvyšovat informovanost seniorů a relevantních odborníků o hrozících protiprávních rizicích s cílem zvýšit jejich odpovědné chování a eliminovat újmy na zdraví a na majetku. Podporovat využití prostředků podílejících se na zvýšení bezpečí seniorů.

Gesce: MV, MS, Ministryně pro LP

Spolupráce: MPSV, MS, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

Dne 1. září 2009 nabyl účinnosti zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), který připravilo Ministerstva spravedlnosti (MS) ve spolupráci s ministryně pro lidská práva.

Nový zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, který nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2010, obsahuje v ustanovení § 42 písm. d) jako přitěžující okolnosti bezbrannost a v ustanovení § 42 písm. h) i to, že pachatel trestný čin spáchal ke škodě osoby vysokého věku nebo nemohoucí.

Ve vztahu k předmětné problematice lze vztáhnout i novou úpravu ustanovení § 218 odst. 1) trestního zákoníku o lichvě. Pokud někdo zneužije něčí rozumové slabosti, tísně, nezkušenosti, lehkomyšlnosti nebo něčího rozrušení, dá sobě nebo jinému poskytnout nebo slíbit plnění, jehož hodnota je k hodnotě vzájemného plnění v hrubém nepoměru, nebo kdo takovou pohledávku uplatní nebo v úmyslu uplatnit ji na sebe převede, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti. Vyšší trestní sazba je určena pro toho, kdo způsobí takovým činem jinému stav těžké nouze (§ 218 odst. 2 písm. c). Ustanovení § 218 odst. 3 písm. a) nově pamatuje též na spáchání lichvy za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu, za živelní pohromy nebo jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek.

Tato ustanovení chrání seniory a pamatují i na zvláštní situace, např. povodně, kdy jsou starší lidé více ohroženi. Obecně je možno konstatovat, že prostřednictvím všech výše uvedených opatření, lze přispívat k realizaci „seniorsky proaktivní“ politiky, nicméně pouze v rámci, který dovolí rozpočtové limity jednotlivých složek resortu justice.

Odbor prevence kriminality realizoval v předchozím období kampaň s názvem „(Ne) bezpečný věk“ zaměřenou na zvyšování informovanosti seniorů o bezpečném chování, kterým mohou předejít různým druhům ohrožení. V rámci této kampaně vznikl cyklus videoprogramů na DVD nosiči, jehož díly jsou tématicky zaměřeny na jednotlivé okruhy kriminality (např. krádeže, loupeže, přepadení, podvody aj.)

a byl vytisknut stejnojmenný obdobně členěný tištěný blok s radami a doporučeními a s důležitými kontakty na instituce, které mohou poskytnout pomoc. V průběhu kampaně byl proveden dotisk skládačky a příručky Stop násilí na seniorech, vytvořené o.s. Život 90. Všechny tyto materiály byly distribuovány prostřednictvím manažerů prevence kriminality, preventivně informačních skupin Policejního prezidia a nevládních neziskových organizací zabývajících se pomoci seniorům.

Osou kampaně byl stejnojmenný cyklus video příspěvků, zařazený do pořadu pro seniory České televize Barvy života, který se vysílal jedenkrát měsíčně.

V Českém rozhlase proběhlo několik pořadů s touto problematikou, odborníci z řad pracovníků MV i Policie ČR byli pravidelnými hosty např. sociálně právní poradny pořadu Host do domu i dalších relací. Rovněž časopisy určené seniorům, např. Vital + a Senior revue uveřejňovaly články na toto téma.

Články s tematikou bezpečí seniorů, vycházely stejně jako v minulých letech, v měsíčníku Informační servis prevence kriminality, který Odbor prevence kriminality (OPK) vydává. V roce 2009 nejčastěji přinášely informace o průběhu dílčích preventivních projektů na místní úrovni v krajích a městech ČR. Problematika seniorů se objevovala i na stránkách profesního časopisu Policista, který věnoval tomuto tématu své červnové (2009) vydání.

8. G. Zvyšovat informovanost relevantních subjektů, včetně právníků, soudců, policistů, zdravotnických pracovníků a sociálních pracovníků o prevenci, rozpoznávání a možnostech řešení zneužívání a týrání starých osob.

Gesce: MPSV, MV, MS, MZ

Spolupráce: nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace, sociální partneři, regionální a místní samospráva, vzdělávací a výzkumné instituce

Termín: průběžně

Plnění:

Téma násilí páchaného na seniorech a mezigenerační násilí je součástí obecnějšího tématu - domácího násilí, které je včleněno do systému průběžného proškolení policistů.

V roce 2009 pokračovala činnost Meziresortní monitorovací skupiny (dále jen „MMS“), jejímž gestorem je odbor prevence kriminality MV. Členy skupiny jsou zástupci MPSV, MŠMT, MZ, MS, MV, Policie ČR a za NNO organizace Bílý kruh bezpečí a Koordona. Skupina se sešla v červnu a prosinci 2009 a projednávala zejména témata: terapeutické programy pro násilné osoby, děti jako svědci domácího násilí a intervenční centra, dále se věnovala legislativním úkolům v této oblasti a vzdělávání odborníků, zejména policistů v DN. Skupina se podílela na přípravě vládního materiálu Informace k zavádění interdisciplinárních týmů k domácímu násilí za rok 2008 a připravovala rovněž materiál za rok 2009, který ministr vnitra předložil vládě ČR v březnu 2010. Materiál je zveřejňován na webových stránkách resortu.

OPK MV podpořil finančně v r. 2009 projekty nestátních neziskových organizací v rámci dotačního titulu „Prevence domácího násilí s důrazem na práci s násilnými osobami“. Jednalo se o tři projekty v částce 525.000,-Kč. Dále OPK MV v rámci dotačního titulu „Programy zaměřené na děti jako svědky domácího násilí“ finančně podpořil pět projektů v částce 900.000,-Kč.

Odbor prevence kriminality v r. 2009 realizoval v rámci vnitroresortního programu MV projekt „Vzdělávání policistů v problematice domácího násilí“ a to ve

spolupráci s Ředitelstvím služby pořádkové policie PP ČR. na projekt byla vyčleněna částka 50.000,- Kč. Projekt byl zaměřen na zvýšení odborné úrovně příslušníků PČR, kteří se věnují problematice DN, zejména aplikaci institutu vykázání. BKB realizoval v rámci projektu školení pro 14 policistů/metodiků – lektorů k metodě SARA. Tito budou na základě získané licence oprávněni dále školit příslušníky PČR. V rámci projektu byli policisté na celorepublikovém pracovním setkání seznámeni s formami interdisciplinární spolupráce, činností intervenčních center a činností nevládních organizací na tomto poli (děti jako svědci DN, práce s násilnou osobou, cizinci či příslušníci menšin jako oběti DN atd.).

V říjnu 2009 se na MV uskutečnil odborný seminář k tématům děti jako svědci domácího násilí a práce s násilnou osobou. na tomto semináři, který pořádal odbor prevence kriminality, vystoupili zástupci PČR, nevládních organizací a další odborníci. Setkání bylo hodnoceno velmi pozitivně. V rámci vnitroresortního programu MV „Vzdělávání policistů v problematice domácího násilí“ se OPK podílel věcně i organizačně také na celorepublikovém pracovním setkání PČR k problematice DN. na setkání byla mj. prezentována činnost a projekty nestátních neziskových organizací a intervenčních center. Dále byl ve spolupráci se soudními znalci, manžely Netíkovými, uspořádán workshop pro příslušníky PČR k tématu práce s násilnou osobou.

V r. 2009 bylo také vyrobeno DVD Diagnóza: Domácí násilí, které bude distribuováno všem partnerům pro vzdělávací účely. Dále jsou pravidelně publikovány příspěvky k problematice domácího násilí v resortních periodikách časopis Policista a Informační servis OPK MV.

Úkoly vyplývající z uvedeného bodu realizuje Ministerstvo spravedlnosti především prostřednictvím resortního vzdělávání. V předemětné oblasti uspořádala Justiční akademie v Kroměříži v únoru 2009 jednodenní seminář na téma „Domácí násilí se zaměřením na problematiku seniorů“ pro cca 100 účastníků z řad soudců a státních zástupců. Seminář byl zaměřen na psychosociální aspekty onemocnění seniorů, na seniory jako možný objekt špatného zacházení v rodině, na násilí páchané na seniorech, specifické projevy a kasuistiky, na aktuální poznatky k problematice domácího násilí se zaměřením na seniory v judikatuře NS ČR a na diskriminaci a zneužívání starého člověka z pohledu lékaře.

Dále byl v únoru 2009 uspořádán jednodenní seminář na téma „Násilná trestní činnost“ pro cca 100 účastníků z řad soudců a státních zástupců – problematika související s domácím násilím na seniorech, postavení poškozeného v trestním řízení, poškozený a jeho nároky, zajištění nároku poškozeného a přípravné řízení.

8. H. Podporovat a realizovat preventivní aktivity zaměřené proti zneužívání starších osob a zlepšit spolupráci a výměnu informací mezi místní samosprávou, zařízeními sociálních služeb, zařízeními zdravotních služeb a policií.

Gesce: MPSV, MV, MS, MZ, Ministryně pro LP

Spolupráce: nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace, regionální a místní samospráva

Termín: průběžně

Plnění:

Informování občanů o možnostech ochrany před trestnou činností je již od roku 1996 náplní mnoha projektů Programů prevence kriminality na místní úrovni,

kteří iniciuje a finančně podporuje Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality. Nejčastějšími cílovými skupinami této oblasti jsou zejména v posledních letech senioři. Vedle informačních aktivit a přednášek na téma bezpečné chování, které jsou pořádány pro seniory v různých klubech, sdruženích a v domovech pro seniory, jsou často realizovány také projekty zaměřené na osaměle žijící seniory. K jejich oslovení se doporučuje využít sociální odbory (pečovatelské služby) na místních úřadech nebo se osvědčuje spolupráce s praktickými lékaři, jejichž prostřednictvím lze informační materiály seniorům doručit. Vhodná je i spolupráce s Českou poštou, která má možnost zajistit doručení potřebných informačních materiálů do domovních schránek. Jako jednoduchý a přitom originální způsob předávání informačních materiálů seniorům se osvědčily balíčky (obálky), které byly v roce 2007 seniorům vydávány současně s výplatou starobního důchodu na poště (realizátor: Krajský úřad Olomouc).

Prostřednictvím kartiček nebo samolepek s textem varujícím před podvodníky a v kombinaci s bezpečnostními řetízky, jejichž instalace bývá nedílnou součástí projektu, by mělo dojít ke zvýšení ostražitosti a k posílení bezpečného chování seniorů. Dílčím cílem těchto projektů je rovněž posílení důvěry v samosprávu obce nebo v městskou či státní policii podle toho, kdo je konkrétním realizátorem akce.

Komplexnost ochrany seniorů před podvodným vniknutím nežádoucích osob do jejich domovů završují projekty, které umožňují seniorům prostřednictvím speciální telefonní linky, ověřit si na městské policii totožnost a oprávněnost osob požadujících vstup do bytu. Předpokladem této služby musí být vytvoření databáze oprávněných osob všech subjektů připadajících do úvahy (např. plynárny, elektrárny, vodárny, pracovníci příslušných odborů městských úřadů apod.). Informace o totožnosti je doplněna radou, jak ve vztahu k osobě, která požaduje vstup do bytu, dále postupovat (MP Brno, MP Liberec).

Dotace bývají poskytovány zejména na vybavení subjektů a zařízení, které informace poskytují (např. vybavení poradenských center, vybavení týmů pro přednáškovou činnost potřebnou technikou), na přípravu, výrobu, distribuci nebo použití mediálních prostředků k přenosu informací jako jsou např. cedule, vývěsky, tiskoviny (letáky, brožury, plakáty), videokazety, vysílací časy v radiu a televizi atd. Dotace jsou také poskytovány na podporu komplexních tematicky zaměřených akcí (např. různé kampaně, výstavy, expozice apod.).

Realizátory projektů z oblasti informování občanů bývají převážně samosprávné orgány (městské/obecní úřady, městská/obecní policie) nebo Policie ČR prostřednictvím Preventivně informačních skupin, v některých případech to ovšem mohou být i nestátní neziskové, církevní nebo jiné specializované organizace.

8. 1. Zvyšovat dostupnost krizových a intervenčních služeb, včetně krizových center a krizových linek, seniorům.

Gesce: MPSV

Spolupráce: MZ, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

MPSV v rámci dotačního řízení na podporu poskytování sociálních služeb podporuje službu tísňové péče. (viz 5.B.)

8. J. Zvýšit informovanost a kompetence starších osob v oblasti spotřebitelských práv a přijmout opatření na ochranu spotřebitelských práv seniorů. Zaměřit se na oblasti, v nichž jsou ohrožena spotřebitelská práva starších osob, včetně oblasti zdraví a bydlení.

Gesce: MPO, MMR, MPSV, Ministryně pro LP

Spolupráce: MZ, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

MPO bylo v roce 2009 aktivně zapojeno do hodnocení projektů nestátních neziskových organizací (NNO) v oblasti ochrany spotřebitele, kde má svého zástupce v hodnotitelské komisi MPO.

Projekty NNO jsou zaměřeny zejména na spotřebitelské vzdělávání. Především prostřednictvím médií (např. ČT 1 Černé ovce), besed, vydávanými publikacemi a periodiky v tištěné i elektronické formě jsou spotřebitelé informováni, na co si mají dávat pozor, jak se domoci svých práv. Zveřejňovány jsou rovněž výsledky nezávislého sledování, prevence nebezpečných výrobků atd. V roce 2008 MPO podpořilo 7 projektů NNO v celkové výši dotace 20 mil. Kč; v roce 2009 bylo podpořeno 7 projektů NNO ve výši dotace 15 mil. Kč.

Došlo k dalšímu zvýšení účinnosti poradenských a asistenčních služeb spotřebitelských sdružení, jejichž činnost dotovalo MPO v roce 2008 dvaceti miliony korun. Za uvedený rok se obrátilo na tyto organizace se svou stížností či žádostí o pomoc téměř 73 000 spotřebitelů. Nepoměrně velký počet postižených, kteří se zde dočkali pomoci, tvořili právě senioři.

Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR) trvale spolupracuje s nestátními neziskovými organizacemi, kterým každoročně poskytuje finanční příspěvek na jejich činnost. Hlavní činností ministerstvem podporovaných neziskových organizací je poskytování právní a odborné pomoci veřejnosti zejména při řešení široké škály problémů v celé oblasti bydlení. V roce 2009 ministerstvo takto rozdělilo 11,115 mil. Kč.

Do zákona č. 36/2008 Sb., kterým se novelizuje zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele byla transponována směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách. Je tak nově ošetřena situace, kdy je nekalá obchodní praktika zaměřena na spotřebitele, kteří jsou z důvodu svého věku zvláště zranitelní. Nekalost této praktiky se přitom hodnotí z hlediska průměrného člena skupiny seniorů. Přijatá právní úprava vytvořila předpoklady pro důslednější a účinnější postup dozorových orgánů, v resortu MPO zejména České obchodní inspekce. Dle nově formulovaného ustanovení zákona nesmí prodávající při prodeji výrobků nebo poskytování služeb spotřebitele diskriminovat, což je důležité i z pohledu starších občanů.

Přeshraniční stížnosti spotřebitelů vůči obchodníkům v zahraničí pomáhalo řešit Evropské spotřebitelské centrum pro ČR při MPO, na jehož financování se MPO podílelo spolu s Evropskou komisí. i zde byli velmi často obětí nekalých praktik senioři, obvykle jazykově nevybavení, kteří např. podepisovali, zejména na prezentacích, tzv. timesharové smlouvy. V důsledku těchto praktik pak přicházeli

často o své celoživotní úspory. Od 1. dubna 2008 zahájilo MPO ve spolupráci s dalšími orgány a organizacemi realizaci pilotního projektu Mimosoudní řešení spotřebitelských sporů. Hlavními principy tohoto projektu jsou objektivita a nestrannost řízení, dobrovolnost, snadná dostupnost a nižší finanční náročnost pro strany sporu. Pro starší občany spočívá význam zejména v jednoduchosti řešení sporů, které není spojeno s většími finančními náklady. Byla zajištěna široká síť kontaktních míst při Hospodářské komoře ČR a při spotřebitelských organizacích, na něž se spotřebitelé mohou se svými problémy obracet a podávat podněty k řešení.

8. K. Přijmout opatření na ochranu důstojnosti při poskytování zdravotní péče a sociálních služeb. Klást důraz na svobodnou volbu a zajištění dostatečné intimity a soukromí uživatelů sociálních a zdravotních služeb. Přijmout opatření ke snížení používání restriktivních opatření a odstranit užívání síťových a klecových lůžek v sociálních službách.

Gesce: MPSV, MZ, Ministryně pro LP

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

Rozhodnutím ministra č. 25/2008 byl zřízen poradní orgánem ministra – odborný Panel expertů k problematice restriktivních opatření v oblasti sociálních služeb s cílem podpořit řešení problematiky restriktivních opatření užívaných při poskytování sociálních služeb. Panel je poradním orgánem ministra.

V roce 2009 byl realizován výzkum pro potřeby státu Analýza a prognóza problematiky restriktivních opatření v zařízení sociálních služeb.

V oblasti sociálních služeb při řešení ochrany práv uživatelů a svobody pohybu osob vymezuje jasné kompetence poskytovatelů zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Zákon č. 108/2006 Sb. stanoví jako povinnost poskytovatelů sociálních služeb nejen dodržovat lidská práva, ale také podporovat jejich naplňování. Naplňování lidských práv včetně svobodné volby uživatelů a zajištění dostatečné intimity a soukromí je hodnoceno na základě Standardů sociálních služeb (Příloha č. 2 vyhlášky 505/2006 Sb.) a kontrolováno prostřednictvím Inspekcí sociálních služeb.

Problematiku užití opatření omezující pohyb osob řeší § 89 zákona o sociálních službách, který umožňuje poskytovatelům užit opatření omezující pohyb pouze v případě, že člověk přímo ohrožuje svoje zdraví a život. Klecová lůžka se sítě či mřížící není možné užívat. V případě, že poskytovatel nepostupuje v souladu se zákonem, může mu být odebrána registrace jako sociální služby a zároveň mu může být udělena pokuta až 250 tisíc korun.

Oblastí zajištění intimity, důstojnosti a soukromí uživatelů sociálních služeb se komplexně zabývá proces podpory transformace a deinstitucionalizace sociálních služeb, koordinovaný prostřednictvím MPSV.

MPSV dále podporuje vzdělávání, včetně využitím prostředků ESF, zaměřené na práci se zranitelnými skupinami osob a na dodržování lidských práv a standardů kvality sociálních služeb.

Při poskytování péče ve zdravotnických zařízeních je přihlíženo k Zásadám ochrany duševně nemocných, které byly přijaty rezolucí Generálního shromáždění OSN číslo 46/119 dne 17. prosince 1991 a k Akčnímu plánu duševního zdraví pro Evropu, který schválili v roce 2005 ministři zdravotnictví evropských členských států Světové zdravotnické organizace v Deklaraci o duševním zdraví pro Evropu.

8. L. Přijmout opatření na ochranu lidských práv a na sociální začlenění duševně nemocných starších osob, včetně osob s demencí.

Gesce: MPSV, MZ

Spolupráce: regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

Část 9 Implementace a spolupráce

9. A. Zpracovat indikátory plnění jednotlivých priorit Programu a indikátory kvality života ve stáří.

Gesce: Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Spolupráce: ČSÚ, resorty, výzkumné a vzdělávací instituce, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace

Termín: 2008

Plnění:

ČSÚ může pouze poskytnout statistické údaje, které lze využít k návrhu indikátorů plnění priorit Programu. Sestavení indikátorů a vyhodnocování plnění priorit Programu by mělo být prováděno expertní komisí.

9. B. Každoročně z vybraných dostupných statistických dat zpracovávat statistický přehled o seniorech.

Gesce: ČSÚ

Spolupráce: resorty, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: od roku 2009

Plnění:

V roce 2009 byla vydána publikace Senioři v ČR v datech. V tištěné verzi je stále k dispozici a v elektronické je v rozšířené podobě zveřejněna na <http://czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/p/1417-09>. V současné době se připravuje publikace k vydání na konci roku 2010, více zaměřená na sociální aspekty života seniorů.

9. C. Zpracovat návrh způsobů sledování dosud nedostupných indikátorů sestavených podle bodu 9.A.

Gesce: Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Spolupráce: ČSÚ, resorty, výzkumné a vzdělávací instituce

Termín: 2010

Plnění:

viz 9. A.

9. D. Analyzovat a publikovat údaje o starší populaci získané na základě sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011.

Gesce: ČSÚ

Spolupráce: Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: 2013

Plnění:

Po shromáždění, zpracování a zpřístupnění údajů ze SLDB 2011 bude v termínu plněno.

9. E. V návaznosti na hodnocení plnění Programu jedenkrát ročně aktualizovat Program.

Gesce: Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Spolupráce: resorty, výzkumné a vzdělávací instituce, ČSÚ, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace

Termín: průběžně

Plnění:

Rada se v roce 2009 zabývala průběžnou zprávou o plnění Národního programu přípravy na stárnutí na období let 2008 až 2012 (dále jen „Program“). Zpráva byla doplněna a projednána také na 12. zasedání Rady. Rada se bude hodnocení, resp. aktualizaci Programu věnovat v roce 2010. Pravidelné monitorování plnění Programu v souladu s usnesením vlády ze dne 9. ledna 2008 č. 8 prostřednictvím Rady je předpokladem pro efektivnější řešení problémů v oblastech významných pro kvalitu života seniorů v České republice.

9. F. Podporovat úzkou spolupráci a dialog mezi vládou, jednotlivými resorty a regionální a místní samosprávou zaměřenou na řešení prioritních otázek stanovených v Programu.

Gesce: Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Spolupráce: MPSV, MZ, MŠMT, MMR, MD, MV, MF, MO, MK, MPO, MZe, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace

Termín: průběžně

Plnění:

Rada se v roce 2009 zabývala materiálem „Analýza inspekcí poskytování sociálních služeb“, který zpracovala APSS ČR, dále problematikou dlouhodobé péče a geriatry, využitím ICT ve službách pro seniory a osoby se zdravotním postižením, bydlením seniorů a dalšími tématy v působnosti Rady. Rada neuspořádala žádnou tiskovou konferenci a nevydala žádné tiskové prohlášení.

Rada v roce 2009 přijala několik doporučení vládě. Jedná se o Doporučení na přijetí opatření v oblasti podpory rozvoje a implementace asistenčních technologií pro zdravý a nezávislý život. Doporučení zpracoval sekretariát Rady jako materiál pro jednání vlády, který byl zaslán ke stanovisku příslušným resortům (MZ, MV, MPO) a byl projednán na prvním zasedání Rady v roce 2010 (12. zasedání Rady). Materiál bude předložen do meziresortního připomínkového řízení a následně vládě k projednání.

V návaznosti na 11. zasedání Rady, které se konalo dne 4. prosince 2009 a na kterém se Rada zabývala mimo jiné aktuálními problémy seniorů v oblasti bydlení, zpracovalo MPSV materiál pro jednání vlády „Návrh Dotačního programu obcím pro vyrovnání rozdílů v dostupném nájemním bydlení osob v seniorském věku, obývajících nájemní byty s deregulovaným nájmem“, který bude předán do meziresortního připomínkového řízení.

Na podnět Rady byl dále zpracován materiál pro jednání vlády „Návrh na zřízení dotačního programu Podpora veřejně účelných aktivit seniorských organizací s celostátní působností“, který byl rozeslán do meziresortního připomínkového řízení s termínem pro sdělení připomínek do 16. dubna 2010.

Sekretariát Rady dále zpracoval Návrh na změnu usnesení vlády ze dne 9. července 2008 č. 855 k doporučení Rady vlády pro seniory a stárnutí populace k podpoře globální konference Mezinárodní federace pro stárnutí v Praze v roce 2010, který byl schválen usnesením vlády ze dne 22. března 2010 č. 232. Sekretariát Rady se také podílel na přípravě podkladů pro mezinárodní organizace k problematice spadající do působnosti Rady.

Informace o Radě a o její činnosti jsou průběžně zveřejňovány na internetových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí (viz <http://www.mpsv.cz/cs/2897>). Stránky Rady zahrnují informace o členech Rady, dokumenty týkající se činnosti Rady (statut, jednací řád, zápisy ze zasedání, výroční zprávy atd.), koncepční a další dokumenty a informace z oblasti v působnosti Rady. K dispozici je rovněž anglická verze stránek Rady, která obsahuje základní informace o Radě (viz <http://www.mpsv.cz/en/4538>). Sekretariát Rady v roce 2009 připravil návrh na změnu statutu Rady, který schválila vláda usnesením ze dne 22. února 2010 č. 153.

Rada jako poradní a iniciativní orgán vlády vytváří prostor pro odbornou diskusi o konkrétních problémech spojených s kvalitou života seniorů a stárnutím populace a může sehrát významnou roli při řešení meziresortních otázek a formulaci konsensuálních stanovisek v této oblasti. V průběhu roku 2010 bude Rada pokračovat v rozvíjení své činnosti a svých aktivit. V roce 2010 se Rada zaměří mimo jiné na zlepšení prezentace a komunikace problematiky v její působnosti a na zkvalitnění přípravy konkrétních návrhů.

9. G. Podporovat zapojení a participaci občanů, včetně seniorských a proseniorských organizací, sociálních partnerů a odborné veřejnosti na realizaci a hodnocení plnění Programu.

Gesce: Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Spolugesce: MPSV, MZ, MŠMT, MMR, MD, MV, MF, MO, MK, MPO, MZe

Spolupráce: seniorské a proseniorské organizace, sociální partneři, výzkumné a vzdělávací instituce, regionální a místní samospráva

Termín: průběžně

Plnění: